

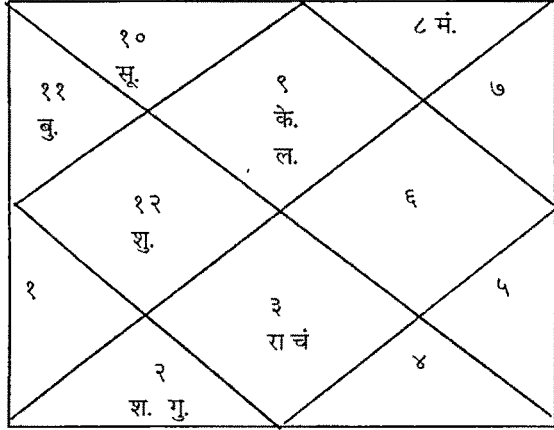
शोधनिबन्धसम्बन्धितकुण्डलीनां सङ्ग्रहः ।

परिशिष्टम्-०१

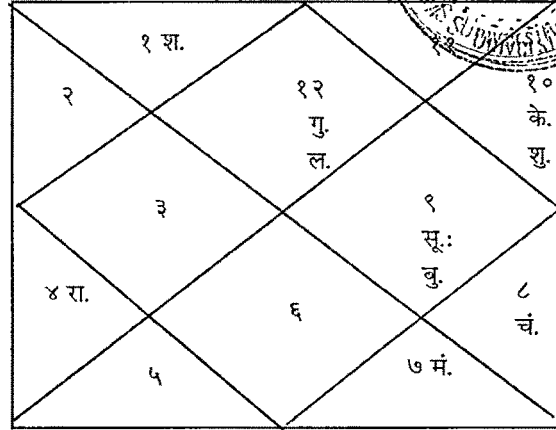
Appendix

(सू.=सूर्यः । चं.=चन्द्रः । मं.=मङ्गलः । बु.=बुधः । गु.=गुरुः । शु.=शुक्रः । शं.=शनिः । रा.=राहुः । के.=केतुः । हं.=हर्षलः । ने.=नेपच्यून । प्लू.=प्लूटो)

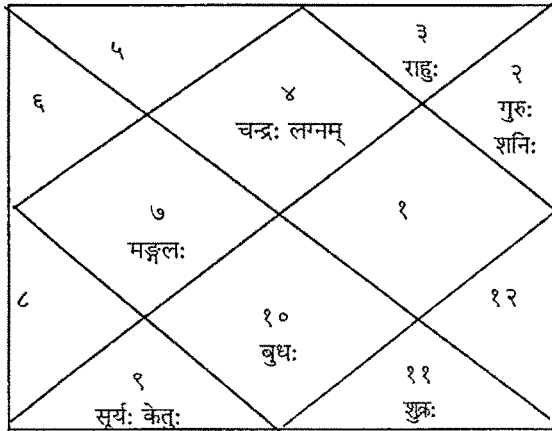
क्रमाङ्कः १ जन्मदिनाङ्कः ०६/०२/०१
जन्मस्थलम्: वडोदरा जन्मसमयः ५.३४

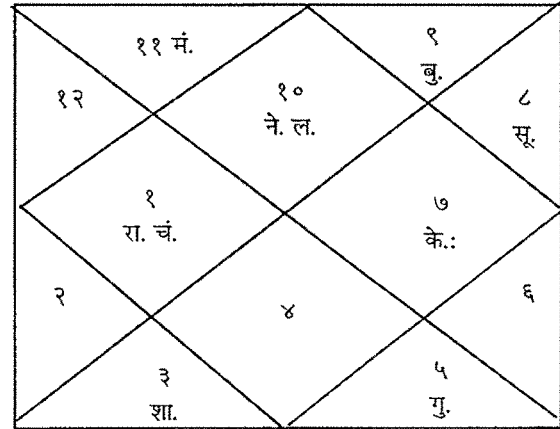
क्रमाङ्कः २ जन्मदिनाङ्कः ०६/०२/०१
जन्मस्थलम्: वडोदरा जन्मसमयः ५.३४

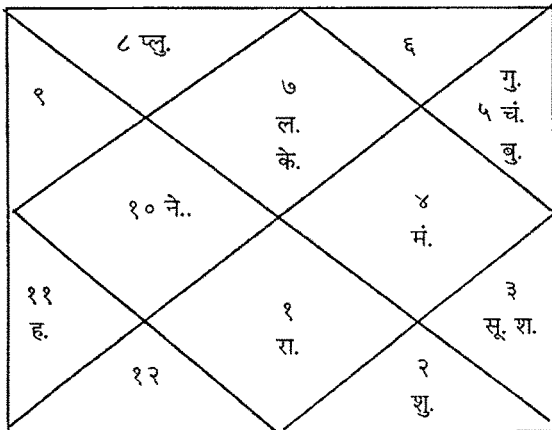
क्रमाङ्कः ३ जन्मदिनाङ्कः ११/०१/२००१
जन्मस्थलम्: वडोदरा जन्मसमयः २०.१४

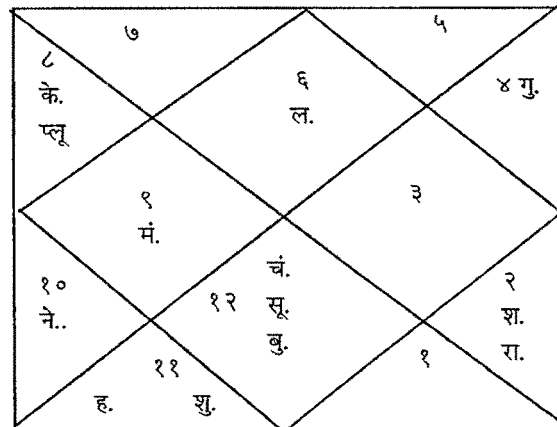
क्रमाङ्कः ४ जन्मदिनाङ्कः ०५/१२/२००३
जन्मस्थलम्: वडोदरा जन्मसमयः १०.४२

क्रमाङ्कः ५ जन्मदिनाङ्कः २१/०७/२००४
जन्मस्थलम्: वडोदरा जन्मसमयः १४.२८

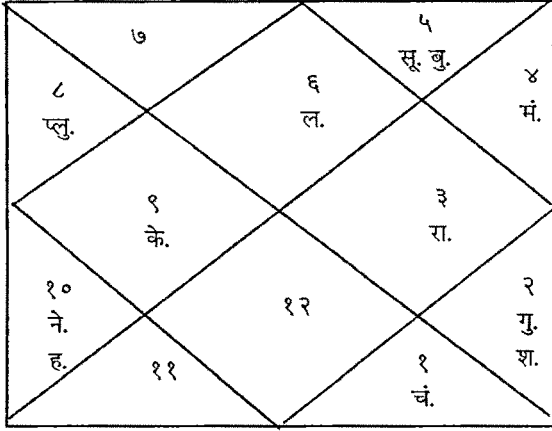

क्रमाङ्कः ६ जन्मदिनाङ्कः ३१/०३/२००३
जन्मस्थलम्: वडोदरा जन्मसमयः १९.३०

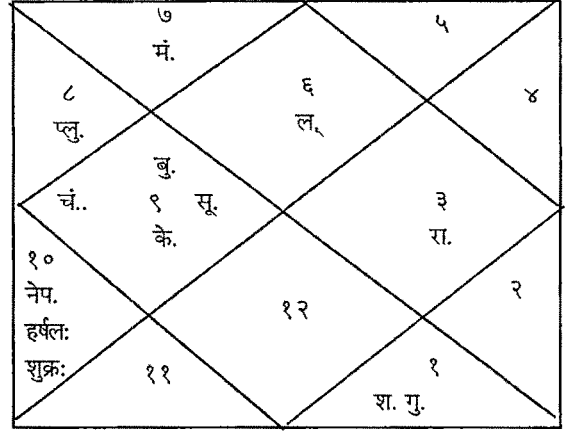

परिशिष्टम्-०१

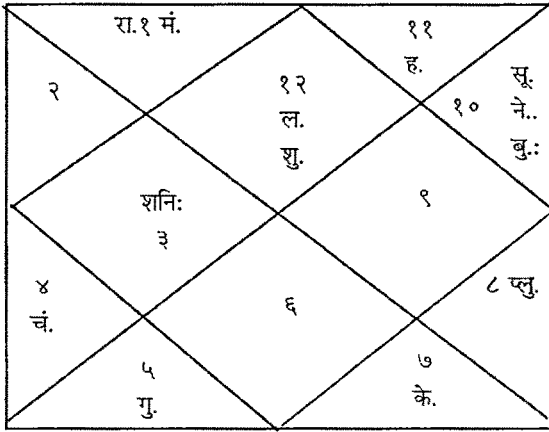
क्रमाङ्कः ७ जन्मदिनाङ्कः २१/०८/२०००
जन्मस्थलम्: वडोदरा जन्मसमयः ८.४५

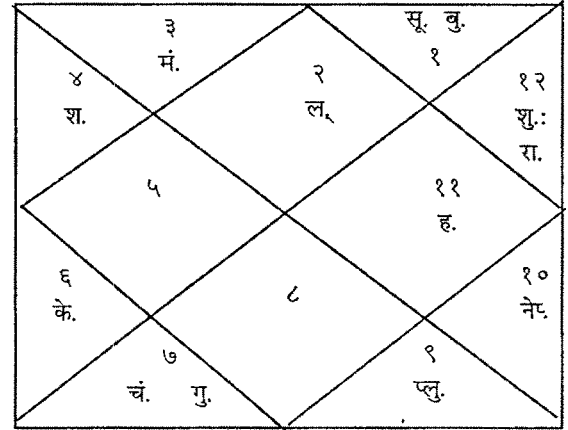
क्रमाङ्कः ८ जन्मदिनाङ्कः २७/१२/२०००
जन्मस्थलम्: वडोदरा जन्मसमयः १.५५

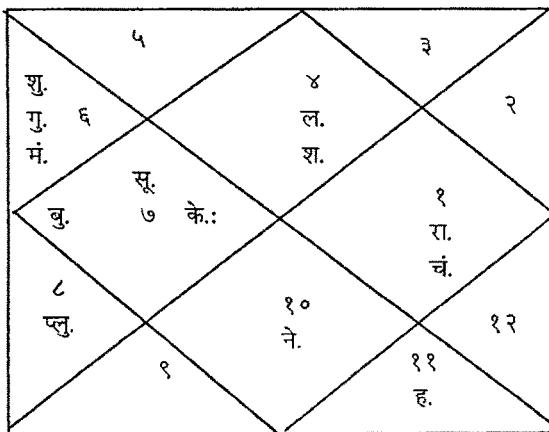
क्रमाङ्कः ९ जन्मदिनाङ्कः ०५/०२/२००४
जन्मस्थलम्: वडोदरा जन्मसमयः १०.३५

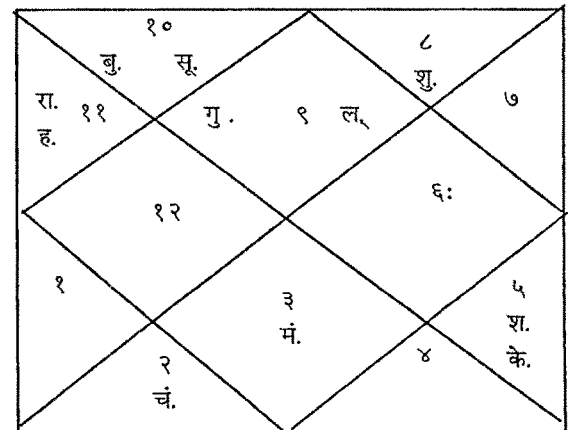
क्रमाङ्कः १० जन्मदिनाङ्कः २७/१०/२००४
जन्मस्थलम्: वडोदरा जन्मसमयः २३.४५

क्रमाङ्कः ११ जन्मदिनाङ्कः २७/१०/२००४
जन्मस्थलम्: वडोदरा जन्मसमयः २३.४५

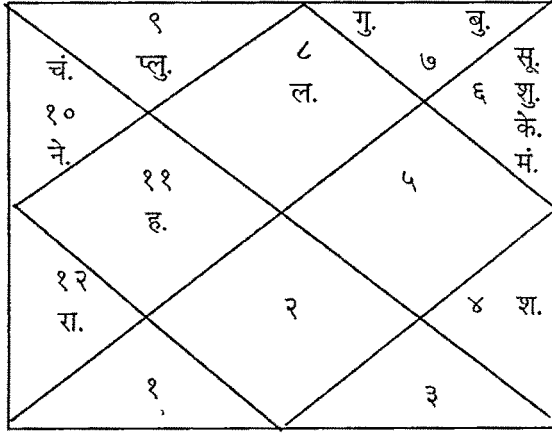

क्रमाङ्कः १२ जन्मदिनाङ्कः ११/०५/०६
जन्मस्थलम्: वडोदरा जन्मसमयः ०७.३०

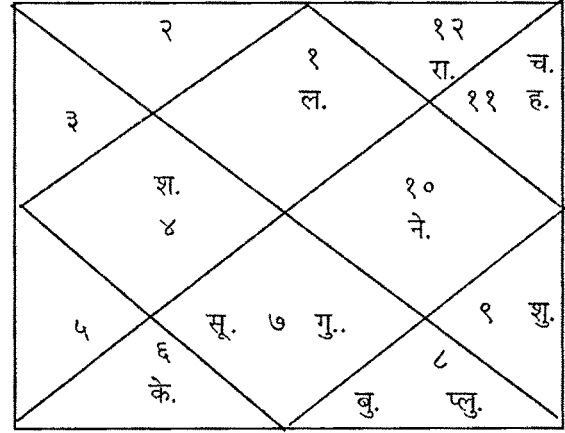

परिशिष्टम्-०१

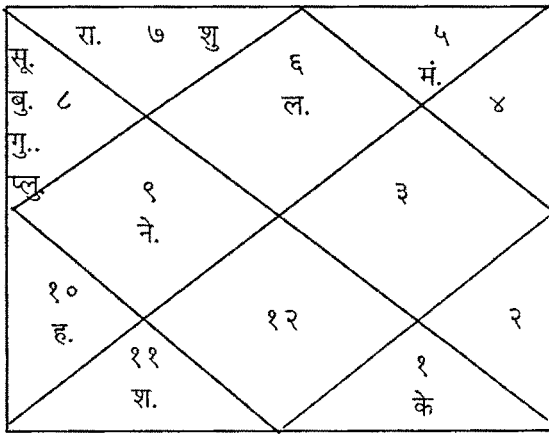
क्रमाङ्कः १३ जन्मदिनाङ्कः ०३/१०/२००६
जन्मस्थलम्: वडोदरा जन्मसमयः १०:२५

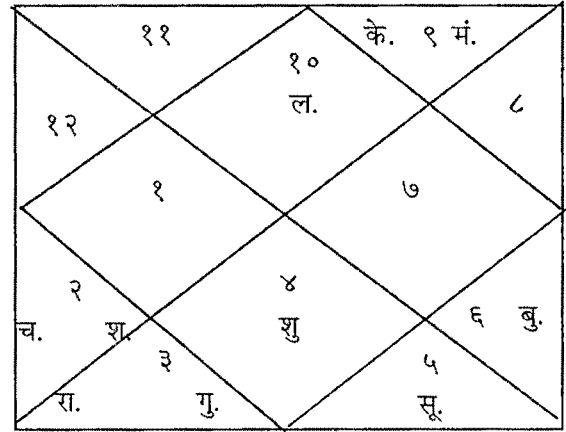
क्रमाङ्कः १४ जन्मदिनाङ्कः ११/११/२००५
जन्मस्थलम्: वडोदरा जन्मसमयः १७:४५

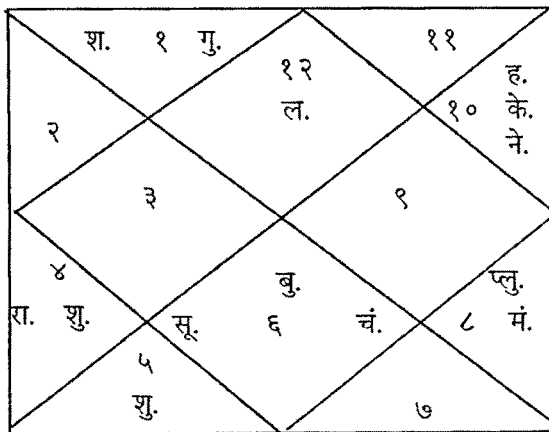
क्रमाङ्कः १५ जन्मदिनाङ्कः १२/१२/१९९४
जन्मस्थलम्: अहमदाबाद जन्मसमयः ०१:२७

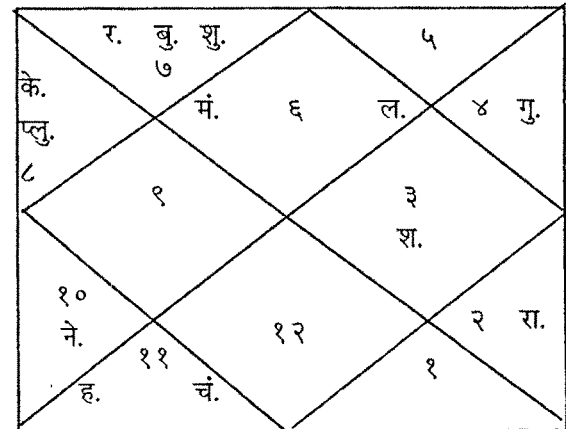
क्रमाङ्कः १६ जन्मदिनाङ्कः १०/०९/२००१
जन्मस्थलम्: वडोदरा जन्मसमयः १६:२१

क्रमाङ्कः १७ जन्मदिनाङ्कः १०/०९/१९९९
जन्मस्थलम्: वडोदरा जन्मसमयः १९:३०

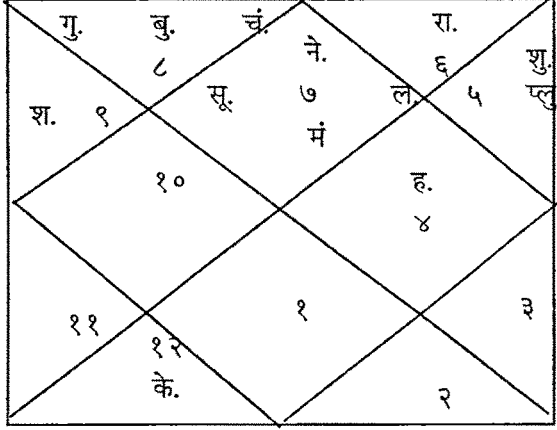

क्रमाङ्कः १८ जन्मदिनाङ्कः १४/११/२००२
जन्मस्थलम्: वडोदरा जन्मसमयः ०४:२०

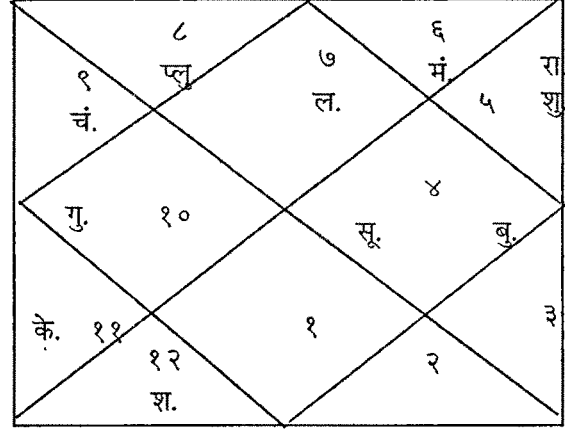

परिशिष्टम्-०१

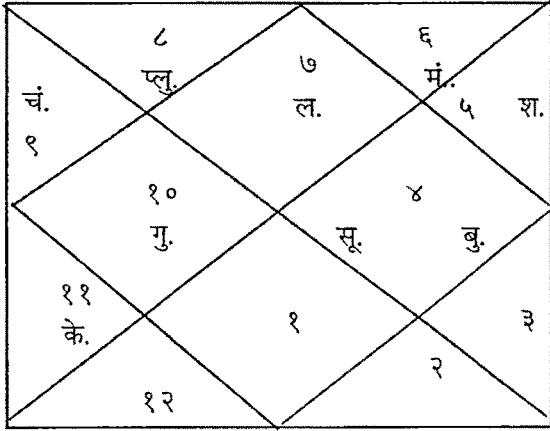
क्रमाङ्कः १९ जन्मदिनाङ्कः ०१-०२/११/१९५९
जन्मस्थलम्: वडोदरा जन्मसमयः ०६:२५

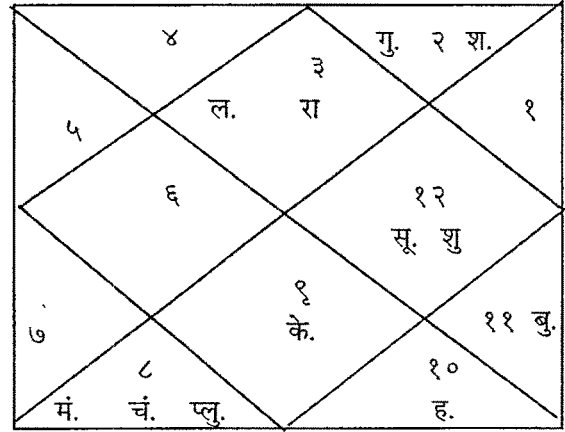
क्रमाङ्कः २० जन्मदिनाङ्कः २०/०२/२००३
जन्मस्थलम्: पारडी जन्मसमयः २३:२०

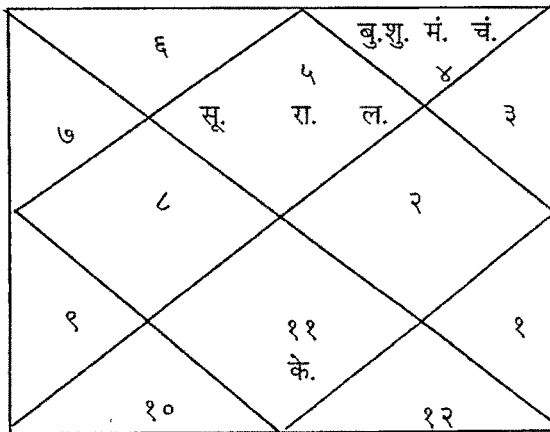
क्रमाङ्कः २१ जन्मदिनाङ्कः १९/०७/१९९७
जन्मस्थलः छोटा उदेपुर जन्मसमयः १३:४०

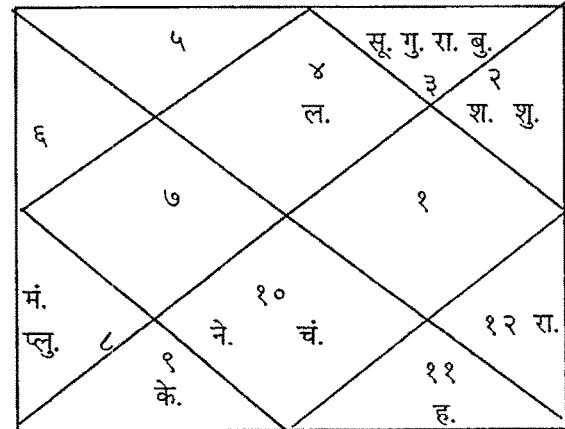
क्रमाङ्कः २२ जन्मदिनाङ्कः १६/०३/२००१
जन्मस्थलः छोटा उदेपुर जन्मसमयः १३:१५

क्रमाङ्कः २३ जन्मदिनाङ्कः २१/०८/१९९८
जन्मस्थलः वडोदरा जन्मसमयः ०७:००

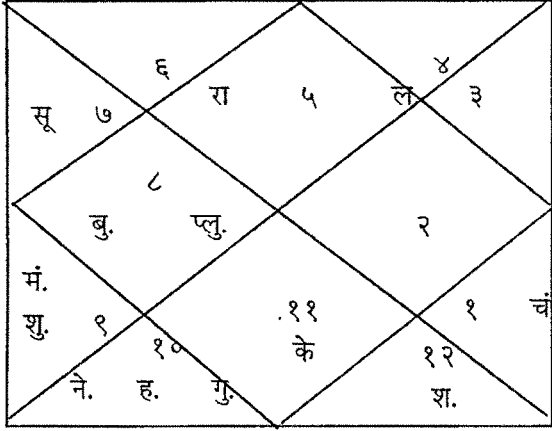

क्रमाङ्कः २४ जन्मदिनाङ्कः ०८/०७/२००१
जन्मस्थलः गोघरा जन्मसमयः ०८:००

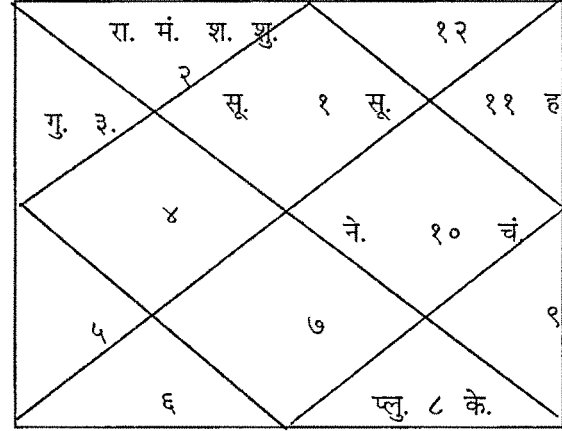

परिशिष्टम्-०१

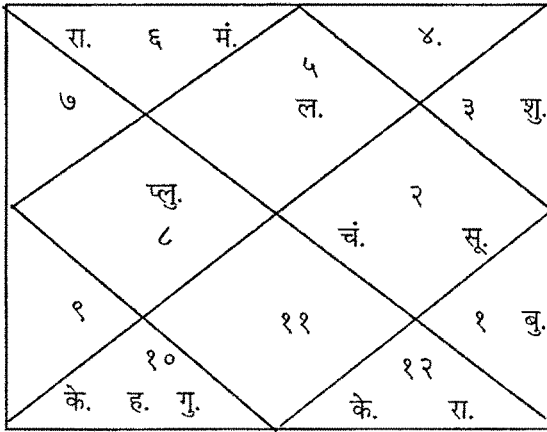
क्रमाङ्कः २५ जन्मदिनाङ्कः १४/११/१९९७
जन्मस्थलम्: राजपीपला जन्मसमयः ०२:००

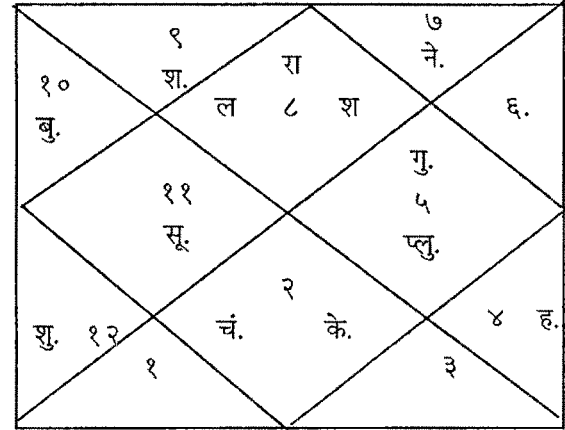
क्रमाङ्कः २६ जन्मदिनाङ्कः ०५/०५/२००२
जन्मस्थलम्: वडोदरा जन्मसमयः ०७:००

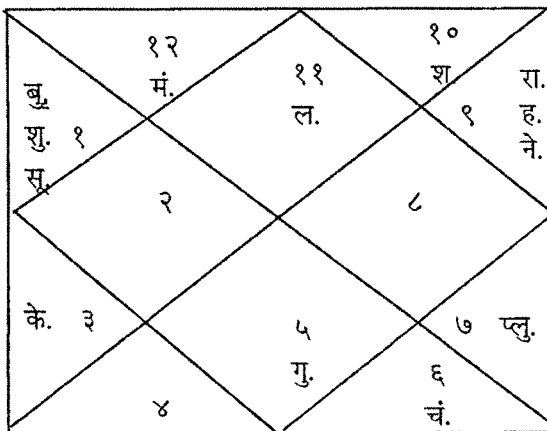
क्रमाङ्कः २७ जन्मदिनाङ्कः ०४/०६/१९९७
जन्मस्थलः छोट्टाउदेपुर जन्मसमयः १२:१०

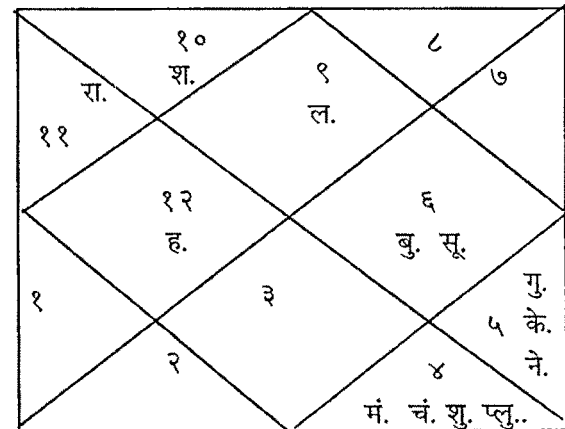
क्रमाङ्कः २८ जन्मदिनाङ्कः २०/०२/१९५६
जन्मस्थलः कडी (गुज) जन्मसमयः ०१:०९

क्रमाङ्कः २९ जन्मदिनाङ्कः १३/०५/१९९२
जन्मस्थलः वडोदरा जन्मसमयः ०२:१०

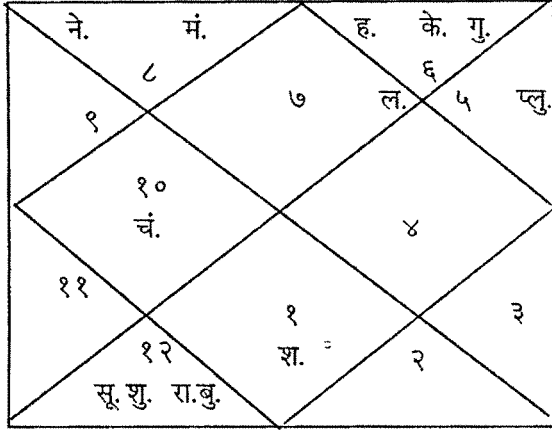

क्रमाङ्कः ३० जन्मदिनाङ्कः २६/०९/१९३२
जन्मस्थलः डेलम जन्मसमयः १४:००

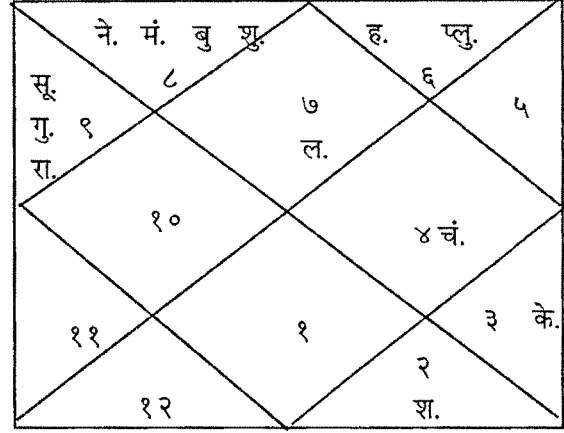

परिशिष्टम्-०१

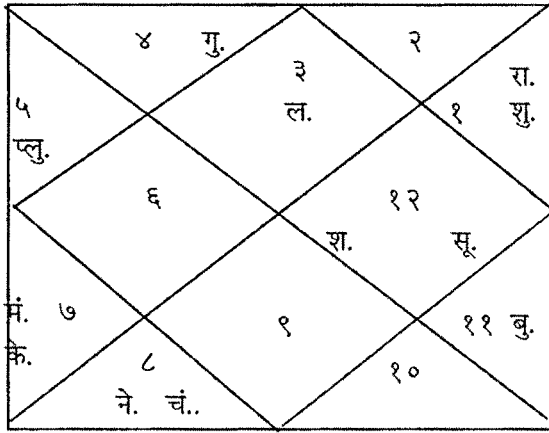
क्रमाङ्कः ३१ जन्मदिनाङ्कः १०/०४/१९६९
जन्मस्थलम् राजकोट जन्मसमयः २१:१५

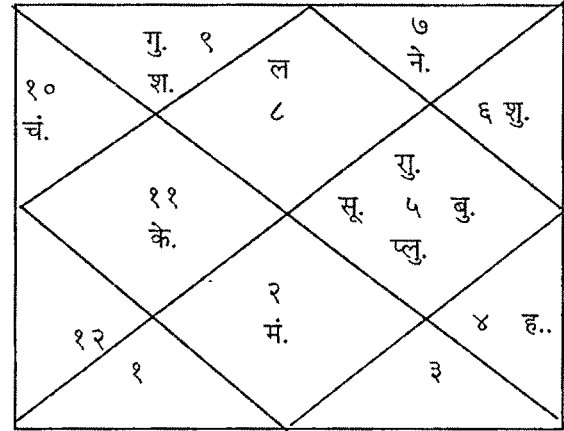
क्रमाङ्कः ३२ जन्मदिनाङ्कः २४/१२/१९७२
जन्मस्थलम् बालाशिनोर जन्मसमयः ०३:००

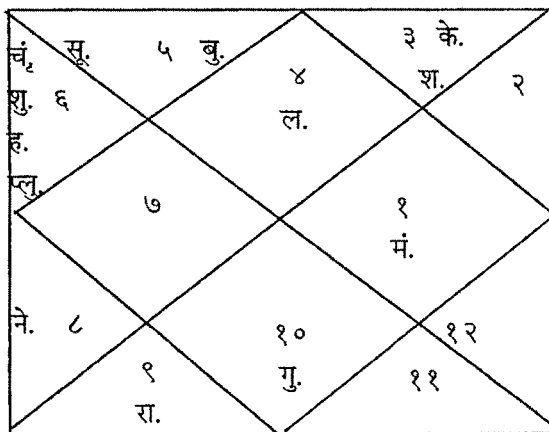
क्रमाङ्कः ३३ जन्मदिनाङ्कः ३१/०३/१९६७
जन्मस्थलः वडोदरा जन्मसमयः ११:०१

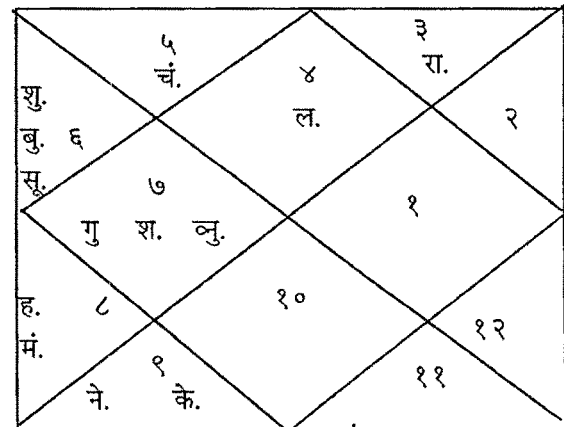
क्रमाङ्कः ३४ जन्मदिनाङ्कः ०३/०९/१९६०
जन्मस्थलः भुज (गुज) जन्मसमयः १३:५०

क्रमाङ्कः ३५ जन्मदिनाङ्कः ३१/०८/१९७३
जन्मस्थलः अमदावाद जन्मसमयः ०३:२५

क्रमाङ्कः ३६ जन्मदिनाङ्कः १३/१०/१९८२
जन्मस्थलः वडोदरा जन्मसमयः ०२:२०

परिशिष्टम्-०१

क्रमाङ्कः ३७ जन्मदिनाङ्कः २७-२८/०४/१९८६
जन्मस्थलम्: वडोदरा जन्मसमयः ०१:२५

क्रमाङ्कः ३८ जन्मदिनाङ्कः ३१/१०/१९८६
जन्मस्थलम् : राजकोट जन्मसमयः १२.५५

गु. ११ मं. ९
 बु. १२ १० ल. ८ चं. ८
 सू. १ रा. के. ७ प्लु.
 शु. २ ४ ५ ह. ५

गु. ११	मं. १०	ने. ९	श. ८
सा. १२	ल.	सू. ७	बु. ९
१	४	प्ल. ६	ह. १०
२		५	चं. ४
३			कै. ५

क्रमाङ्कः ३९ जन्मदिनाङ्कः १५/११/१९७५
जन्मस्थलः भय्च जन्मसमयः ०१:००

क्रमाङ्कः ४० जन्मदिनाङ्कः २८/०२/१९७८
जन्मस्थलः अमदावाद जन्मसमयः १०:३०

बु.	६ शु.	४ श.	३ मं.
७ ह. रा.	५ ल.	२	
९	११	१२	१ के.
१०	चं.	गु.	

३
गु. मं.

२

ल
१

१२
के.

सू.
११ बु.
शु.

४

१०

७

५
श.

६
प्लु.
रा.

चं.
ह.

९

८
ने.

क्रमाङ्कः ४१ जन्मदिनाङ्कः ०४/०९/१९८३
जन्मस्थलः न्यूयॉर्क (USA) जन्मसमयः १३:४१

क्रमांक: ४२ जन्मदिनांक: २९/११/१९८९
जन्मस्थल: मुम्बई जन्मसमय: १६:५८

१०	९ ने.	८ ल. गु.	७ प्लु. श.	६ बु.
११			५ सू. शु.	
१२	१	२ रा.	४ मं. चं.	३

१
ल.

२

३

४
रा.

५
मं.

६
श.

७
प्लु. ७ गु.

८
ह. बु. सु.

९
शु. चं. नं.

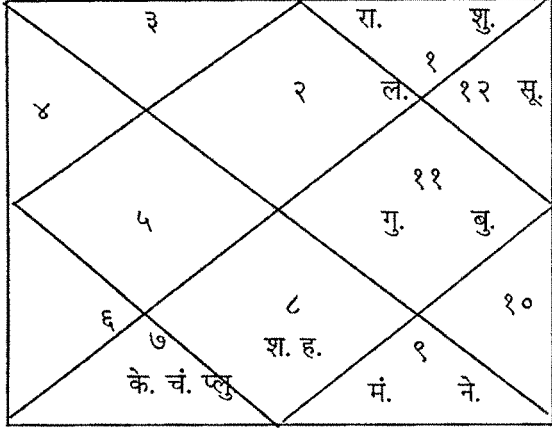
१०
के.

११

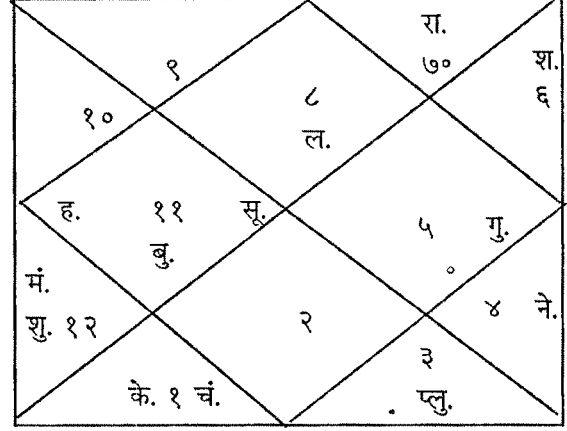
१२

परिशिष्टम्-०१

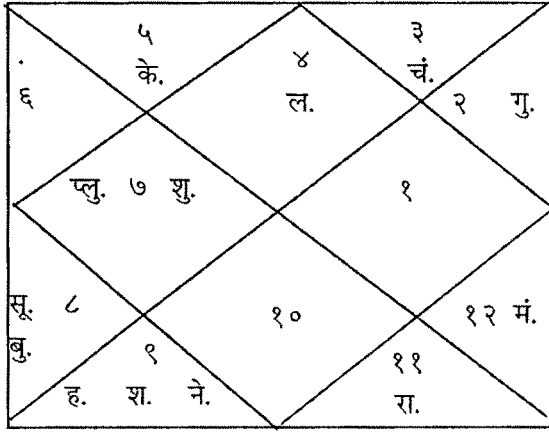
क्रमाङ्कः ४३ जन्मदिनाङ्कः २९/०३/१९८६
जन्मस्थलम्: वडोदरा जन्मसमयः ०९:३०

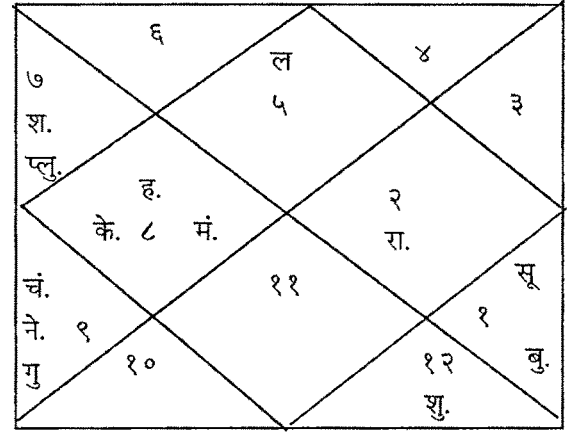
क्रमाङ्कः ४४ जन्मदिनाङ्कः १५/०२/१९२१
जन्मस्थलम्: राग जन्मसमयः ०१:००

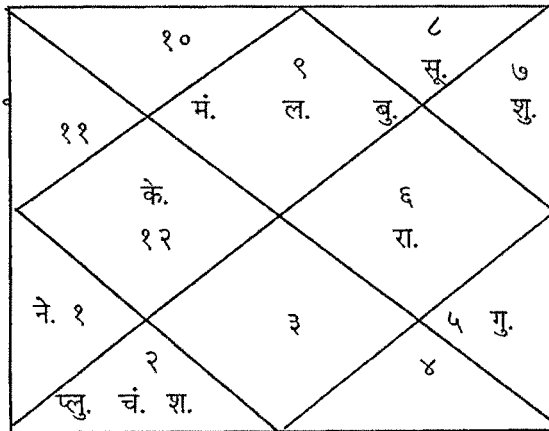
क्रमाङ्कः ४५ जन्मदिनाङ्कः २५/११/१९८८
जन्मस्थलः वडोदरा जन्मसमयः २२:३२

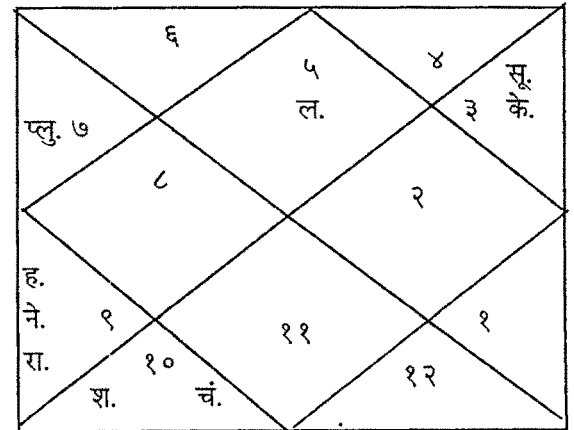
क्रमाङ्कः ४६ जन्मदिनाङ्कः २०/०४/१९८४
जन्मस्थलः वडोदरा जन्मसमयः १४:२५

क्रमाङ्कः ४७ जन्मदिनाङ्कः ०३/०२/१९८४
जन्मस्थलः जीरादेइ जन्मसमयः ०८:४५

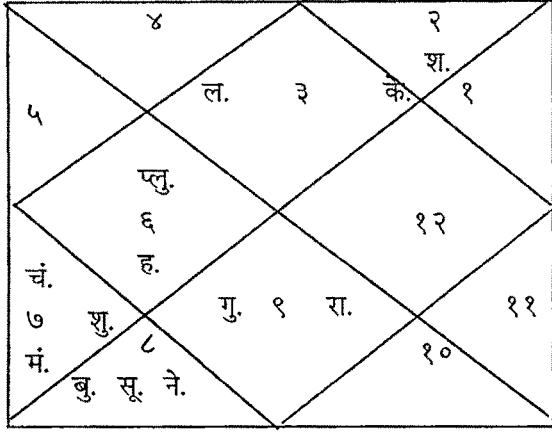

क्रमाङ्कः ४८ जन्मदिनाङ्कः ०१/०७/१९९१
जन्मस्थलः वडोदरा जन्मसमयः १०:५५

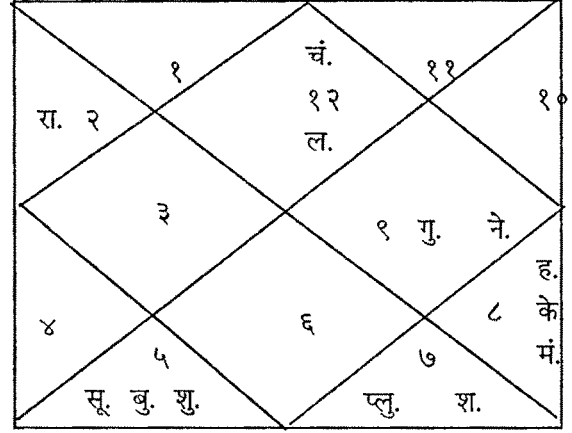

परिशिष्टम्-०१

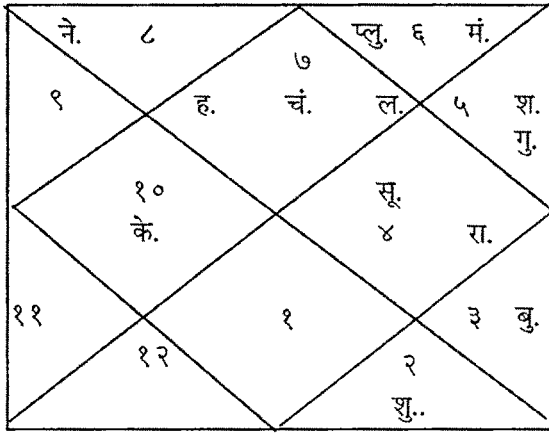
क्रमाङ्कः ४९ जन्मदिनाङ्कः ०१/१२/१९७२
जन्मस्थलम्: छोटा उदे, जन्मसमयः २०:५५

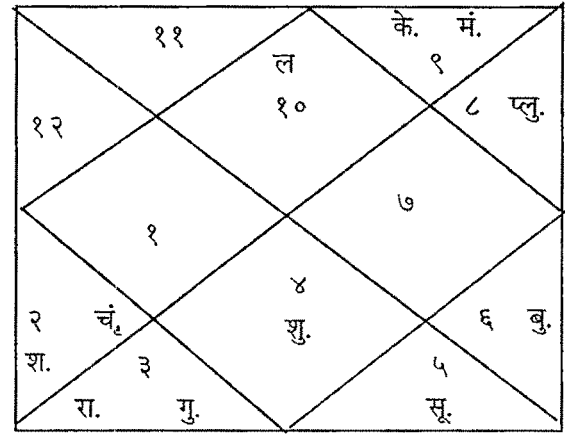
क्रमाङ्कः ५० जन्मदिनाङ्कः १६/०८/१९८४
जन्मस्थलम्: वडोदरा जन्मसमयः २१:४५

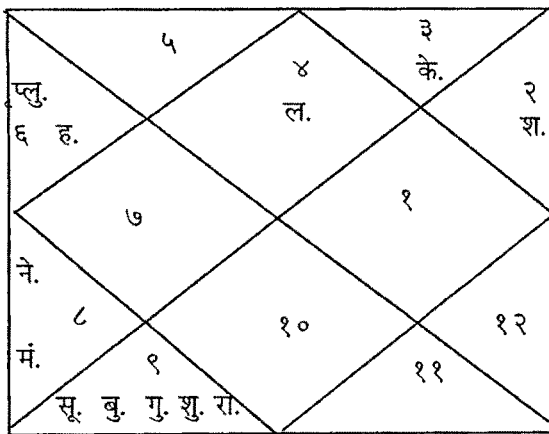
क्रमाङ्कः ५१ जन्मदिनाङ्कः २२/०७/१९८०
जन्मस्थलः धनबाद जन्मसमयः १२:१०

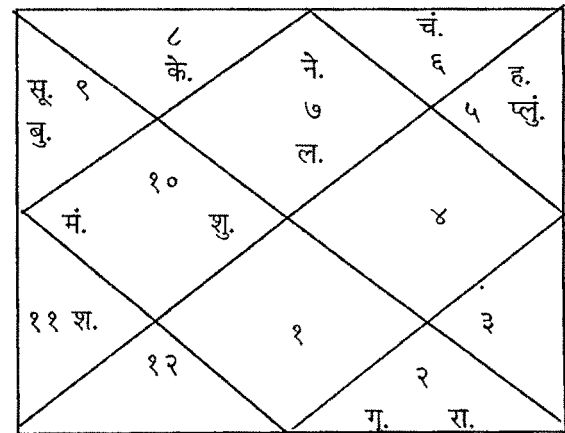
क्रमाङ्कः ५२ जन्मदिनाङ्कः १०/०९/२००१
जन्मस्थलः वडोदरा जन्मसमयः १६:२१

क्रमाङ्कः ५३ जन्मदिनाङ्कः १२/०१/१९७३
जन्मस्थलः भरुच जन्मसमयः १९:०५

क्रमाङ्कः ५४ जन्मदिनाङ्कः १३/०१/१९६६
जन्मस्थलः सुरेन्द्रनगर(गुज) जन्मसमयः ०२:३०

परिशिष्टम्-०१

क्रमाङ्कः ५५ जन्मदिनाङ्कः ११/११/१९६४
जन्मस्थलम्: भय्य जन्मसमयः ०४:२१

८	७ सू.	प्लु.	ह.	मं.	
बुध	ने.	ल.	६	शु.	५
चं.	के.			३ रा.	४
१०	९			१२	२
	११			१	गु.
	श.				

क्रमाङ्कः ५६ जन्मदिनाङ्कः २०/०७/१९७२
जन्मस्थलम्: वडोदरा जन्मसमयः ५:४५

	सू.	मं.	बु.	के.	शु.
	४				२
५			३	ल.	१
ह.	६	प्लु.		१२	
७	चं.		९		११
	८			१०	रा.
	ने.				

क्रमाङ्कः ५७ जन्मदिनाङ्कः ०५/११/१९७९
जन्मस्थलः सिनोर (गुज) जन्मसमयः २३:३०

गु.	५	रा.	४	३	
श.	६	मं.		ल.	२
प्लु.					चं.
	७	सू.		१	
शु.	ह.				
बु.	८		१०		१२
ने.	९			११	के.

क्रमाङ्कः ५८ जन्मदिनाङ्कः १७/११/१९७२
जन्मस्थलः वडोदरा जन्मसमयः २१:३०

	४			श.	
		ल.	३	२	१
५		के.			
	ह.			१२	
शु.	६	प्लु.		चं.	
७	मं.		९		११
	रा.			गु.	१०.
सू.	८	ने.	बु.		

क्रमाङ्कः ५९ जन्मदिनाङ्कः १०/०६/१९६९
जन्मस्थलः वडोदरा जन्मसमयः ०७:४८

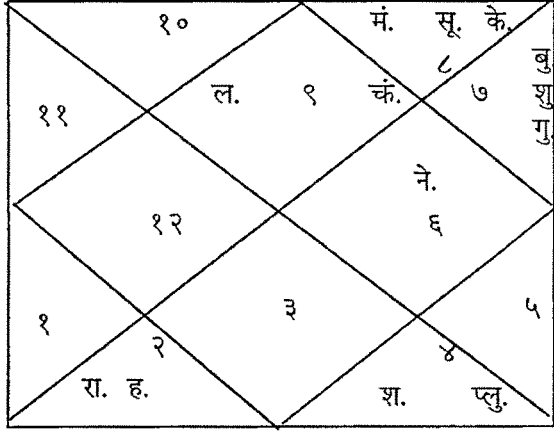
	४		सू.	२	बु.
प्लु.		३	ल.		१
५					श.
	गु.			रा.	शु.
के.	६	ह.		१२	त.
७			९		
	८			१०	११
	ने.	मं.			

क्रमाङ्कः ६० जन्मदिनाङ्कः ३०/०३/१९६८
जन्मस्थलः मुम्बई जन्मसमयः ११:४०

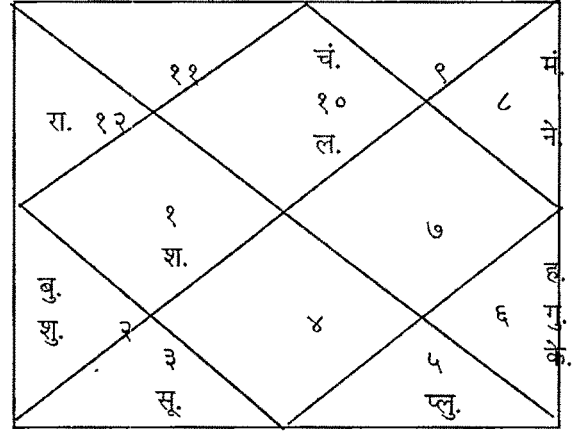
	४.			३	२
गु.	५		ल.		मं.
प्लु.					चं.
	६			सू.	
के.	ह.		श.	१२	
७				रा.	
	८		९		११
	ने.			१०	

परिशिष्टम्-०१

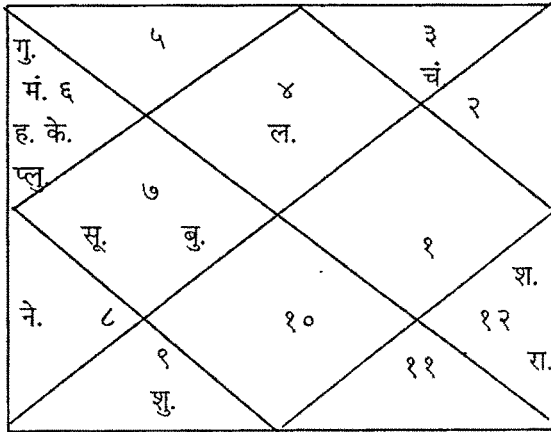
क्रमाङ्कः ६१ जन्मदिनाङ्कः २८/११/१९४६
जन्मस्थलम्: सूरत जन्मसमयः ०८:५०

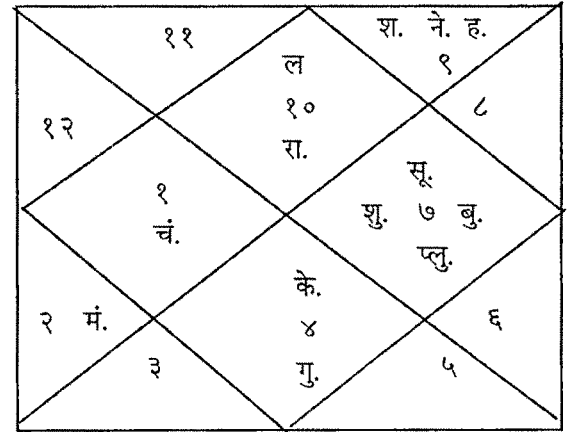
क्रमाङ्कः ६२ जन्मदिनाङ्कः ०१/०७/१९६९
जन्मस्थलम्: वडोदरा जन्मसमयः २०:२०

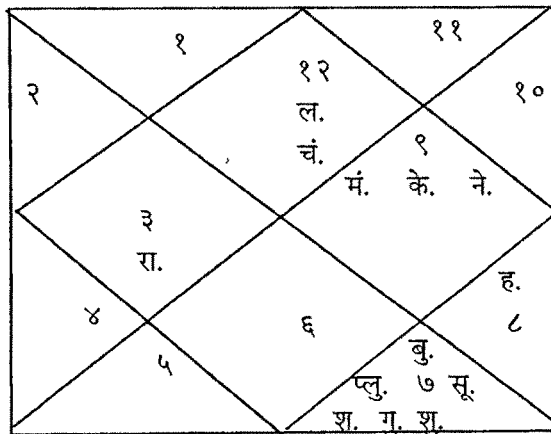
क्रमाङ्कः ६३ जन्मदिनाङ्कः १०/११/१९६८
जन्मस्थलः भुज जन्मसमयः ००:००

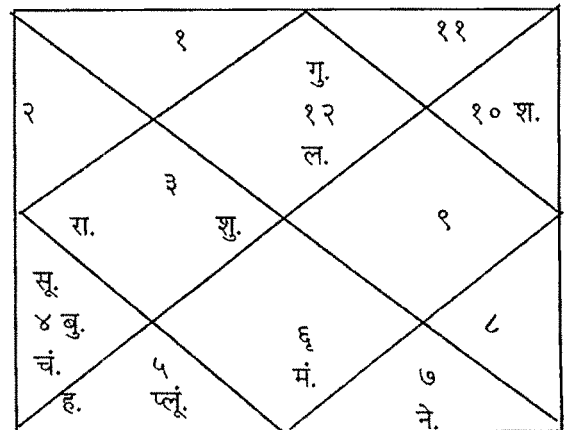
क्रमाङ्कः ६४ जन्मदिनाङ्कः ०३/११/१९९०
जन्मस्थलः जेतपुर(गुज.) जन्मसमयः १२:५७

क्रमाङ्कः ६५ जन्मदिनाङ्कः ३१/१०/१९८२
जन्मस्थलः वडोदरा जन्मसमयः १६:२०

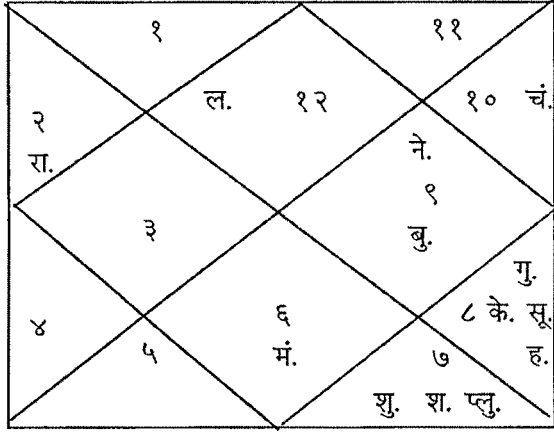

क्रमाङ्कः ६६ जन्मदिनाङ्कः २२/०७/१९६३
जन्मस्थलः वडोदरा जन्मसमयः २३:१७

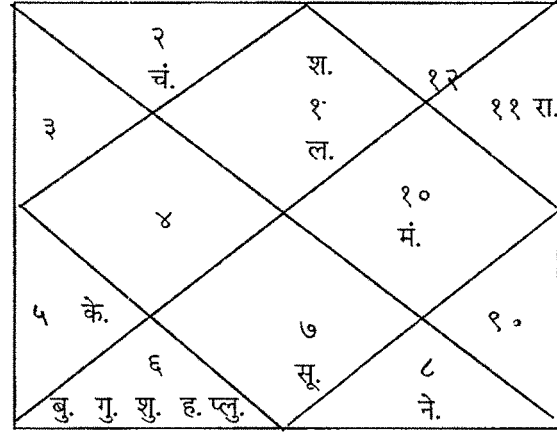

परिशिष्टम्-०१

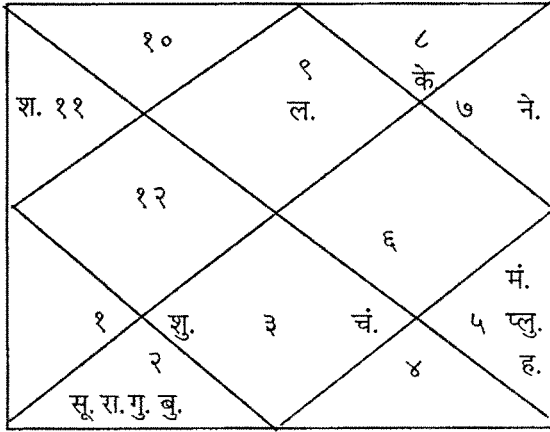
क्रमाङ्कः ६७ जन्मदिनाङ्कः ०८/१२/१९८३
जन्मस्थलम्: जेतपुर जन्मसमयः १३:३०

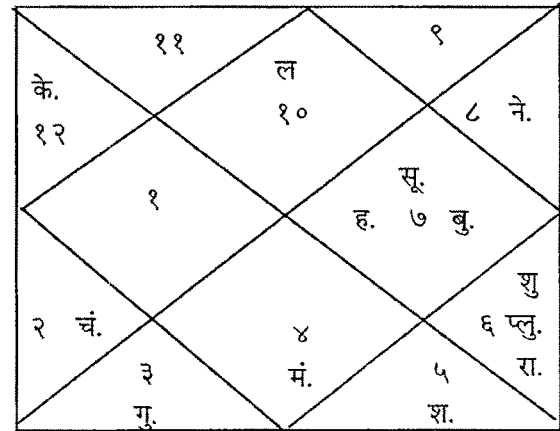
क्रमाङ्कः ६८ जन्मदिनाङ्कः २७/१०/१९६९
जन्मस्थलम्: अमदावाद जन्मसमयः १८:४५

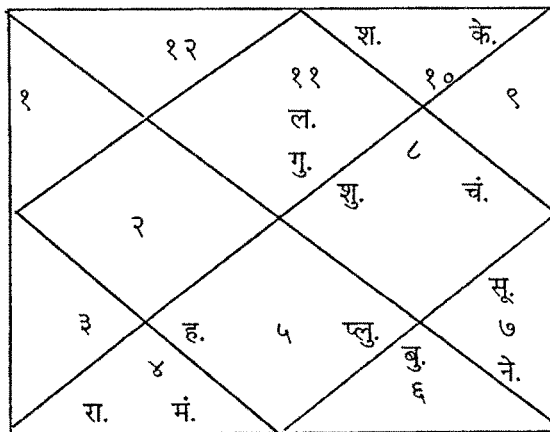
क्रमाङ्कः ६९ जन्मदिनाङ्कः ०२/०६/१९६५
जन्मस्थलः वडोदरा जन्मसमयः २०:१५

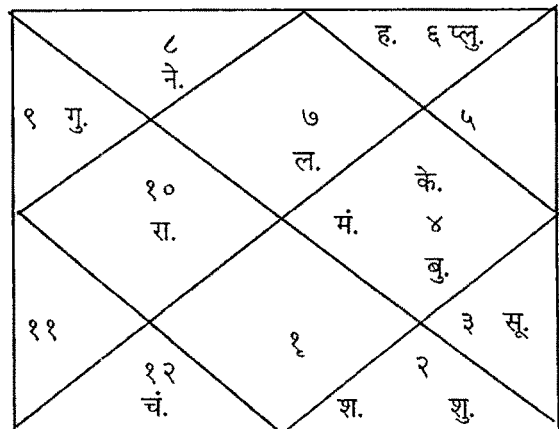
क्रमाङ्कः ७० जन्मदिनाङ्कः ३०/१०/१९७७
जन्मस्थलः दाहोद(गुज.) जन्मसमयः १३:१५

क्रमाङ्कः ७१ जन्मदिनाङ्कः ३१/०१/१९६२
जन्मस्थलः हिममतनगर जन्मसमयः १५:००

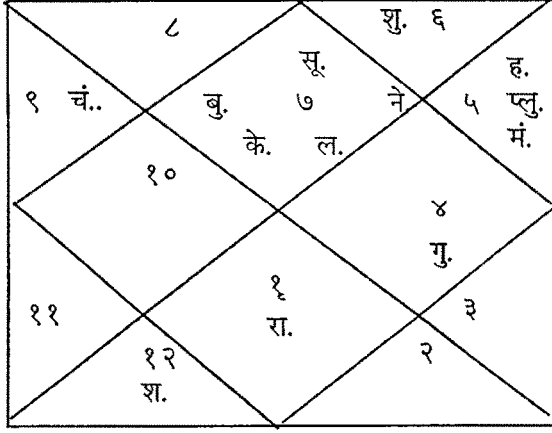

क्रमाङ्कः ७२ जन्मदिनाङ्कः ०३/०७/१९७२
जन्मस्थलः नैनिताल जन्मसमयः १५:१०

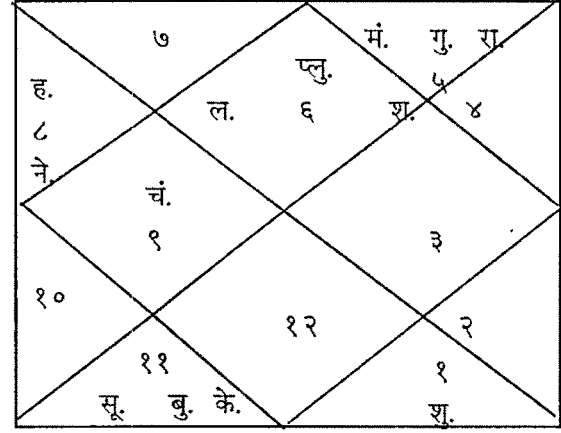

परिशिष्टम्-०१

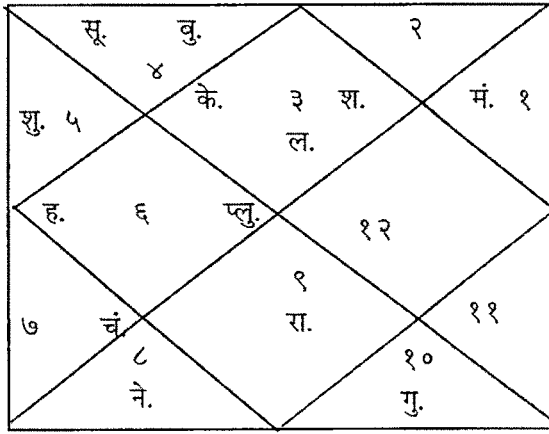
क्रमाङ्कः ७३ जन्मदिनाङ्कः २०/१०/१९६६
जन्मस्थलम्: वडोदरा जन्मसमयः ०८:२०

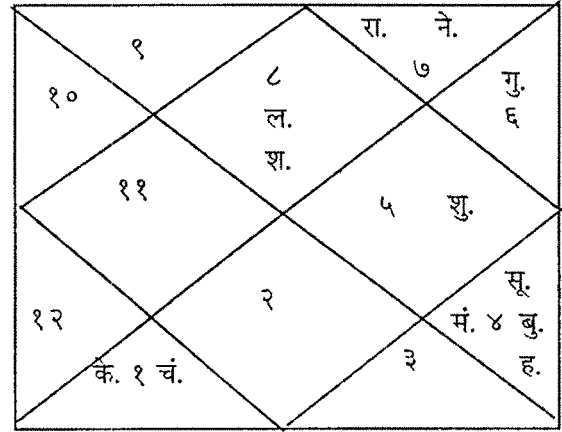
क्रमाङ्कः ७४ जन्मदिनाङ्कः ११/०३/१९८०
जन्मस्थलम्: मुम्बई जन्मसमयः २०:५६

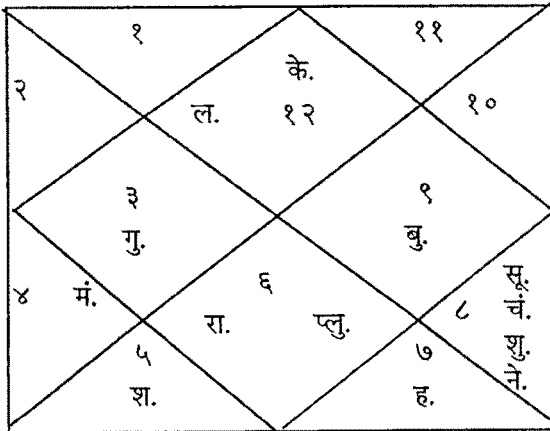
क्रमाङ्कः ७५ जन्मदिनाङ्कः ०५/०८/१९७३
जन्मस्थलः पोरबंदर जन्मसमयः ०४:१०

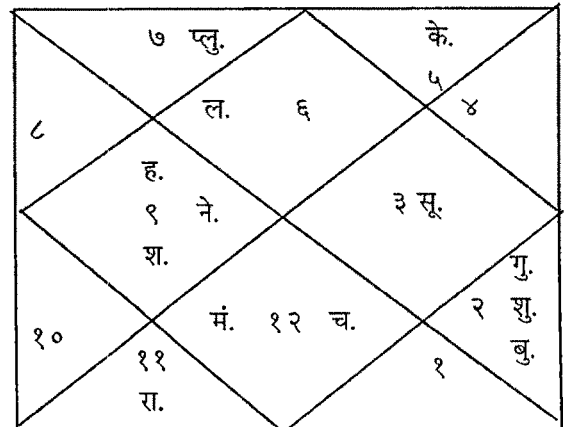
क्रमाङ्कः ७६ जन्मदिनाङ्कः २१/०७/१९५७
जन्मस्थलः गोधरा जन्मसमयः १६:१५

क्रमाङ्कः ७७ जन्मदिनाङ्कः ०९/१२/१९७७
जन्मस्थलः मुम्बई जन्मसमयः १३:४५

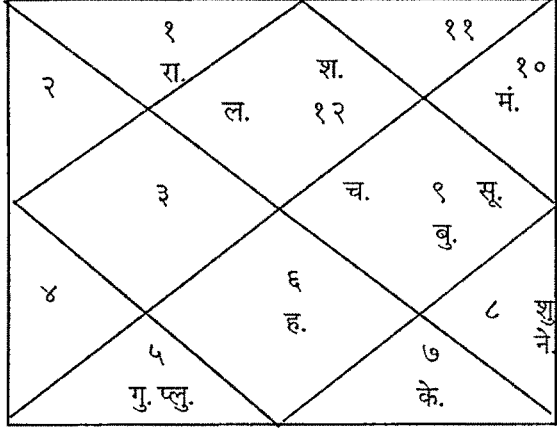

क्रमाङ्कः ७८ जन्मदिनाङ्कः ०६/०७/१९८८
जन्मस्थलः कालोल जन्मसमयः ११:५५

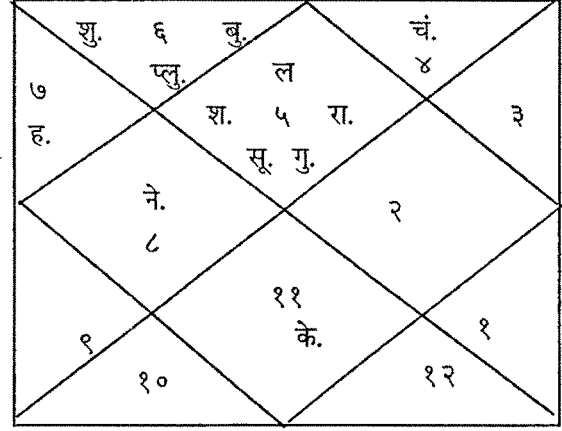

परिशिष्टम्-०१

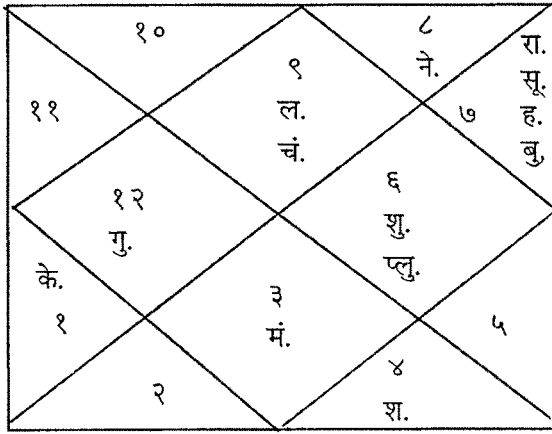
क्रमाङ्कः ७९ जन्मदिनाङ्कः ३१/१२/१९६७
जन्मस्थलम्: वडोदरा जन्मसमयः १३:१४

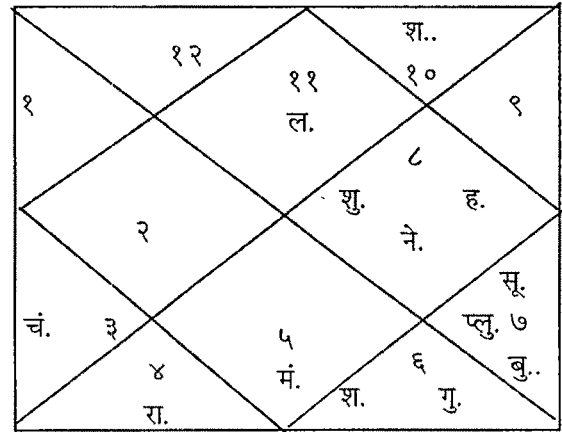
क्रमाङ्कः ८० जन्मदिनाङ्कः १७/०९/१९७९
जन्मस्थलम्: गोधरा जन्मसमयः ०६:१०

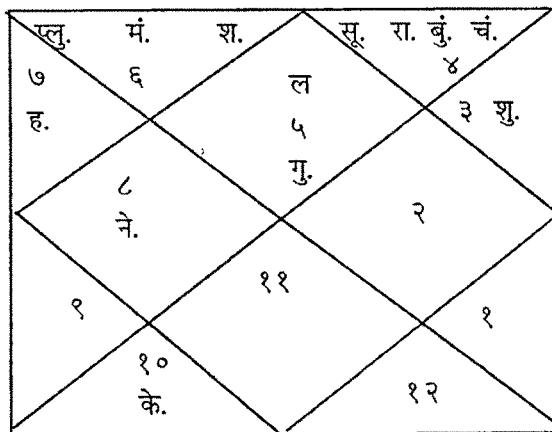
क्रमाङ्कः ८१ जन्मदिनाङ्कः ०८/११/१९७५
जन्मस्थलम्: बेहरामपुर(उ) जन्मसमयः ०८:५०

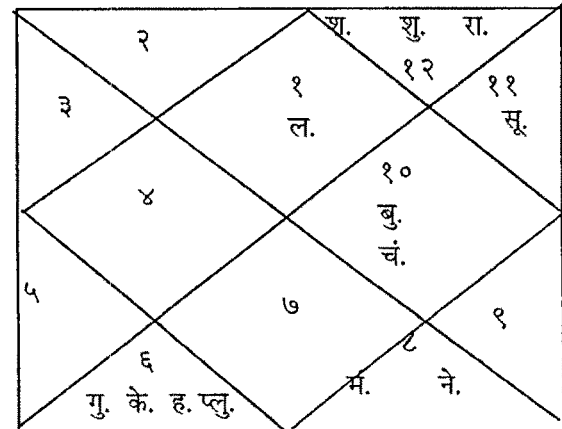
क्रमाङ्कः ८२ जन्मदिनाङ्कः १९/१०/१९८१
जन्मस्थलम्: वडोदरा जन्मसमयः १६:१२

क्रमाङ्कः ८३ जन्मदिनाङ्कः ११/०८/१९८०
जन्मस्थलम्: हालोल जन्मसमयः ०८:००

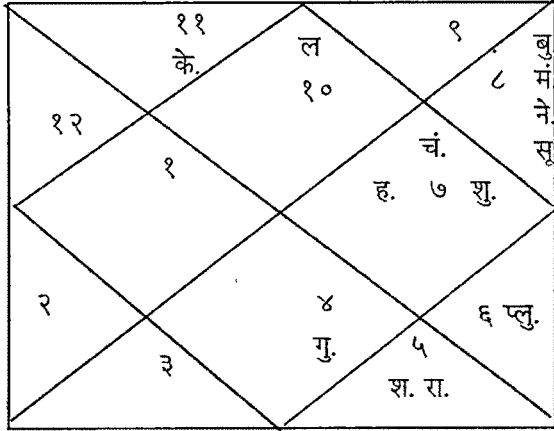

क्रमाङ्कः ८४ जन्मदिनाङ्कः ०६/०२/१९६९
जन्मस्थलम्: वडोदरा जन्मसमयः १०:५०

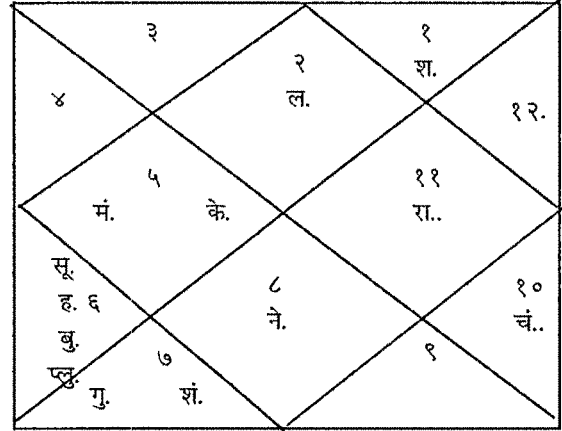

(सू.=सूर्यः।चं.=चन्द्रः।मं.=मङ्गलः।बु.=बुधः।गु.=गुरुः।शु.=शुक्रः।शं.=शनिश्चरः।रा.=राहुः।के.=केतुः।हं.=हर्षलः।ने.=नेपच्यून।प्लु.=प्लुटो।)

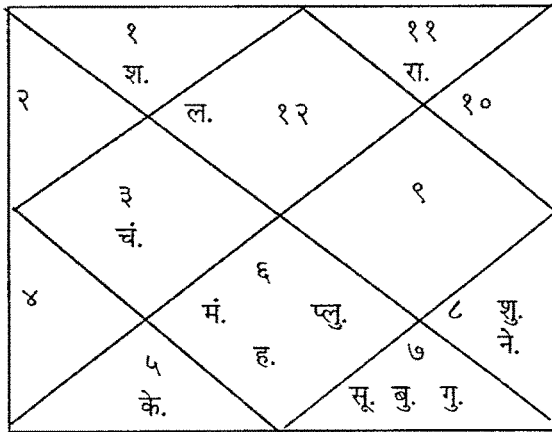
क्रमाङ्कः ८५ जन्मदिनाङ्कः २८/११/१९७८
जन्मस्थलम्: दिल्ली जन्मसमयः ११:१५

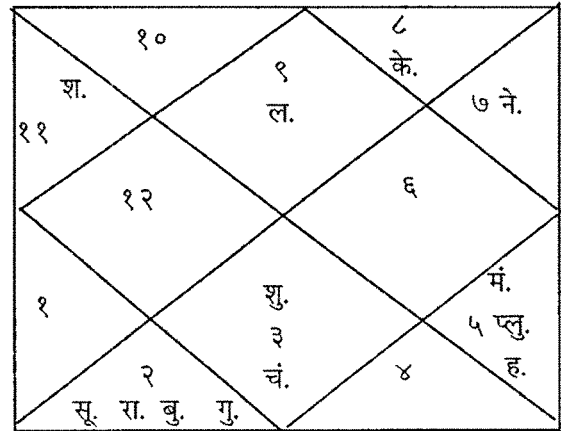
क्रमाङ्कः ८६ जन्मदिनाङ्कः ०९/१०/१९७०
जन्मस्थलम्: वडोदरा जन्मसमयः २१:२०

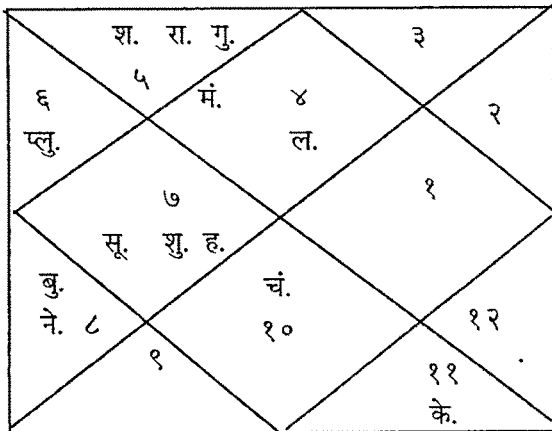
क्रमाङ्कः ८७ जन्मदिनाङ्कः २१/१०/१९७०
जन्मस्थलः धिनोज (गुज) जन्मसमयः १७:१६

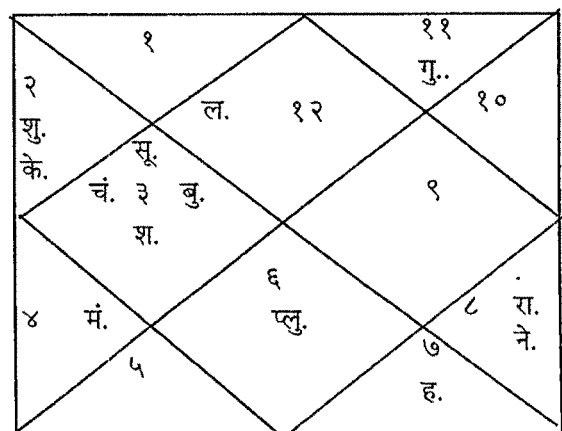
क्रमाङ्कः ८८ जन्मदिनाङ्कः ०२/०६/१९६५
जन्मस्थलः वडोदरा जन्मसमयः २०:१५

क्रमाङ्कः ८९ जन्मदिनाङ्कः २०/१०/१९७९
जन्मस्थलः गोधरा जन्मसमयः २३:५५

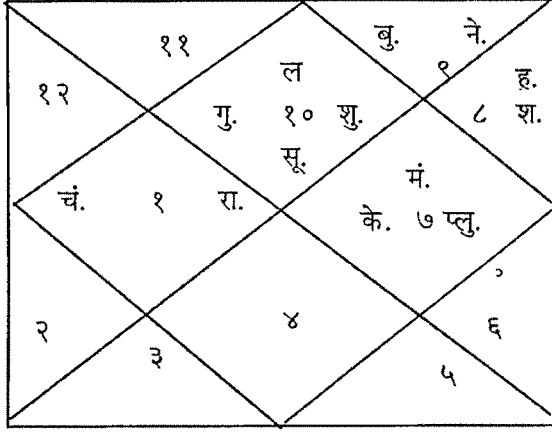

क्रमाङ्कः ९० जन्मदिनाङ्कः २२/०६/१९७४
जन्मस्थलः वडोदरा जन्मसमयः ०१:२६

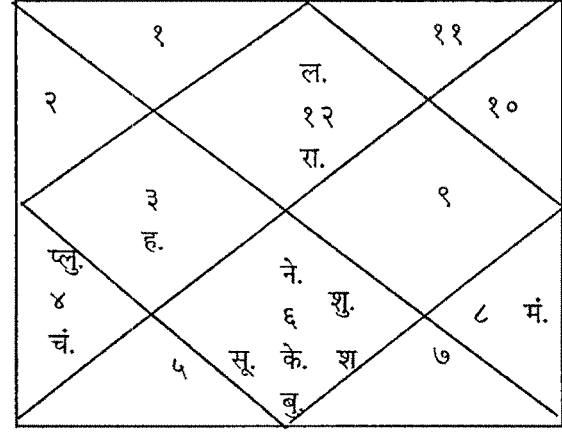

परिशिष्टम्-०१

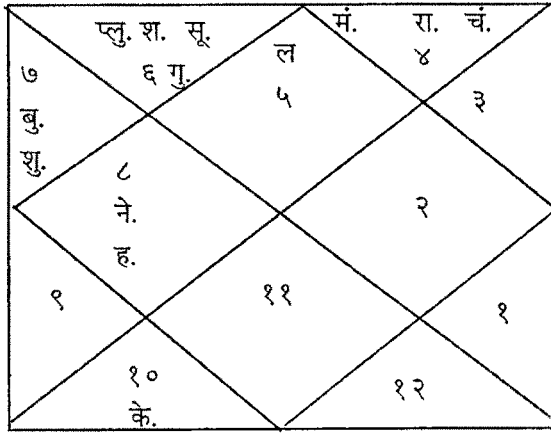
क्रमाङ्कः ९१ जन्मदिनाङ्कः २०/०१/१९८६
जन्मस्थलम्: वडोदरा जन्मसमयः ०७:१५

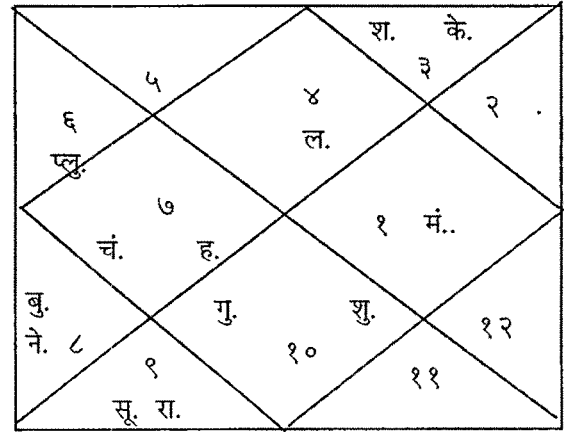
क्रमाङ्कः ९२ जन्मदिनाङ्कः ०५/१०/१९५०
जन्मस्थलम्: सूरत जन्मसमयः १८:१५

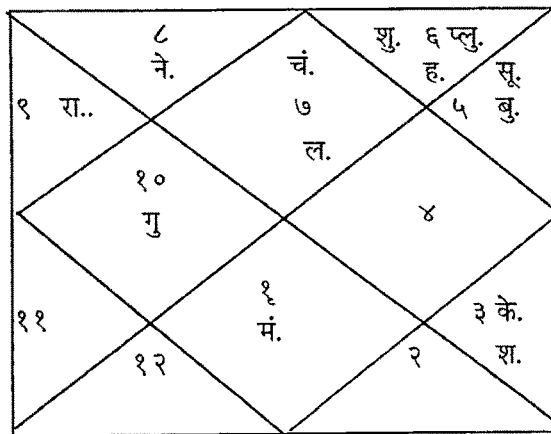
क्रमाङ्कः ९३ जन्मदिनाङ्कः २३/०९/१९८१
जन्मस्थलम्: वडोदरा जन्मसमयः ०५:३०

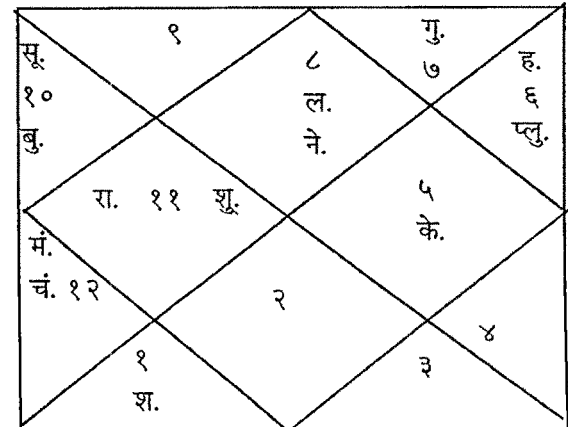
क्रमाङ्कः ९४ जन्मदिनाङ्कः १९/१२/१९७३
जन्मस्थलम्: पेटलाद(गुज) जन्मसमयः २१:३०

क्रमाङ्कः ९५ जन्मदिनाङ्कः ०१/०९/१९७३
जन्मस्थलम्: वडोदरा जन्मसमयः ११:००

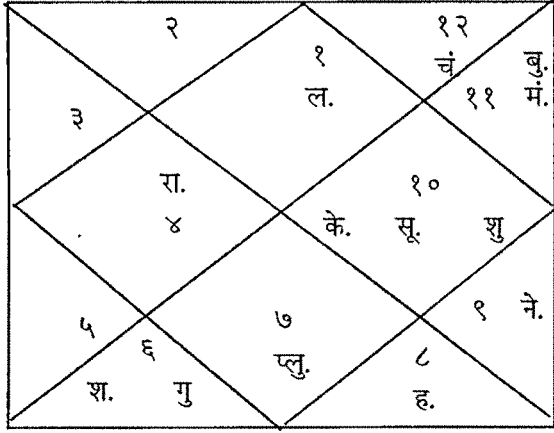

क्रमाङ्कः ९६ जन्मदिनाङ्कः १०/०२/१९७०
जन्मस्थलम्: मुम्बई जन्मसमयः ०२:३०

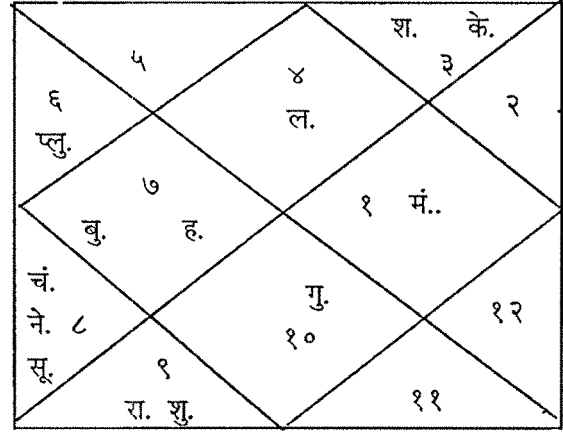

परिशिष्टम्-०१

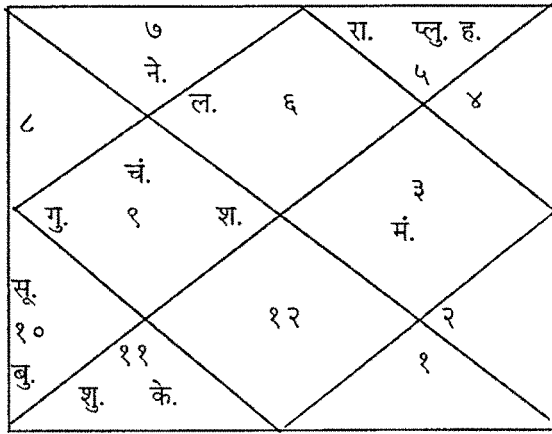
क्रमाङ्कः ९७ जन्मदिनाङ्कः ०९/०२/१९८१
जन्मस्थलम्: राजकोट जन्मसमयः ११:३०

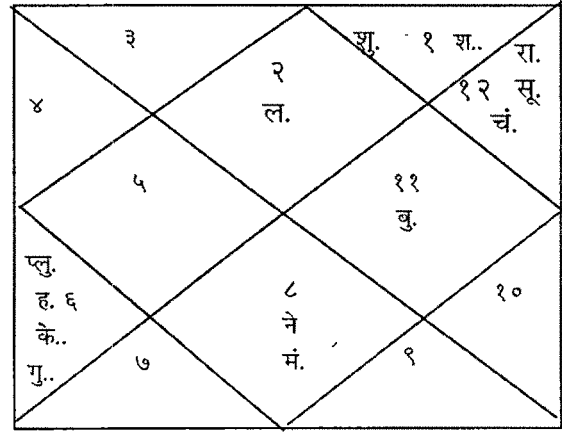
क्रमाङ्कः ९८ जन्मदिनाङ्कः २४/११/१९७३
जन्मस्थलम्: अमरेली जन्मसमयः २३:४५

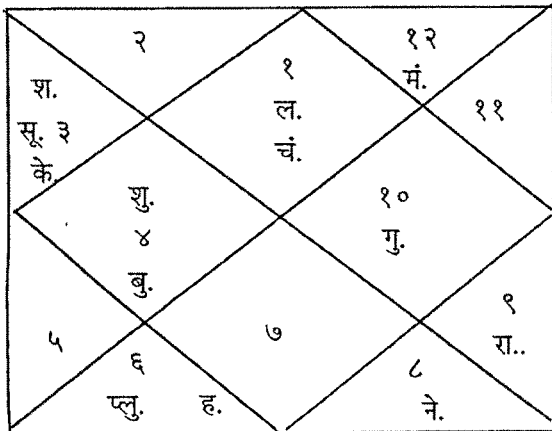
क्रमाङ्कः ९९ जन्मदिनाङ्कः १६/०१/१९६१
जन्मस्थलः वडोदरा जन्मसमयः ००:१०

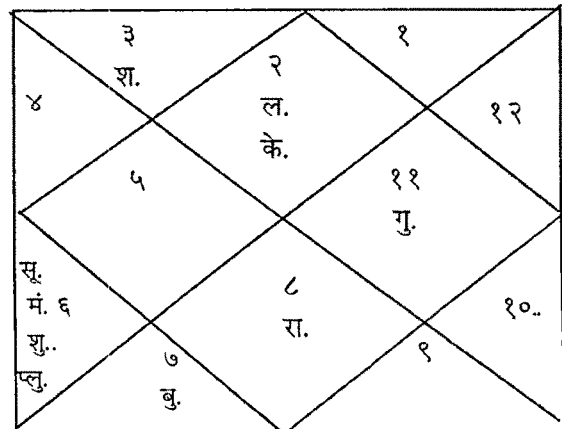
क्रमाङ्कः १०० जन्मदिनाङ्कः १८/०३/१९६९
जन्मस्थलः अमदावाद जन्मसमयः ११:०५

क्रमाङ्कः १०१ जन्मदिनाङ्कः २६/०६/१९७३
जन्मस्थलः वडोदरा जन्मसमयः ०२:३०

क्रमाङ्कः १०२ जन्मदिनाङ्कः १५/१०/१९७४
जन्मस्थलः सूरत जन्मसमयः २१:१०

परिशिष्टम्-०१

क्रमाङ्कः - जन्मदिनाङ्कः
जन्मस्थलम्: जन्मसमयः

१ के.	१२	११	१०
२	ल.	८	९
३	गु.	शु.	ने.
४	५	ह.	मं. ७
श.	चं.	६	रा.
		प्लु.	बु. सू.

क्रमाङ्कः जन्मदिनाङ्कः
जन्मस्थलम्: जन्मसमयः

१	श.	ल.	११
२	१२	रा.	१०
३	९	मं. चं.	
४	सू.	६	८
५	गु.	७	
शु.	बु.		

क्रमाङ्कः १०५ जन्मदिनाङ्कः १७/०४/१९५२
जन्मस्थलः पूणे जन्मसमयः ०४:००

शु. बु.	१०	९	चं.
सू. १	रा. ११	ल.	८
गु.	२	५	मं. ७
ह. ३	४	के.	श. नेप.
	प्लु.		

क्रमाङ्कः १०६ जन्मदिनाङ्कः २६/०४/१९८३
जन्मस्थलः शिकागो(युएसए) जन्मसमयः १४:००

६	ल	४	रां. ३
७	५	बु. २	सू. १
चं. श.	८	गु. ह.	मं.
९	के. ने.	११	१०
			१२

क्रमाङ्कः १०७ जन्मदिनाङ्कः ०५/०२/१९५१
जन्मस्थलः वडोदरा जन्मसमयः ०६:१०

रा. मं. शु. गु.	ल	९	८
१२	बु. १०	चं.	
१	सू.	७	
२	४	प्लु.	श. ६
३	ह.	५	के.

क्रमाङ्कः १०८ जन्मदिनाङ्कः १७/०३/१९३८
जन्मस्थलः वडोदरा जन्मसमयः ११:५१

४	२	के. ह.	मं. १
प्लु.	ल.	सू. १२	शु.
५	६	कृ. श.	११
चं.	९	१०	गु.
७	८	रा.	

परिशिष्टम्-२
होरादि-दशवर्गाणां परिचयः।

गृहहोराद्रेष्काणनवांशद्वादशांशत्रिंशांशः षड्वर्गाः॥ जा.त.सं.त. / ८।

षड्वर्गा एव सप्तमांशसहिताः सप्तवर्गाः॥ जा.त.सं.त. / १४॥

सप्तवर्गा दशांशषोडशांशषष्ट्यंशयुता दशवर्गाः॥ जा.त.सं.त./ १६॥

होरा ।

समेचन्द्रार्कयोर्विषमे व्यत्ययेन होरा ॥जा.त.सं.त./९॥

राश्याद्धर्मं होरा कथ्यते।

विषमराश्यां (मेष- मिथुन- सिंह - तुला - धनुः - कुम्भ) शून्यांशारभ्य पञ्चदशांश पर्यतम् होराभागस्वामिः सूर्यस्तथा षोडशारभ्य त्रिंशदंशपर्यन्तम् होराभागस्य स्वामिः चन्द्रो भवति। समराश्यां (वृषभ - कर्क - कन्या, वृश्चिक- मकर - मीन) शून्यांशारभ्य पञ्चदशांश पर्यतम् होराभागस्वामिश्चन्द्रो वर्तते तथा समराश्यांशेषभागस्य होरास्वामिः सूर्योऽस्ति।

होरा चक्रम्।

क्रमाङ्कः	राशिः	होराः	
		० तः १५ अंश पर्यतम्	१६ तः ३० अंश पर्यतम्
१	मेषः	सूर्यः	चन्द्रः
२	वृषभः	चन्द्रः	सूर्यः
३	मिथुनम्	सूर्यः	चन्द्रः
४	कर्कः	चन्द्रः	सूर्यः
५	सिंहः	सूर्यः	चन्द्रः
६	कन्या	चन्द्रः	सूर्यः
७	तुला	सूर्यः	चन्द्रः
८	वृश्चिकः	चन्द्रः	सूर्यः
९	धनुः	सूर्यः	चन्द्रः
१०	मकरः	चन्द्रः	सूर्यः
११	कुम्भः	सूर्यः	चन्द्रः
१२	मीनः	चन्द्रः	सूर्यः

द्रेष्काणः।

स्वेषुनवर्क्षेणा द्रेष्काणपाः॥ जा.तत्वे.सं.त./१०॥

परिशिष्टम्-२

एकस्या राशे स्त्रिंशदंशाः सन्ति। राश्याः प्रत्येकं एकतः दशांशं पर्यन्तम् प्रथमो द्रेष्काणः, एकादशतः विंशति पर्यन्तं द्वितीयो द्रेष्काणः एकविंशतः त्रिंशत्पर्यन्तम् तृतीयो द्रेष्काणः कथ्यते। प्रत्येकराशेः प्रथम द्रेष्काणस्य सैवराशिः द्वितीयद्रेष्काणस्य प्रथमतः पञ्चमीराशिः एवं तृतीयद्रेष्काणस्य प्रथमतः नवमीराशिः वर्तते।

द्रेष्काणचक्रम्।

क्रमाङ्कः	राशिः	प्रथम द्रेष्काणः १ तः १० अंशाः	द्वितीय द्रेष्काणः ११ तः २० अंशाः	तृतीय द्रेष्काणः २१ तः ३० अंशाः
१	मेषः	मेषः	सिंहः	धनुः
२	वृषभः	वृषभः	कन्या	मकरः
३	मिथुनम्	मिथुनम्	तुला	कुम्भः
४	कर्कः	कर्कः	वृश्चिकः	मीनः
५	सिंहः	सिंहः	धनुः	मेषः
६	कन्याः	कन्या	मकरः	वृषभः
७	तुला	तुला	कुम्भः	मिथुनम्
८	वृश्चिकः	वृश्चिकः	मीनः	कर्कः
९	धनुः	धनुः	मेषः	सिंहः
१०	मकरः	मकरः	वृषभः	कन्या
११	कुम्भः	कुम्भः	मिथुनम्	तुला
१२	मीनः	मीनः	कर्कः	वृश्चिकः

द्रेष्काणस्वरूपम्।

कुलीरमीनालिगता दृगाणाः मध्यावसानप्रथमा भुजङ्गः।

अलिद्वितीयो मृगलेयपूर्वः क्रमेण पाशो निगडोविहङ्गः। जा.पा.५/५५।।

कर्कराशेद्वितीये द्रेष्काणस्य, मीनस्य तृतीयद्रेष्काणस्य वृश्चिकस्य प्रथमद्रेष्काणस्य भुजङ्गसंज्ञा वर्तते। वृश्चिकस्य द्वितीयद्रेष्काणस्यपाशसंज्ञा मकरस्य प्रथमद्रेष्काणस्य निगडसंज्ञा, सिंहस्य प्रथमद्रेष्काणस्य विहङ्ग संज्ञा भवति।

परिशिष्टम्-२

नवमांशः ।

चरमे स्वस्मात्स्थिरे नवमभाद्द्विस्वभावे पञ्चमभात्रवांशाः ।।जा.त.सं.त./११।।

एकस्यां राश्यां त्रिंशदंशाः भवन्ति। त्रिंशदंशाः नवाङ्केनभाजनेन एकभागः ३°२० कलात्मको भवति। मेषसिंहधनुराशिषु प्रथमनवमांशारम्भ मेषराशेः वृषभकन्यामकरराशिषु प्रथमनवमांशो मकरराशेः मिथुनतुलाकुम्भराशिषु प्रथमनवमांश तुलाराशेः कर्कवृश्चिकमीनराशिषु प्रथमनवमांश कर्कराशेराभ्य भवति।

नवमांशचक्रम्।

क्रमाङ्कः	राशिः अंशाः । कलाः	मेषः	वृषभः	मिथुनः	कर्कः	सिंहः	कन्या
१	०३।२०	मेषः	मकरः	तुला	कर्कः	मेषः	मकरः
२	०६।४०	वृषभः	कुम्भः	वृश्चिकः	सिंहः	वृषभः	कुम्भः
३	१०।००	मिथुनः	मीनः	धनुः	कन्या	मिथुनः	मीनः
४	१३।२०	कर्कः	मेषः	मकरः	तुला	कर्कः	मेषः
५	१६।४०	सिंहः	वृषभः	कुम्भः	वृश्चिकः	सिंहः	वृषभः
६	२०।००	कन्या	मिथुनः	मीनः	धनुः	कन्या	मिथुनः
७	२३।२०	तुला	कर्कः	मेषः	मकरः	तुला	कर्कः
८	२६।४०	वृश्चिकः	सिंहः	वृषभः	कुम्भः	वृश्चिकः	सिंहः
९	३०।००	धनुः	कन्या	मिथुनः	मीनः	धनुः	कन्या

क्रमाङ्कः	राशिः अंशाः । कलाः	तुला	वृश्चिकः	धनुः	मकरः	कुम्भः	मीनः
१	०३।२०	तुला	कर्कः	मेषः	मकरः	तुला	कर्कः
२	०६।४०	वृश्चिकः	सिंहः	वृषभः	कुम्भः	वृश्चिकः	सिंहः
३	१०।००	धनुः	कन्या	मिथुनः	मीनः	धनुः	कन्या
४	१३।२०	मकरः	तुला	कर्कः	मेषः	मकरः	तुला
५	१६।४०	कुम्भः	वृश्चिकः	सिंहः	वृषभः	कुम्भः	वृश्चिकः
६	२०।००	मीनः	धनुः	कन्या	मिथुनः	मीनः	धनुः
७	२३।२०	मेषः	मकरः	तुला	कर्कः	मेषः	मकरः
८	२६।४०	वृषभः	कुम्भः	वृश्चिकः	सिंहः	वृषभः	कुम्भः
९	३०।००	मिथुनः	मीनः	धनुः	कन्या	मिथुनः	मीनः

परिशिष्टम्-२

द्वादशांशः ।

एकस्याराशे स्त्रिदंशाः सन्ति । राशिमानं द्वादशसंख्यया विभज्यः प्रत्येकभागः सार्धद्विअंशात्मको भवति । प्रत्येकराशेः प्रथमोभागाः तदतत् राशिपतिना आरभ्यते सरल्यार्थं द्वादशांश चक्रं दृष्टव्यम् ।

द्वादशांशचक्रम् ।

क्रमाङ्कः	राशिभागः अंशवः/ कलाः	मेषः	वृषभः	मिथुनः	कर्कः	सिंहः	कन्या	तुला	वृश्चिकः	धनुः	मकरः	कुम्भः	मीनः
०१	०२.३०	मेषः	वृषभः	मिथुनः	कर्कः	सिंहः	कन्या	तुला	वृश्चिकः	धनुः	मकरः	कुम्भः	मीनः
०२	०५.००	वृषभः	मिथुनः	कर्कः	सिंहः	कन्या	तुला	वृश्चिकः	धनुः	मकरः	कुम्भः	मीनः	मेषः
०३	०७.३०	मिथुनः	कर्कः	सिंहः	कन्या	तुला	वृश्चिकः	धनुः	मकरः	कुम्भः	मीनः	मेषः	वृषभः
०४	१०.००	कर्कः	सिंहः	कन्या	तुला	वृश्चिकः	धनुः	मकरः	कुम्भः	मीनः	मेषः	वृषभः	मिथुनः
०५	१२.३०	सिंहः	कन्या	तुला	वृश्चिकः	धनुः	मकरः	कुम्भः	मीनः	मेषः	वृषभः	मिथुनः	कर्कः
०६	१५.००	कन्या	तुला	वृश्चिकः	धनुः	मकरः	कुम्भः	मीनः	मेषः	वृषभः	मिथुनः	कर्कः	सिंहः
०७	१७.३०	तुला	वृश्चिकः	धनुः	मकरः	कुम्भः	मीनः	मेषः	वृषभः	मिथुनः	कर्कः	सिंहः	कन्या
०८	२०.००	वृश्चिकः	धनुः	मकरः	कुम्भः	मीनः	मेषः	वृषभः	मिथुनः	कर्कः	सिंहः	कन्या	तुला
०९	२२.३०	धनुः	मकरः	कुम्भः	मीनः	मेषः	वृषभः	मिथुनः	कर्कः	सिंहः	कन्या	तुला	वृश्चिकः
१०	२५.००	मकरः	कुम्भः	मीनः	मेषः	वृषभः	मिथुनः	कर्कः	सिंहः	कन्या	तुला	वृश्चिकः	धनुः
११	२७.३०	कुम्भः	मीनः	मेषः	वृषभः	मिथुनः	कर्कः	सिंहः	कन्या	तुला	वृश्चिकः	धनुः	मकरः
१२	३०.००	मीनः	मेषः	वृषभः	मिथुनः	कर्कः	सिंहः	कन्या	तुला	वृश्चिकः	धनुः	मकरः	कुम्भः

परिशिष्टम्-२

त्रिंशंशः ।

समे शुक्रज्ञेज्यार्किकुजानां पञ्चाङ्गघटशरेषवस्त्रिंशंशःविषमेऽन्यथा ॥ जा.त.सं.त./१३॥

विषमराश्यां शून्यतः पञ्चांशपर्यन्तं मङ्गलस्य पुनः षडंशमारभ्य दशांशपर्यन्तम् शनैश्चरस्य एकादशांशमारभ्याष्टादशांशपर्यन्तम् गुरो एकोनविंशांशमारभ्य पञ्चविंशत्यांशपर्यन्तम् बुधस्य, षड्विंशत्यसमारभ्य त्रिंशतंशपर्यन्तं शुक्रस्य त्रिंशंशा भवन्ति। समराशिषु प्रथमभागस्य (०° तः पञ्चांशपर्यन्तम्) स्वामी शुक्रः द्वितीयस्य (५° तः १३° पर्यन्तम् स्वामी बुधस्तृतीयस्य (१२° तः २०° पर्यन्तम्) स्वामी गुरुश्चतुर्थस्यस्वामी (२१° तः २५° पर्यन्तम्) शनैश्चरः एवं पञ्चमस्य स्वामी (२५° तः ३०° पर्यन्तम्) मङ्गलो भवति।

त्रिंशंशचक्रम् ।

क्रमाङ्कः	विषमराश्यां (१,३,५,७,९,११)		समराश्यां (२,४,६,८,१०,१२)	
	अंशाः	स्वामी	अंशाः	स्वामी
१	० तः ५	मङ्गलः	० तः ५	शुक्रः
२	५ तः १०	शनैश्चरः	५ तः १२	बुधः
३	१० तः १८	गुरुः	१२ तः २०	गुरुः
४	१८ तः २५	बुधः	२० तः २५	शनैश्चरः
५	२५ तः ३०	शुक्रः	२५ तः ३०	मङ्गलः

सप्तमांशः ।

विषमे स्वस्मात्समे सप्तमात्सप्तमांशः ॥ जा.त.सं.त./१५॥

एकस्यां राशौ त्रिंशदंशा सन्ति तान् सप्ताङ्केन भागं कृत्वा प्रत्येकभागस्य ०४ अंशाः १७ कलाः ०८ विकलाः एवं ३४ प्रतिविकलाः परिमाणं भवति। प्रथमभागतुल्यं परिमाणं गृहीत्वा द्वितीयादि भागानां परिमाणं भवति अनेन प्रकारेण सप्तभागाः भवन्ति। विषमराशिषु सप्तमांशेशः तस्याएवराश्याः स्वामि क्रमेण भवति। समराशिषु सप्तमांशेशः प्रथमभागस्य स्वामि तस्या एवं राश्याः सप्तमराशेः अधिपतिः भवति एवमेव क्रमेण बाध्यम्।

परिशिष्टम्-२

सप्तमांशचक्रम्।

क्रमाङ्कः	राशिः	भागः						
		प्रथमः	द्वितीयम्	तृतीयम्	चतुर्थ	पञ्चमम्	षष्ठ	सप्तम्
१	मेषः	मेषः	वृषभः	मिथुनम्	कर्कः	सिंहः	कन्या	तुला
२	वृषभः	वृश्चिकः	धनुः	मकरः	कुम्भः	मीनः	मेषः	वृषभः
३	मिथुनम्	मिथुनम्	कर्कः	सिंहः	कन्या	तुला	वृश्चिक	धनुः
४	कर्कः	मकरः	कुम्भः	मीनः	मेषः	वृषभः	मिथुनम्	कर्कः
५	सिंहः	सिंहः	कन्या	तुला	वृश्चिकः	धनुः	मकरः	कुम्भः
६	कन्या	मीनः	मेषः	वृषभः	मिथुनम्	कर्कः	सिंहः	कन्या
७	तुला	तुला	वृश्चिकः	धनुः	मकरः	कुम्भः	मीनः	मेषः
८	वृश्चिकः	वृषभः	मिथुनम्	कर्कः	सिंहः	कन्या	तुला	वृश्चिकः
९	धनुः	धनुः	मकरः	कुम्भः	सिंहः	कन्या	तुला	वृश्चिकः
१०	मकरः	कर्कः	सिंहः	कन्या	तुला	वृश्चिकः	धनुः	मकरः
११	कुम्भः	कुम्भः	मीनः	मेषः	वृषभः	मिथुनः	कर्कः	सिंहः
१२	मीनः	कन्या	तुला	वृश्चिकः	धनुः	मकरः	कुम्भः	मीनः

परिशिष्टम्-२

दशांशः ।

एकस्याराशेस्त्रिंशंशाः सन्ति। राशिमानं दशसंख्यया विभज्यः प्रत्येकभागः अंशत्रयात्मकोः भवति। विषमराश्यां प्रथमभागः तथैवराश्यां आरभ्यते। समराश्यां प्रथमभागः तयाराश्या नवमीराश्यां आरभ्यते।

दशांशचक्रम् ।

क्रमांकः	अंशः	मेषः	वृषभः	मिथुनः	कर्कः	सिंहः	कन्या	तुला	वृश्चिकः	धनुः	मकरः	कुम्भः	मीनः
१	० तः ३	मेषः	मकरः	मिथुनः	मीनः	सिंहः	वृषभः	तुला	कर्कः	धनुः	कन्या	कुम्भः	वृश्चिकः
२	३ तः ६	वृषभः	कुम्भः	कर्कः	मेषः	कन्या	मिथुनः	वृश्चिकः	सिंहः ०	मकरः	तुला	मीनः	धनुः
३	६ तः ९	मिथुनः	मीनः	सिंहः	वृषभः	तुला	कर्कः	धनुः	कन्या	कुम्भः	वृश्चिकः	मेषः	मकरः
४	९ तः १२	कर्कः	मेषः	कन्या	मिथुनः	वृश्चिकः	सिंहः	मकरः	तुला	मीनः	धनुः	वृषभः	कुम्भः
५	१२ तः १५	सिंहः	वृषभः	तुला	कर्कः	धनुः	कन्या	कुम्भः	वृश्चिकः	मेषः	मकरः	मिथुनः	मीनः
६	१५ तः १८	कन्या	मिथुनः	वृश्चिकः	सिंहः	मकरः	तुला	मीनः	धनुः	वृषभः	कुम्भः	कर्कः	मेषः
७	१८ तः २१	तुला	कर्कः	धनुः	कन्या	कुम्भः	वृश्चिकः	मेषः	मकरः	मिथुनः	मीनः	सिंहः	वृषभः
८	२१ तः २४	वृश्चिकः	सिंहः	मकरः	तुला	मीनः	धनुः	वृषभः	कुम्भः	कर्कः	मेषः	कन्या	मिथुनः
९	२४ तः २७	धनुः	कन्या	कुम्भः	वृश्चिकः	मेषः	मकरः	मिथुनः	मीनः	सिंहः	वृषभः	तुला	कर्कः
१०	२७ तः ३०	मकरः	तुला	मीनः	धनुः	वृषभः	कुम्भः	कर्कः	मेषः	कन्या	मिथुनः	वृश्चिकः	सिंहः

परिशिष्टम्-२

षोडशवर्ग

एकस्यां राश्यां त्रिंशदंशा भवन्ति। राशिमानं षोडशाङ्केन एकभागस्यमानं १ अंशः पूरकलाः ३० विकला भिस्तुल्योभवति। अनेन प्रकारेण एकस्यांराशे षोडशभागां सन्ति। मेषकर्कतुलामकरराशिषु प्रथमभागस्यारम्भो मेषराशेर्भवति। वृषभसिंहवृश्चिककुम्भराशिषु प्रथमभागस्यारम्भः सिंहराशिर्भवति। मिथुनकन्याधनुर्मीनराशिषु प्रथमभागस्यारम्भो धनूराशि तो भवति।

सरल बोधनार्थं षोडशांशचक्रम्॥

क्रमाङ्कः	राशिभागः अंशवः/ कलाः	मेषः	वृषभः	मिथुनः	कर्कः	सिंहः	कन्या	तुलाः	वृश्चिकः	धनुः	मकरः	कुम्भः	मीनः
१	१।५२।२०	मेषः	वृषभः	मिथुनम्	कर्कः	सिंहः	कन्या	तुला	वृश्चिकः	धनुः	मकरः	मीनः	मेषः
२	३।४५।०	वृषभः	मिथुनम्	कर्कः	सिंहः	कन्या	तुला	वृश्चिकः	धनुः	मकरः	कुम्भः	मेषः	वृषभः
३	५।३७।३०	मिथुनम्	कर्कः	सिंहः	कन्या	तुला	वृश्चिकः	धनुः	मकरः	कुम्भः	मीनः	वृषभः	मिथुनम्
४	७।३०।०	कर्कः	सिंहः	कन्या	तुला	वृश्चिकः	धनुः	मकरः	कुम्भः	मीनः	मेषः	मिथुनम्	कर्कः
५	९।२२।३०	सिंहः	कन्या	तुला	वृश्चिकः	धनुः	मकरः	कुम्भः	मीनः	मेषः	वृषभः	कर्कः	सिंहः
६	११।१५।०	कन्या	तुला	वृश्चिकः	धनुः	मकरः	कुम्भः	मीनः	मेषः	वृषभः	मिथुनम्	सिंहः	कन्या
७	१३।७।३०	तुला	वृश्चिकः	धनुः	मकरः	कुम्भः	मीनः	मेषः	वृषभः	मिथुनम्	कर्कः	कन्या	तुला
८	१५।०।०	वृश्चिकः	धनुः	मकरः	कुम्भः	मीनः	मेषः	वृषभः	मिथुनम्	कर्कः	सिंहः	तुला	वृश्चिकः
९	१६।५२।३०	धनुः	मकरः	कुम्भः	मीनः	मेषः	वृषभः	मिथुनम्	कर्कः	सिंहः	कन्या	वृश्चिकः	धनुः
१०	१८।४५।०	मकरः	कुम्भः	मीनः	मेषः	वृषभः	मिथुनम्	कर्कः	सिंहः	कन्या	तुला	धनुः	मकरः
११	२०।३७।३०	कुम्भः	मीनः	मेषः	वृषभः	मिथुनम्	कर्कः	सिंहः	कन्या	तुला	वृश्चिकः	मकरः	कुम्भः
१२	२२।३०।०	मीनः	मेषः	वृषभः	मिथुनम्	कर्कः	सिंहः	कन्या	तुला	वृश्चिकः	धनुः	कुम्भः	मीनः
१३	२४।२२।३०	मेषः	वृषभः	मिथुनम्	कर्कः	सिंहः	कन्या	तुला	वृश्चिकः	धनुः	मकरः	मीनः	मेषः
१४	२६।१५।०	वृषभः	मिथुनम्	कर्कः	सिंहः	कन्या	तुला	वृश्चिकः	धनुः	मकरः	कुम्भः	मेषः	वृषभः
१५	२८।७।३०	मिथुनम्	कर्कः	सिंहः	कन्या	तुला	वृश्चिकः	धनुः	मकरः	कुम्भः	मीनः	वृषभः	मिथुनः
१६	३०।०।०	कर्कः	सिंहः	कन्या	तुला	वृश्चिकः	धनुः	मकरः	कुम्भः	मीनः	मेषः	मिथुनः	कर्कः

परिशिष्टम्-२

षष्ट्यंशः ।

एकस्याः राशेः षष्ठीभागा भवन्ति तदा स षष्ट्यंशः इति कथ्यते प्रस्तुत कोष्टके विषमराश्यां समराश्यां च स्वस्वामियुक्ताः षष्ठीभागाः शुभशुभफलैः प्रदर्शिताः यथा विषमराशेः प्रथमभागस्य स्वामि एवम् समराशेः ६०त्तमो भागस्य स्वामि घोरः वर्तते। प्रत्येक भागानां स्वामि निर्देशः कोष्टके वर्तते तदनुसारेण यथानामः तथैव तेषां शुभाशुभ फलम् ज्ञेयम् ।

बृहद्पाराशरहोराशास्त्रानुसारेणषष्ट्यंशानां स्वामिनामानि ।

घोरस्य राक्षसो देवः कुबेरो यक्ष किन्नरौ । भ्रष्टः कुलघ्नो गरलो वह्निमाया पुरीषकः ॥
अपापत्तिर्मरुत्वाश्च कालः सर्पामृतेन्दुकाः । मृदुः कोमलहेरम्ब-ब्रह्म-विष्णु-महेश्वराः ॥
देवाद्रौ कलिनाशश्च क्षितीशकमलाकरौ । गुलिको मृत्युकालश्च दावाग्निघोरसंज्ञकः ॥
यमश्च कण्टकसुधाऽमृतौ पूर्णनिशाकरः । विषदग्धकुलान्तश्च मुख्यो वंशक्षयस्तथा ॥
उत्पात कालसौमाख्या कोमलः शीतलाभिधः । कराल दंष्ट्र चन्द्रास्यौ प्रवीणः कालपावकः ॥
दण्डभृन्निर्मलः सौम्यः क्रूरोऽतिशीतलोमृतः । पयोधिभ्रमणाख्यौ च चन्द्ररेखा स्वयुग्मपौ ॥
समेभेव्यत्ययाञ्ज्ञेयाः षष्ट्यंशाश्च प्रकीर्तिताः । षष्ट्यंशस्वामिनस्त्वोजेतदीशाद् व्यत्यतः समे ॥
शुभषष्ट्यंशसंयुक्ताः ग्रहाः शुभफलप्रदाः । क्रूरषष्ट्यंशसंयुक्ता नाशयन्ति खचारिणः ॥
राशीन् विहायखेटस्य द्विघ्नमंशाद्यमर्कहुत् । शेषंसैकंचतद्राशिनाथषष्ट्यंशपाः स्मृताः ॥

।।बृ.पा.हो.शा.१६/३१तः३९।।

जातकतत्त्वग्रन्थानुसारेणषष्ट्यंशानां स्वामिनामानि ।

षष्ट्यंशेशास्त्वयुग्मे घोर-राक्षस-देव कुबेर-रक्षोगण-किन्नर-भ्रष्टं-कुलघ्नं-विषाग्नि-मायौ-प्रेतपुरीष-वरुणेन्द्र-कला-ऽहि-चन्द्र-चन्द्र-मृदु-मृदु-पद्म-विष्णु-वागीश-दिगम्बर-देवो-ऽद्ध-कालनाश-क्षितीश कमलाकर-मन्दात्मज-मृत्यु-काल-दावाग्नि-घोर-यमकण्टक-सुधा-ऽमृत-पूणेन्दु-विषदिग्ध-कुलनाश मुख्य-वंशक्षयोत्पात - कालरूप - सौम्य - मृदु - शीतल - दंष्ट्राकराले - न्दुमुख - प्रवीण - कालाग्नि - दण्डायुध-निर्मल-शुभ-ऽशुभ-ऽतिशीतल-सुधा-पयोधि-भ्रमणेन्दु - रेखा - युग्मेते व्यत्ययाः ॥

।। जा.त.स.त./२१।।

परिशिष्टम्-२

बृहद् पाराशरहोराशास्त्रग्रन्थाधारेणषष्टयांशचक्रम्।

विषमराश्यां क्रमाङ्कः	विषमराशेःअंशः/कलाः	अंशपतिः	अंशफलम्
१	०।३०	घोरः	अशुभः
२	१।००	राक्षसः	अशुभः
३	१।३०	देवः	शुभः
४	२।००	कुबेरः	शुभः
५	२।३०	यक्षः	अशुभः
६	३।००	किन्नरः	शुभः
७	३।३०	भ्रष्टः	अशुभः
८	४।००	कुलघ्नः	अशुभः
९	४।३०	गरलम्	अशुभम्
१०	५।००	अग्निः	अशुभः
११	५।३०	माया	शुभा
१२	६।००	पुरीषः	अशुभः
१३	६।३०	अपाम्पतिः	शुभः
१४	७।००	मरुत्वदंशः	शुभः
१५	७।३०	कालः	अशुभः
१६	८।००	अहिभागः	अशुभः
१७	८।३०	अमृतम्	शुभम्
१८	९।००	चन्द्रः	शुभः
१९	९।३०	मृदुः	शुभः
२०	१०।००	कोमलः	शुभः
२१	१०।३०	हेरम्बः	शुभः
२२	११।००	ब्रह्मा	शुभः
२३	११।३०	विष्णुः	शुभः
२४	१२।००	महेश्वरः	शुभः
२५	१२।३०	देवः	शुभः
२६	१३।००	आर्द्रः	शुभः
२७	१३।३०	कलिनाशः	शुभः
२८	१४।००	क्षितीश्वरः	शुभः
२९	१४।३०	कमलाकरः	शुभम्
३०	१५।००	गुलिकः	अशुभः

परिशिष्टम्-२

बृहद् पाराशरहोराशास्त्रग्रन्थाधारेणषष्टयांशचक्रम्।

विषमराश्यां क्रमाङ्कः	विषमराशेः अंशः/कलाः	अंशपतिः	अंशफलम्
३१	१५।३०	मृत्युः	अशुभः
३२	१६।००	कालः	अशुभः
३३	१६।३०	दावाग्निः	अशुभः
३४	१७।००	घोरः	अशुभः
३५	१७।३०	यमः	अशुभः
३६	१८।००	कंटकः	अशुभः
३७	१८।३०	सुधा	शुभः
३८	१९।००	अमृतम्	शुभम्
३९	१९।३०	पूर्णचन्द्रः	शुभः
४०	२०।००	विषप्रदग्धः	अशुभः
४१	२०।३०	कुलनाशः	अशुभः
४२	२१।००	वंशक्षयः	अशुभः
४३	२१।३०	उत्पातः	अशुभः
४४	२२।००	कालः	अशुभः
४५	२२।३०	सौम्यः	शुभः
४६	२३।००	कोमलः	शुभः
४७	२३।३०	शीतलम्	अशुभम्
४८	२४।००	दंष्ट्राकरा	अशुभा
४९	२४।३०	इन्दुमुखम्	शुभम्
५०	२५।००	प्रवीणः	शुभः
५१	२५।३०	कालाग्निः	अशुभः
५२	२६।००	दाण्डायुधम्	अशुभम्
५३	२६।३०	निर्मलम्	शुभम्
५४	२७।००	सौम्यम्	शुभम्
५५	२७।३०	क्रूरः	अशुभः
५६	२८।००	अतिशीतलः	शुभः
५७	२८।३०	सुधा	शुभा
५८	२९।००	पयोधीशः	शुभः
५९	२९।३०	भ्रमणम्	अशुभम्
६०	३०।००	इन्दुरेखा	शुभा

परिशिष्टम्-२

बृहद् पाराशरहोराशास्त्रग्रन्थाधारेणषष्ट्यांशचक्रम्।

समराश्यां क्रमाङ्कः	समराशेः अंशः/कलाः	अंशपतिः	अंशफलम्
१	०।३०	इन्दुरेखा	शुभा
२	१।००	भ्रमणम्	अशुभम्
३	१।३०	पयोधीशः	शुभः
४	२।००	सुधा	शुभा
५	२।३०	अतिशीतलः	शुभः
६	३।००	क्रूरः	अशुभः
७	३।३०	शौम्यम्	शुभम्
८	४।००	निर्मलम्	शुभम्
९	४।३०	दण्डायुधम्	अशुभम्
१०	५।००	कालाग्निः	अशुभः
११	५।३०	प्रवीणः	शुभः
१२	६।००	इन्दुमुखम्	शुभम्
१३	६।३०	दंष्ट्राकरा	अशुभा
१४	७।००	शीतलम्	अशुभम्
१५	७।३०	कोमलः	शुभः
१६	८।००	सौम्यः	शुभः
१७	८।३०	कालः	अशुभः
१८	९।००	उत्पातः	अशुभः
१९	९।३०	वंशक्षयः	अशुभः
२०	१०।००	कुलनाशः	अशुभः
२१	१०।३०	विषप्रदग्धः	अशुभः
२२	११।००	पूर्णचन्द्रः	शुभः
२३	११।३०	अमृतम्	शुभम्
२४	१२।००	सुधा	शुभः
२५	१२।३०	कंटकः	अशुभः
२६	१३।००	यमः	अशुभः
२७	१३।३०	घोरः	अशुभः
२८	१४।००	दावाग्निः	अशुभः
२९	१४।३०	कालः	अशुभः
३०	१५।००	मृत्युः	अशुभः

परिशिष्टम्-२

बृहद् पाराशरहोराशास्त्रग्रन्थाधारेणषष्टयांशचक्रम्।

समराश्यां क्रमाङ्कः	समराशेः अंशः/कलाः	अंशपतिः	अंशफलम्
३१	१५।३०	गुलिकः	अशुभः
३२	१६।००	कमलाकरः	शुभम्
३३	१६।३०	क्षितीश्वरः	शुभः
३४	१७।००	कलिनाशः	शुभः
३५	१७।३०	आर्द्रः	शुभः
३६	१८।००	देवः	शुभः
३७	१८।३०	महेश्वरः	शुभः
३८	१९।००	विष्णुः	शुभः
३९	१९।३०	ब्रह्मा	शुभः
४०	२०।००	हेरम्बः	शुभः
४१	२०।३०	कोमलः	शुभः
४२	२१।००	मृदुः	शुभः
४३	२१।३०	चन्द्रः	शुभः
४४	२२।००	अमृतम्	शुभम्
४५	२२।३०	अहिभागः	अशुभः
४६	२३।००	कालः	अशुभः
४७	२३।३०	मरुत्वदंशः	शुभः
४८	२४।००	अपाम्पतिः	शुभः
४९	२४।३०	पुरीषः	अशुभः
५०	२५।००	माया	शुभा
५१	२५।३०	अग्निः	अशुभः
५२	२६।००	गरलम्	अशुभम्
५३	२६।३०	कुलघ्नः	अशुभः
५४	२७।००	भ्रष्टः	अशुभः
५५	२७।३०	किन्नरः	शुभः
५६	२८।००	यक्षः	अशुभः
५७	२८।३०	कुबेरः	शुभः
५८	२९।००	देवः	शुभः
५९	२९।३०	राक्षसः	अशुभः
६०	३०।००	घोरः	अशुभः

परिशिष्टम्-२

जातकपारिजातग्रन्थानुसारेणषष्ट्यांशस्वामिनामानि ।

षष्ट्यंशकानामधिपास्त्वयुग्मे घोरांशकाद्यासुरदेवभागाः ।
य इन्दुरेखादिशुभाशुभांशाः क्रमेणयुग्मे तु यथाविलोमात् ।।
घोरांशकोराक्षसदेवभागौ कुबेरयक्षोगणकिन्नरांशाः ।
भ्रष्टः कुलघ्नो गरलाग्निसंज्ञौ मायांशकः प्रेतपुरीशभागः ।।
अपांपतिर्देवगणेशभागः कलाहिभागावमृतांश चन्द्रौ ।
मृद्वंशकः कोमलपद्मभागलक्ष्मीश वागीशदिगम्बरांशाः ।।
देवार्द्रभागः कलिनाशसंज्ञः क्षितीश्वराख्यः कमलाकरांशः ।
मन्दात्मजो मृत्युकरस्तु कालो दावाग्निघोराधयमकण्टकांशाः ।।
सुधाऽमृतांशौ परिपूर्णचन्द्रो विषप्रदिग्धः कुलनाशभागः ।
मुख्यास्तु वंशक्षयपातकांशौ कालस्तु सौम्यो मृदुशीतलांशौ ।।
दष्ट्रांकरालेन्द्रमुखाः प्रवीणः कालाग्निदण्डायुध निर्मलाख्याः ।
शुभाकरोऽशोभनशीतलांशौ सुधापयोधिभ्रमणेन्दुरेखाः ।।

॥ जापा. १/३९तः ४३ ॥

१) घोरः २) राक्षसः ३) देवः ४) कुबेरः ५) यक्षोगणः ६) किन्नरः ७) भ्रष्टः ८)
कुलघ्नः ९) गरलम् १०) अग्निः ११) माया १२) यमः १३) वरुणः १४) इन्द्रः १५)
कला १६) सर्प १७) अमृतम् १८) चन्द्रः १९) मृदुः २०) कोमलः २१) पद्मम् २२)
विष्णुः २३) गुरुः २४) शिवः २५) देवः २६) आर्द्रम् २७) कलिनाशः २८) क्षितीशः
२९) कमलाकरः ३०) मन्दात्मजः ३१) मृत्युकरः ३२) कालः ३३) दावाग्निः ३४)
घोरः ३५) अधमः ३६) कण्टकः ३७) सुधा ३८) अमृतम् ३९) पूर्णचन्द्रः ४०)
विषदग्धः ४१) कुलनाशः ४२) मुख्यम् ४३) वंशक्षयः ४४) उत्पातकः ४५) कालः
४६) सौम्यः ४७) मृदुः ४८) शीतलम् ४९) दंष्ट्राकरालः ५०) इन्दुमुखम् ५१) प्रवीणः
५२) कालाग्निः ५३) दण्डायुधम् ५४) निर्मलम् ५५) शुभाकरः ५६) अशोभनम् ५७)
शीतलम् ५८) सुधा समुद्रः ५९) भ्रमणम् ६०) इन्दुरेखा

परिशिष्टम्-२

जातकपारिजातग्रन्थानुसारेणषष्ट्यंशचक्रम्।

विषमराश्यां क्रमाङ्कः	विषमराशेःअंशः/कलाः	अंशपतिः	अंशफलम्
१	०।३०	घोरः	अशुभः
२	१।००	राक्षसः	अशुभः
३	१।३०	देवः	शुभः
४	२।००	कुबेरः	शुभः
५	२।३०	यक्षोगणः	अशुभः
६	३।००	किन्नरः	शुभः
७	३।३०	भ्रष्टः	अशुभः
८	४।००	कुलघ्नः	अशुभः
९	४।३०	गरलम्	अशुभम्
१०	५।००	अग्निः	अशुभः
११	५।३०	माया	शुभा
१२	६।००	यमः	अशुभः
१३	६।३०	अपामपतिः	शुभः
१४	७।००	ईन्द्रः	शुभः
१५	७।३०	कला	शुभा
१६	८।००	सर्पः	अशुभः
१७	८।३०	अमृतम्	शुभम्
१८	९।००	चन्द्रः	शुभः
१९	९।३०	मृदुः	शुभः
२०	१०।००	कोमलः	शुभः
२१	१०।३०	पद्मः	शुभः
२२	११।००	विष्णुः	शुभः
२३	११।३०	वागीशः	शुभः
२४	१२।००	दिगम्बरः	शुभः
२५	१२।३०	देवः	शुभः
२६	१३।००	आर्द्रः	शुभः
२७	१३।३०	कलिनाशः	शुभः
२८	१४।००	क्षितीश्वरः	शुभः
२९	१४।३०	कमलाकरः	शुभम्
३०	१५।००	मन्दात्मजः	अशुभः

परिशिष्टम्-२

जातकपारिजातग्रन्थानुसारेणषष्ठ्यंशचक्रम्।

विषमराश्यां क्रमाङ्कः	विषमराशेः अंशः/कलाः	अंशपतिः	अंशफलम्
३१	१५।३०	मृत्युः	अशुभः
३२	१६।००	कालः	अशुभः
३३	१६।३०	दावाग्निः	अशुभः
३४	१७।००	घोरः	अशुभः
३५	१७।३०	अधमः	अशुभः
३६	१८।००	कंटकः	अशुभः
३७	१८।३०	सुधा	शुभः
३८	१९।००	अमृतम्	शुभम्
३९	१९।३०	पूर्णचन्द्रः	शुभः
४०	२०।००	विषदग्धः	अशुभः
४१	२०।३०	कुलनाशः	अशुभः
४२	२१।००	मुख्यः	शुभः
४३	२१।३०	वंशक्षयः	अशुभः
४४	२२।००	उत्पातः	अशुभः
४५	२२।३०	कालरूपः	अशुभः
४६	२३।००	सौम्यः	शुभः
४७	२३।३०	मृदुः	शुभः
४८	२४।००	सुशीतलः	शुभः
४९	२४।३०	दंष्ट्राकरालः	शुभम्
५०	२५।००	इन्दुमुखम्	शुभम्
५१	२५।३०	प्रवीणः	शुभः
५२	२६।००	कालाग्निः	अशुभम्
५३	२६।३०	दण्डायुधम्	अशुभम्
५४	२७।००	निर्मलः	शुभः
५५	२७।३०	शुभाकरः	शुभः
५६	२८।००	अशोभनम्	अशुभम्
५७	२८।३०	अतिशीतलम्	शुभम्
५८	२९।००	सुधासमुद्रः	शुभः
५९	२९।३०	भ्रमणम्	अशुभम्
६०	३०।००	इन्दुरेखा	शुभा

परिशिष्टम्-२

जातकपारिजातग्रन्थानुसारेणषष्ठ्यंशचक्रम्।

समराश्यां क्रमांङ्कः	समराशेः अंशः/कलाः	अंशपतिः	अंशफलम्
१	०।३०	इन्दुरेखा	शुभा
२	१।००	भ्रमणम्	अशुभम्
३	१।३०	सुधासमुद्रः	शुभः
४	२।००	अतिशीतलः	शुभा
५	२।३०	अशोभन्	अशुभः
६	३।००	शुभाकरः	शुभः
७	३।३०	निर्मलम्	शुभम्
८	४।००	दण्डायुधम्	अशुभम्
९	४।३०	कालाग्निः	अशुभम्
१०	५।००	प्रवीणः	शुभः
११	५।३०	ईन्दुमुखम्	शुभः
१२	६।००	दंष्ट्राकरा	अशुभम्
१३	६।३०	शीतलम्	शुभम्
१४	७।००	मृदुः	शुभः
१५	७।३०	सौम्यः	शुभः
१६	८।००	कालः	अशुभः
१७	८।३०	उत्पातः	अशुभः
१८	९।००	वंशक्षयः	अशुभः
१९	९।३०	मुख्यः	शुभः
२०	१०।००	कुलनाशः	अशुभः
२१	१०।३०	विषदग्धः	अशुभः
२२	११।००	पूर्णचन्द्रः	शुभः
२३	११।३०	अमृतम्	शुभम्
२४	१२।००	सुधा	शुभः
२५	१२।३०	कंटकः	अशुभः
२६	१३।००	अधमः	अशुभः
२७	१३।३०	घोरः	अशुभः
२८	१४।००	दावाग्निः	अशुभः
२९	१४।३०	कालः	अशुभः
३०	१५।००	मृत्युः	अशुभः

परिशिष्टम्-२

जातकपारिजातग्रन्थानुसारेणषष्ठ्यंशचक्रम्।

समराश्यां क्रमाङ्कः	समराशेःअंशः/कलाः	अंशपतिः	अंशफलम्
३१	१५।३०	मन्दात्मजः	अशुभः
३२	१६।००	कमलाकरः	शुभम्
३३	१६।३०	क्षितीश्वरः	शुभः
३४	१७।००	कलिनाशः	शुभः
३५	१७।३०	आर्द्रम्	शुभम्
३६	१८।००	देवः	शुभः
३७	१८।३०	दिगम्बरः	शुभः
३८	१९।००	वागीशः	शुभः
३९	१९।३०	विष्णुः	शुभः
४०	२०।००	पद्मः	शुभः
४१	२०।३०	कोमलः	शुभः
४२	२१।००	मृदुः	शुभः
४३	२१।३०	चन्द्रः	शुभः
४४	२२।००	अमृतम्	शुभम्
४५	२२।३०	अहिभागः	अशुभः
४६	२३।००	कलाः	शुभा
४७	२३।३०	ईन्द्रः	शुभः
४८	२४।००	अपाम्पतिः	शुभः
४९	२४।३०	यमः	अशुभः
५०	२५।००	माया	शुभा
५१	२५।३०	अग्निः	अशुभः
५२	२६।००	गरलम्	अशुभम्
५३	२६।३०	कुलघ्नः	अशुभः
५४	२७।००	भ्रष्टः	अशुभः
५५	२७।३०	किन्नरः	शुभः
५६	२८।००	यक्षोगणः	अशुभः
५७	२८।३०	कुबेरः	शुभः
५८	२९।००	देवः	शुभः
५९	२९।३०	राक्षसः	अशुभः
६०	३०।००	घोरः	अशुभः

परिशिष्टम्-२
जातकतत्त्वग्रन्थानुसारेणषष्ठ्यंशचक्रम्।

विषमराश्यां क्रमाङ्कः	विषमराशेः अंशः/कलाः	अंशपतिः	अंशफलम्
१	०।३०	घोरः	अशुभः
२	१।००	राक्षसः	अशुभः
३	१।३०	देवः	शुभः
४	२।००	कुबेरः	शुभः
५	२।३०	यक्षोगणः	अशुभः
६	३।००	किन्नरः	शुभः
७	३।३०	भ्रष्टः	अशुभः
८	४।००	कुलघ्नः	अशुभः
९	४।३०	विषम्	अशुभम्
१०	५।००	अग्निः	अशुभः
११	५।३०	माया	शुभा
१२	६।००	प्रतपुरीषः	अशुभः
१३	६।३०	वरुणः	शुभः
१४	७।००	ईन्द्रः	शुभः
१५	७।३०	कला	शुभा
१६	८।००	अहिः	अशुभः
१७	८।३०	चन्द्रः	शुभः
१८	९।००	चन्द्रः	शुभः
१९	९।३०	मृदुः	शुभः
२०	१०।००	मृदुः	शुभः
२१	१०।३०	पद्मः	शुभः
२२	११।००	विष्णुः	शुभः
२३	११।३०	वागीशः	शुभः
२४	१२।००	दिगम्बरः	शुभः
२५	१२।३०	देवः	शुभः
२६	१३।००	आर्द्रः	शुभः
२७	१३।३०	कलिनाशः	शुभः
२८	१४।००	क्षितीशः	शुभः
२९	१४।३०	कमलाकरः	शुभम्
३०	१५।००	मन्दात्मजः	अशुभः

परिशिष्टम्-२
जातकतत्त्वग्रन्थानुसारेणषष्ठ्यंशचक्रम्।

विषमराश्यां क्रमाङ्कः	विषमराशेः अंशः/कलाः	अंशपतिः	अंशफलम्
३१	१५।३०	मृत्युः	अशुभः
३२	१६।००	कालः	अशुभः
३३	१६।३०	दावाग्निः	अशुभः
३४	१७।००	घोरः	अशुभः
३५	१७।३०	यमकंटक	अशुभः
३६	१८।००	सुधा	शुभा
३७	१८।३०	अमृतम्	शुभम्
३८	१९।००	पूर्णचन्द्रः	शुभः
३९	१९।३०	विषदग्धः	अशुभः
४०	२०।००	कुलनाशः	अशुभः
४१	२०।३०	मुख्यः	शुभः
४२	२१।००	वंशक्षयः	अशुभः
४३	२१।३०	उत्पातः	अशुभः
४४	२२।००	कालरूपः	अशुभः
४५	२२।३०	सौम्यः	शुभः
४६	२३।००	मृदुः	शुभः
४७	२३।३०	शीतलः	शुभः
४८	२४।००	दंष्ट्राकरालः	शुभम्
४९	२४।३०	इन्दुमुखम्	शुभम्
५०	२५।००	प्रवीणः	शुभः
५१	२५।३०	कालाग्निः	अशुभम्
५२	२६।००	दण्डायुधम्	अशुभम्
५३	२६।३०	निर्मलः	शुभः
५४	२७।००	शुभा	शुभा
५५	२७।३०	अशुभा	अशुभा
५६	२८।००	अतिशीतलम्	शुभम्
५७	२८।३०	सुधा	शुभा
५८	२९।००	पयोधिः	शुभः
५९	२९।३०	भ्रमणम्	अशुभम्
६०	३०।००	ईन्दुरेखा	शुभम्

परिशिष्टम्-२

जातकतत्त्वग्रन्थानुसारेणषष्ठ्यंशचक्रम्।

समराश्यां क्रमाङ्कः	समराशेः अंशः/कलाः	अंशपतिः	अंशफलम्
१	०।३०	इन्दुरेखा	शुभा
२	१।००	भ्रमणम्	अशुभम्
३	१।३०	पयोधिः	शुभः
४	२।००	सुधा	शुभा
५	२।३०	अतिशितलम्	शुभम्
६	३।००	अशुभा	अशुभा
७	३।३०	शुभा	शुभा
८	४।००	निर्मलम्	शुभम्
९	४।३०	दंडायुधम्	अशुभम्
१०	५।००	कालाग्निः	अशुभः
११	५।३०	प्रवीणः	शुभः
१२	६।००	ईन्दुमुखः	शुभः
१३	६।३०	दंष्ट्राकरालः	शुभम्
१४	७।००	शीतलः	शुभः
१५	७।३०	मृदुः	शुभः
१६	८।००	सौम्यः	शुभः
१७	८।३०	कालरूपः	अशुभः
१८	९।००	उत्पातः	अशुभः
१९	९।३०	वंशक्षयः	अशुभः
२०	१०।००	मुख्यः	शुभः
२१	१०।३०	कुलनाशः	अशुभः
२२	११।००	विषदग्धः	अशुभः
२३	११।३०	पूर्णचन्द्रः	शुभः
२४	१२।००	अमृतम्	शुभम्
२५	१२।३०	सुधा	शुभा
२६	१३।००	यमकंटकः	अशुभः
२७	१३।३०	घोरः	अशुभः
२८	१४।००	दावाग्निः	अशुभः
२९	१४।३०	कालः	अशुभः
३०	१५।००	मृत्युः	अशुभः

परिशिष्टम्-२

जातकतत्त्वग्रन्थानुसारेणषष्ट्यंशचक्रम्।

समरास्यां क्रमाङ्कः	समराशेःअंशः/कलाः	अंशपतिः	अंशफलम्
३१	१५।३०	मन्दात्मजः	अशुभः
३२	१६।००	कमलाकरः	शुभम्
३३	१६।३०	क्षितीशः	शुभः
३४	१७।००	कलिनाशः	शुभः
३५	१७।३०	आर्द्रम्	शुभम्
३६	१८।००	देवः	शुभः
३७	१८।३०	दिगम्बरः	शुभः °
३८	१९।००	वागीशः	शुभः
३९	१९।३०	विष्णुः	शुभः
४०	२०।००	पद्मः	शुभः
४१	२०।३०	मृदुः	शुभः
४२	२१।००	मृदुः	शुभः
४३	२१।३०	चन्द्रः	शुभः
४४	२२।००	चन्द्रः	शुभः
४५	२२।३०	अहिः	अशुभः
४६	२३।००	कलाः	शुभा
४७	२३।३०	ईन्द्रः	शुभः
४८	२४।००	वरुणः	शुभः
४९	२४।३०	यमः	अशुभः
५०	२५।००	माया	शुभा
५१	२५।३०	अग्निः	अशुभः
५२	२६।००	विषम्	अशुभम्
५३	२६।३०	कुलघ्नः	अशुभः
५४	२७।००	भ्रष्टः	अशुभः
५५	२७।३०	किन्नरः	शुभः
५६	२८।००	यक्षोगणः	अशुभः
५७	२८।३०	कुबेरः	शुभः
५८	२९।००	देवः	शुभः
५९	२९।३०	राक्षसः	अशुभः
६०	३०।००	घोरः	अशुभः

परिशिष्टम्-०३

सूर्यादिग्रहाणां विविधाः संज्ञाः ।

ग्रहाणां षड्बलविचारः ।

ग्रहाणां षड्बलं भारतीय ज्योतिषस्यैकोविशिष्टोऽंशो वर्तते । यथा स्थानबलं दिग्बलं कालबलं चेष्टाबलं नैसर्गिकबलं दृग्बलं च ।

स्थानबलम् ।

उच्चबलम्- यदा कोऽपि ग्रहः स्वपरमोच्चांशे^१ भवेत्तदा तस्य ६० षष्ट्यंशबलं=पूर्णबलं = १००% बलं भवति । यदा कोऽपि ग्रहः परमनीचांशे^२ भवेत्तदा तस्य ०० बलं भवति । यदा कोऽपि ग्रहः स्वमूलत्रिकोणराश्यां भवेत्तदा तस्य ४५ षष्ट्यंशबलं=पादोन्नतबलं = ७५% बलं भवति । यदा कोऽपि ग्रहः स्वराश्यां भवेत्तदा तस्य ३० षष्ट्यंशबलं=अर्धबलं = ५०% बलं भवति । यदा कोऽपि ग्रहोऽधिमित्रराश्यां भवेत्तदा तस्य २२.३० षष्ट्यंशबलं = ३७.५०% बलं भवति । यदा च कोऽपि ग्रहो मित्रराश्यां भवेत्तदा तस्य १५ षष्ट्यंशबलं=एकपादबलं = २५% बलं भवति । यदा कोऽपि ग्रह उदासीनराश्यां (समराश्यां) भवेत्तदा ७.३० षष्ट्यंशबलं=अर्धपादबलं = १२.५०% बलं भवति । यदा कोऽपि ग्रहः स्वशत्रुराश्यां भवेत्तदा ३.४५ षष्ट्यंशबलं=०६.२५% बलं भवति । यदा कोऽपि ग्रहोऽधिशत्रुराश्यां भवेत्तदा १.५२ षष्ट्यंशबलं= ०३.१२% बलं भवति ।

सप्तवर्गजफलम् ।

यदा कोऽपि ग्रहः सप्तवर्गेषु स्वराश्यां भवेत्तदा ३० षष्ट्यंशबलं अधिमित्रराश्यां २२.३० षष्ट्यंशबलं मित्रराश्यां १५ षष्ट्यंशबलं उदासीनराश्यां ७.५० षष्ट्यंशबलं शत्रुराश्यां ३.४५ षष्ट्यंशबलं यदा चाधिशत्रुराश्यां भवेत्तदा तस्य १.५२ षष्ट्यंशबलं भवति ।

ओजयुग्मराशिबलम्(पुरुषस्त्रीराशिबलम्)/ ओजयुग्मनवांशबलम् (पुरुषस्त्रीनवमांशबलम्) ।

यदा सूर्यमङ्गलबुधगुरुशनिश्चरेभ्यः कोऽपि ग्रहः पुरुषराश्यां पुरुषनवमांशे वा भवेत्तदा स ग्रहः १५ षष्ट्यंशबलं प्राप्नोति । यदा चन्द्रशुक्राभ्यां कोऽपि ग्रहः स्त्रीराश्यां स्त्रीनवमांशे वा भवेत्तदा स १५ षष्ट्यंशबलं प्राप्नोति । यदा कोऽपि ग्रहः केन्द्रे (१-४-७-१० भावे वा) भवेत्तदा स ६० षष्ट्यंश बलं प्राप्नोति । यदा कोऽपि ग्रहः पणफरे (२-५-८-११ भावे वा) भवेत्तदा स ३० षष्ट्यंशबलं प्राप्नोति । यदा कोऽपि ग्रहः आपोकिल (३-५-९-१२ भावे वा) भवेत्तदा स १५ षष्ट्यंश बलं प्राप्नोति ।

दिग्बलम् ।

यदा जन्मकुण्डल्यां सूर्यो मङ्गलो वा दशमभावे भवेत्तदा ६० षष्ट्यंश बलं तथा चतुर्थभावे भवेत्तदा शून्यबलं प्राप्नोति । यदा जन्मकुण्डल्यां चन्द्रः शुक्रो वा चतुर्थभावे भवेत्तदा स ६० षष्ट्यंशबलं

^१ विशेषार्थं परिशिष्टम् -०३ द्रष्टव्यम् ।

^२ विशेषार्थं परिशिष्टम् -०३ द्रष्टव्यम् ।

परिशिष्टम्-०३

तथा दशमभावे शून्यबलं प्राप्नोति। यदा जन्मकुण्डल्यां बुधो गुरु वा७ प्रथमभावे भवेत्तदा ६०षष्ट्यंश बलं तथा सप्तमभावे भवेत्तदा शून्यबलं प्राप्नोति। यदा जन्मकुण्डल्यां शनैश्चरः सप्तमभावे भवेत्तदा ६०षष्ट्यंश बलं तथा प्रथमभावे शून्य बलं प्राप्नोति।

कालबलम्।

दिवारात्रिबलम्

दिनस्यार्धभागे=दिनार्धे=मध्याह्ने सूर्यगुरुशुक्राः ६०षष्ट्यंशबलं तथा मध्यरात्रौ शून्यबलं प्राप्नुवन्ति। मध्यरात्रौ=अर्धरात्रे चन्द्रमङ्गलशनैश्चराः ६०षष्ट्यंशबलं तथा मध्याह्ने शून्य बलं प्राप्नुवन्ति। बुधः सदैव (अहोरात्रं) ६०षष्ट्यंशबलं प्राप्नोति।

पक्षबलम्।

यदा जन्मकुण्डल्यां सूर्यचन्द्रयोरन्तरं १८० अंशात्मकम् (प्रतियुतियोगः) भवेत्तदा शुभग्रहाः ६०षष्ट्यंशबलं क्रूरग्रहाः शून्यबलं प्राप्नुवन्ति। यदा सूर्यचन्द्रौ एकस्यां राश्यां अंशे च भवेत्तां तथा शुभग्रहाः शून्यबलं क्रूरग्रहाः ६० षष्ट्यांश बलं प्राप्नुवन्ति।

अत्र चन्द्रबुधगुरुशुक्राः शुभग्रहा मन्यन्ते केशवी जातकमते बुधग्रहस्य शुभाशुभत्वमन्य ग्रहस्य संयोगाधीनम् । सूर्यमङ्गलशनैश्चराः क्रूरग्रहाः सन्ति। सूर्यचन्द्रयोरन्तरं न्यूनाधिक भवेत्तदा त्रिराशिगणितानुसारेण ग्रहाणां बलं आनयत। अत्र चन्द्रस्यपक्षबलं द्विगुणितकरणेन चन्द्रस्यबलं प्राप्यते।

दिनस्य त्रिभागबलम् :

यदि जन्मदिवसे भवेत्तदा दिनमानं (सूर्योदयारभ्यसूर्यास्तपर्यन्तं कालमानं) त्रिभिर्विभज्य दिनस्य प्रथमभागे जन्मभवेत्तदा बुधः ६० षष्ट्यंशबलं प्राप्नोति दिनमानस्य द्वितीयभागे जन्मभवेत्तदा सूर्यस्य ६० षष्ट्यंश बलं भवति तथा दिनमानस्य तृतीयभागे जन्मभवेत्तदा शनैश्चरस्य ६० षष्ट्यंश बलं भवति।

यदा जन्मरात्रौ भवेत्तदा रात्रिमानं त्रिभिर्विभज्य रात्रिमानस्य (सूर्यास्तदाराभ्य द्वितीयदिनस्य सूर्योदयपर्यन्तं कालमानस्य) प्रथमभागे जन्म भवेत्तदा चन्द्रस्य ६० षष्ट्यंश बलं भवति। यदा रात्रिमानस्य द्वितीयभागे जन्मभवेत्तदा शुक्रस्य ६० षष्ट्यंशबलं भवति तथा रात्रिमानस्य तृतीयभागे जन्मभवेत्तदा मङ्गलस्य ६० षष्ट्यंश बलं भवति। दिनस्य रात्रिमानस्य कस्यापिभागे जन्मभवेत्तदा गुरुः ६० षष्ट्यंश बलं प्राप्नोति।

अष्टबलम् । मासबलम् । वारबलम् । होराबलम्।

सृष्टेरारभ्य ३६० दिनात्मक १ वर्ष भवति। तथा च ३०-३० दिनानामेको मासा भवति। अनयारीत्या जन्मदिन पर्यन्तम् गणनां कृत्वा गत वर्षस्य प्रथमदिवसस्य यो वाराधिपतिर्भवेत्त स वारेशो वर्षेश इति कथ्यते। वर्षेशः १५ षष्ट्यंश बलं प्राप्नोति। विस्तारभायादधिकं न लिख्यते। विशेषज्ञानार्थं सूर्यसिद्धान्ते प्रथमऽध्याये ४५ तः ५१ पर्यन्तं श्लोकाः दृष्टव्यः।

सृष्टेरारभ्य ३० दिनात्मकस्यमासस्य गणनांकृत्वा जन्मदिने को मासा इति ज्ञात्वा तस्मिन् मासारम्भे वर्तमानस्य वारस्य अधिपतिः ३० षष्ट्यंशबलं प्राप्नोति। यस्मिन् वारे जन्मभवेत्तस्याधिपतिः ४५ षष्ट्यंशबलं प्राप्नोति। यस्य ग्रहस्यहोरायां जन्मभवेत्त स ग्रहः ६० बल प्राप्नोति। प्रत्येक

परिशिष्टम्-०३

वारस्यहोरा तस्याधिपतिमारभ्य भवति यथा रविवासरे सूर्यस्य प्रथमहोरा भवति। तदन्तरं अधिपति ग्रहा दारभ्य षष्ठवारस्य अधिपतेरद्वितीयहोरा भवति अनेन क्रमेण अग्रेऽपि बोधव्यम्।

अयनबलम् ।

यदा कोऽपि ग्रह आकाशीय मध्यरेखाया उत्तरभागे भवेत्तदा तस्य ग्रहस्योत्तरक्रांतिर्भवति तथा दक्षिणभागे भवेत्तदा तस्य ग्रहस्य दक्षिणक्रान्तिर्भवति। यदा कोऽपिग्रहो मध्यरेखायां भवेत्तदा तस्यग्रहस्य शून्यक्रान्तिर्भवति। यदा सूर्यमङ्गलगुरुशुक्रेभ्यः कोऽपिग्रहः २४° उत्तरक्रान्तिसमीपे भवेत्तदा ६० षष्ठ्यंशबलं तथा २४° दक्षिणक्रान्त्यां भवेत्तदा शून्यबलं भवति। मध्येऽनुपातेन ज्ञातव्यम्। चन्द्रशनैश्चरौ २४° दक्षिणक्रान्त्यां भवेतां तदा ६० षष्ठ्यांश बलं २४° उत्तरक्रान्त्यां शून्यबलं तयोरज्ञेयम् । मध्येऽनुपातेन ज्ञातव्यम् । यदा बुधस्य क्रान्तिः शून्यो भवेत्तदा ३० षष्ठ्यंशबलं, २४° उत्तरक्रान्त्यां ६० षष्ठ्यंशबलं प्राप्नोति यदा बुधस्य गमनं ०° तः २४° दक्षिणक्रान्त्यां भवेत्तदोत्तरोत्तरमधिकाधिकबलं प्राप्नोति। अर्थात् २४° दक्षिणक्रान्त्यां सर्वाधिकं ६० षष्ठ्यंशबलं प्राप्नोति। मध्ये अनुपातेन बलं ज्ञातव्यम् । अत्र सूर्यस्यायनबलं द्विगुणीतकरणेन सूर्यबलं प्राप्यते।

युद्धबलम् ।

भौमादिपञ्चताराग्रहेषु परस्परं युद्धं भवति। यदा भौमादि पञ्चताराग्रहेभ्यः कौ अपि द्वौ ग्रहौ एकस्यां राश्यां अंशे कलायां च भवेतां तदा द्वयोर्ग्रहयोर्मध्ये युद्धं भवति। विशेषार्थं सूर्यसिद्धान्तादौ दृष्टव्यम् (सूर्यसिद्धान्ते ग्रहयुत्यधिकारो दृष्टव्यम्)।

चेष्टाबलम्।

सूर्यचन्द्रौ कदापि वक्रिणौ न भवतः। ग्रहाणामष्टधागत्यानुसारेण यद् बलं प्राप्यति। तच्चेष्टाबलम् कथ्यते। मङ्गलबुधगुरुशुक्रशनैश्चराः कदाचित् मार्गिणः कदाचित् च वक्रिणो भवन्ति। स्थूलमाने चेष्टाबलबोधार्थं मधस्तालिका दीयते।

ग्रहाणां चेष्टाबलचक्रम्।

ग्रहाणां अष्टधागतिः	चेष्टाबलम्
---------------------	------------

परिशिष्टम्-०३

१	वक्रागतिः	६० षष्ठ्यंशाः
२	अनुवक्रा/ऋजुगतिः	३० षष्ठ्यंशाः
३	विकल गतिः	१५ षष्ठ्यंशाः
४	समागमः (युतिः)	३० षष्ठ्यंशाः
५	मन्दापिमार्गीगतिः	१५ षष्ठ्यंशाः
६	मन्दतरा गतिः	७ ^१ / _२ षष्ठ्यंशाः
७	शीघ्र गतिः	४५ षष्ठ्यंशाः
८	शीघ्रतरा गति	३० षष्ठ्यंशाः

नैसर्गिक बलम् ।

ग्रहाणां स्वभावतो यद्बलं प्राप्यते तन्नैसर्गिकबलं कथ्यते ।

ग्रहाणां नैसर्गिकबलचक्रम् ।

ग्रहाः	नैसर्गिकबलम् । षष्ठ्यंशात्मकबलम्
सूर्यः	६०
चन्द्रः	५१.४३
मङ्गलः	४२.८५
बुधः	३४.२८
गुरुः	२५.७०
शुक्रः	१७.१४
शनैश्चरः	८.५७

दृग् बलम् (दृष्टिबलम्) ।

सर्वेग्रहाः^३ स्वस्थानात् सप्तमभावे पूर्णदृष्ट्या पश्यन्ति मङ्गलश्चतुर्थाष्टमभावयोः पूर्णदृष्ट्या पश्यति । गुरुः पञ्चमनवमभावयोः पूर्णदृष्ट्या पश्यति । मङ्गलं विहाय सर्वेग्रहाः स्वस्थानात् चतुर्थाष्टमभावयोः त्रिपाददृष्ट्या पश्यन्ति । गुरुं विहाय सर्वेग्रहाः स्वस्थानात् पञ्चमनवमभावयोरर्धदृष्ट्या पश्यन्ति । शनैश्चरं विहाय सर्वेग्रहाः स्वस्थानात् तृतीयदशमभावयोरेकपाददृष्ट्या पश्यन्ति । शुभउच्चमित्रमूलत्रिकोणसंज्ञकानां ग्रहाणां दृष्टिः शुभफलदायिनी भवति नीचपापशत्रुमूढसंज्ञकानां ग्रहाणां दृष्टिरशुभफलदायिनी भवति ।

ग्रहाणां दृष्टिविचारः ।

^३ त्रिदशत्रिकोणचतुरस्रसप्तमान्यवलोकयन्ति चरणाभिवृद्धितः ।

रविजामरेज्यरुधिराः परे च ये क्रमशो भवन्ति किल वीक्षणोऽधिकाः ॥ बृ.जा. २/१३ ॥

होराशास्त्रे भिन्नदृष्टिः खेटानां च परस्परम्।
 त्रिदशे च त्रिकोणे च चतुरस्रे च सप्तमे ॥
 शनिर्देवगुरुभौमः परे च वीक्षणेऽधिकाः।
 पदार्थं त्रिपदं पूर्णं वदन्ति गणकोत्तमाः ॥
 शनिपादं त्रिकोणेषु चतुरसे द्विपादकम्।
 त्रिपादं सप्तमे विप्र त्रिदशे पर्णमेव हि ॥
 त्रिपादं सप्तमे विप्र त्रिदश पूर्णमेव हि ॥
 चतुरस्ते गुरु पादं सप्तमे च द्विपादकम्।
 त्रिपादं त्रिदशे विप्र पूर्णं पश्यति कोणभे ॥
 सप्तमे पादमेकं च द्विपादं त्रिदशे द्विज।
 त्रिपादं च त्रिकोणेषु भौमः पूर्णं चतुरस्रे ॥
 अन्येषां त्रिदशे पादं द्विपादं च त्रिकोणगे।
 चतुरस्रे त्रिपादं च पूर्णं पश्यति सप्तमे ॥ बृ.पा.हो.शा. ७/१८तः २३ ॥

पादेक्षणं भवति सोदरमानशश्वोरर्धं त्रिकोणयुगलेऽखिलखेचराणाम्।
 पादोनदृष्टिनिचयश्चतुरस्रयुग्मे सम्पूर्णदृग्बलमन्ङ्गृहे वदन्ति ॥

शनिरतिबलशाली पाददृग्वीर्ययोगे सुरकुलपतिमन्त्री कोणदृष्टौ शुभः स्यात्।
 त्रितयचरणदृष्ट्या भूकुमारः समर्थः सकलगगनवासाः सप्तमे दृग्बलाढ्याः ॥
 ।।जा.पा.२/ ३० तः ३१ ॥

संपश्यन्ति स्थानात् सदा ग्रहाश्चरणवृद्धितः सर्वे।
 त्रिदशत्रिकोणचतुरस्रसप्तमानि च फलं क्रमेणैवम् ।।सारावली४/३२ ॥

पूर्णं पश्यति रविजस्तृतीयदशमं त्रिकोणमपि जीवः।
 चतुरस्रं भूमिसुतो द्यूनं सर्वे ग्रहाः क्रमशः ।।सारावली ४/३३ ॥

त्रिदशत्रिकोणचतुरस्रसप्तमान्यवलोकयन्ति चरणाभिवृद्धितः।
 रविजामरेज्यरुधिराः परे च ये क्रमशो भवन्ति किल वीक्षणेऽधिकाः ।।बृ.जा.२/१३ ॥

पुरुषग्रहाः राशेः प्रथमभागे (०° तः १०° पर्यन्तमद्य) बलवन्ते भवन्ति। स्त्रीग्रहौ (चन्द्रशुक्रौ)
 राशेरन्तिमभागे/तृतीयभागे (२१° तः ३०° पर्यन्तम्) भवतः बलवन्तौ तथा नपुंसकग्रहौ
 बुधशनैश्चरोराशेर्मध्यभागे / द्वितीयभागे (११° तः २०° पर्यन्तम्) बलवन्तौ भवतः।

अष्टकवर्गः

परिशिष्टम्-०३

अष्टकवर्गसाधनार्थं जन्मपत्रिकानिर्माणविषयकं भारतीयजन्मकुण्डलीविज्ञानम्, ज्योतिषकल्पद्रुमादयो ग्रन्था द्रष्टव्याः। यदा सूर्यादिशनिपर्यन्तेषु ग्रहेषु यो ग्रह एकबिन्दुयुक्तो भवेत् स रोगादिभयदाता बिन्दुद्वययुक्तो ग्रहो मनःसन्तापदाता नृपचौरभयदाताऽन्नचिन्तायुक्तो बिन्दुत्रययुक्तो ग्रहो अशुभफलदायकश्चतुर्बिन्दुयुक्तो ग्रहो मिश्रफलदायकः पञ्चबिन्दुयुक्तो ग्रहः पुत्रादिसुखदाता षड्बिन्दुयुक्तो ग्रहो धनयशबलरूपदाता सप्तबिन्दुयुक्तो ग्रहोऽश्वसेनाधनादिसुखदाताऽष्टबिन्दुयुक्तो ग्रहः सकलैश्वर्यदाता भवति।

ग्रहाणां जाग्रत्स्वप्नसुषुप्तावस्थाः।

मेषमिथुनसिंहतुलाधनुकुम्भराशिषु शून्य तः दशान्तपर्यन्तं ग्रहस्य जाग्रतावस्था एकादश तः विशत्यंशपर्यन्तं स्वप्नावस्था एकविशत्यारभ्य त्रिंशतशपर्यन्तं सुषुप्तावस्था भवति। वृषभकर्ककन्यावृश्चिकमकरमीनराशिषु शून्य तः दशान्तपर्यन्तं ग्रहस्य सुषुप्तावस्था एकादश तः विशत्यंशपर्यन्तं स्वप्नावस्था एकविशत्यारभ्य त्रिंशतशपर्यन्तं जाग्रतावस्था भवति। जाग्रतावस्थायां ग्रहः शुभफलदायकः स्वप्नावस्थायां मिश्रफलदायकः सुषुप्तावस्थायां च विफलो भवति।।बृ.पा.हो.शा.२५/३तः५।।

ग्रहाणां बालाद्यवस्थाः।

कोऽपि ग्रहो विषमराश्यां ००तः०६ अंशपर्यन्तं बाल्यावस्था, ०७ तः १२ अंशपर्यन्तं कुमारावस्था १३ तः १८ अंशपर्यन्तं युवावस्था, १९तः २४ अंशपर्यन्तं वद्धावस्था, एवं शेषांशेषु मृतावस्था भजते। तद् विपरिता समराश्यां ग्रहावस्था ज्ञातव्या।

ग्रहाणां लज्जिताद्यवस्थाः।

यदा कोऽपि ग्रहः पञ्चमभावे राहुणा केतुना सूर्येण शनैश्चरेण मङ्गलेन वा युतो भवेत्तदा तस्य लज्जितसंज्ञा भवति। यदा कोऽपि ग्रहः स्वोच्चराश्यां मूलत्रिकोणराश्यां वा भवेत्तदा तस्य गर्वितसंज्ञा भवति। यदा कोऽपि ग्रहः शत्रुग्रहस्य राश्यां शत्रुग्रहेण युक्तो भवेदथवा शनैश्चरेण युक्तो भवेत्तदा तस्य क्षुधितसंज्ञा भवति। यदा कोऽपि ग्रहो जलराश्यां शत्रुग्रहेण दृष्टः शुभग्रहस्य दृष्टिहीनो भवेत्तदा तस्य तृषितसंज्ञा भवति। यदा कोऽपि ग्रहो मित्रराश्यां मित्रग्रहेण गुरुना वा युक्तो दृष्टो वा भवेत्तदा तस्य ग्रहस्य मुदित संज्ञा भवति। यदा कोऽपि ग्रहः सूर्येण युतः शत्रुग्रहेण पापग्रहेण च दृष्टो भवेत्तदा तस्य क्षोभितसंज्ञा भवति। येषु येषु भावेषु क्षुधितसंज्ञकग्रहः क्षोभितसंज्ञकग्रहो वा भवेत्तेषां भावना फलनाशो भवति। यदा कुण्डल्यां दशमभावे क्षोभितक्षुधिततृषितलज्जितसंज्ञको वा भवेत्तदा जातको दुःखी भवति। यदा पुत्रस्थाने लज्जितसंज्ञकग्रहो भवेत्तदा पुत्रनाशो भवति। यस्य कुण्डल्यां क्षोभितस्तृषितसंज्ञकग्रहो वा भवेत्तदा स्त्रीनाशो भवति। यदा कुण्डल्यां गर्वितग्रहो भवेत्तदा तदा गर्वितग्रहस्य दशायां जातकः नूतनगृहस्य उद्यानस्य सुखं नृपत्वं कलापाटवं सदाधनलाभः व्यवहारकौशल्यं लभते। मुदितसंज्ञकग्रहः जातकस्य जीवने शुभफलदायको भवति। लज्जितग्रहस्य दशाऽशुभफलदायका भवति। क्षोभिततृषितक्षुभितग्रहाणां दशा कष्टदुष्ट-फलदायिनी भवति।।बृ.पा.हो.शा.२५/२४तः४२।।

पराशरमतेनग्रहाणां चरकारकाः ।

अथाग्रे सम्प्रवक्ष्यामि ग्रहाणां कारकान् द्विज ।

आत्मादिकारकान् सप्त यथावत् कथ्यामि ते ॥

रव्यादिशनिपर्यन्ता भवन्ति सप्तकारकाः ।

अंशैः समो ग्रहो द्वौ च राहन्तान् गणयेद् द्विज ॥

रव्यादिपङ्क्त्यपर्यन्तमंशाधिकग्रहो द्विज ।

कारकेन्द्रोऽथ स ज्ञेयो आत्माकारक उच्यते ॥

अंशसाम्यग्रहो यत्र कलाधिक्यं च पश्यति ।

कलासाम्ये पलाधिक्यमात्मकारक ईर्यते ॥ बृ.पा.हो.शा.१२/१तः४ ॥

आत्मकारकखेटेन न्यूनभागो हि यद् ग्रहः ।

अमात्यसंज्ञा तस्यैव ज्ञायते द्विजसत्तम ॥

अमात्यन्यूनो भ्राता च भ्रातृन्यूनं च मातृकम् ।

मातृकारकखेटेन न्यूनभागो हि यो ग्रहः ॥

सपुत्रकारको ज्ञेयस्तद्धीनो ज्ञातिकारकः ।

ज्ञातिकारकखेटेन हीनभागो हि यो ग्रहः ॥

दारकारक विज्ञेयो निर्विशङ्कं द्विजोत्तम

चराश्य कारकाः सप्त ब्रह्मणाचोदिताः पुरा ॥

सपुत्रकारको ज्ञेयस्तद्धीनो ज्ञातिकारकः ।

ज्ञातिकारकखेटेन हीनभागो हि यो ग्रहः ॥

दारकारकविज्ञेयो निर्विशङ्कं द्विजोत्तम ।

चराश्च कारकाः सप्त ब्रह्मणा चोदिताः पुरा ॥

अंशसाम्यौ ग्रहौ द्वौ च जायेतां यस्य जन्मनि ।

स्वकारकं विना विप्र लुप्यति चान्त्यकारकः ॥

तत्कारकं लुप्यति चेदन्यत्रेवास्ति कारकम् ।

कारकाणां स्थिराणां च मध्ये सच्चिन्तयेद् द्विज ॥ बृ.पा.हो.शा.१२/१५तः२० ॥

स्पष्ट सूर्यादिसप्तग्रहाणां राशित्यक्त्वा यो ग्रहः सर्वाधिकगतांशयुक्तो भवेत्तदा तस्यग्रहस्य आत्माकारकसंज्ञा भवति । तस्मात् न्यूनगतांशयुक्तो ग्रहः अमात्यकारको भवति अनेन प्रकारेण तस्मात् (अमात्यात्) न्यूनगतांशा युक्तो ग्रहाणां अनुक्रमेण भ्रातृकारकः पुत्रकारको जाति कारकः स्त्रीकारकः संज्ञा भवन्ति ।

पराशरमतेनग्रहाणां चरकारकत्वम् ।

	ग्रहाणांचरकारकचक्रम्
क्रमाङ्कः	संज्ञाः
१	आत्माकारकः

परिशिष्टम्-०३

२	अमात्यकारकः
३	भ्रातृकारकः
४	मातृकारकः
५	पुत्रकारकः
६	ज्ञातिकारकः
७	स्त्रीकारकः

उदाहरणः

सूर्यादिस्पष्टग्रहाः

ग्रहाः	सूर्यः	चन्द्रः	मङ्गलः	बुधः	गुरुः	शुक्रः	शनिः	राहुः
राशिः	०३	०२	१०	०४	०४	०२	०७	०७
अंशाः	१८	२२	२२	०५	१२	०५	०१	१३
कलाः	२६	३०	३२	२२	५०	०३	४८	२७
विकलाः	३४	४७	०८	५९	५४	०५	५३	२७

क्रमाङ्कः	चरकारकसंज्ञाः	ग्रहाः
१	आत्मकारकः	मङ्गलः
२	अमात्यकारकः	चन्द्रः
३	भ्रातृकारकः	सूर्यः
४	मातृकारकः	गुरुः
५	पुत्रकारकः	बुधः
६	ज्ञातिकारकः	शुक्रः
७	स्त्रीकारकः	शनैश्चरः

दुःस्थग्रहलक्षणम्।

मूढोऽपि^४ नीचरिपुत्रोऽष्टमषट्पव्यवस्थो

^४ चन्द्रादिग्रहाणां अस्तांशाः (मूढांशाः)

यदा कोऽपि ग्रहः सूर्यात् निश्चितांशान्तरं भवेत्तदा तस्य मूढावस्था (अस्तङ्गतावस्था) भवति।

परिशिष्टम्-०३

दुःस्थः स्मृतो भवति सुस्थ इतीतरः स्यात् । ।।फ.दी.२/३६।।

यदा कोऽपि ग्रहः अस्तङ्गतावस्थायां नीचराश्यां नीचांशे शत्रुराश्यां लग्नात् षष्ठाष्टमद्वादशस्थानेषु भवेत्तदा ग्रहस्य दुःस्थानसंज्ञा भवति शेषेषु स्थानेषु ग्रहस्य सुस्थानावस्था भवति । गणककालिदासमतेन (उत्तरकालामृतकर्ता) युद्धेपरास्तग्रहः पापग्रहदृष्टग्रहः पापग्रहयुक्तग्रहः वक्रग्रहेणयुक्तग्रह भावसंधिस्थितग्रहस्तथा षष्ठाष्टयद्वादशभावानां स्वामिनः यत्र स्थिताः भवेयुस्तत्र केन्द्रत्रिकोणभावेत्तदा केन्द्रत्रिकोणग्रहैः उत्पन्नशुभफलानां नाशकाः मन्यन्ते अर्थात् सर्वेषां दुःस्थसंज्ञाः भवन्ति ।

दुःस्थानपस्तदित रस्वगृहस्थितश्चेत् स्वक्षेत्रभावफलमेव करोति नान्यत् ।

मन्दो मृगे सुतगुहे यदि पुत्रसिद्धिः षष्ठाधिपत्यकृतदोष फलं च नात्र ।

।।फ.दी.१५/२९।।

यदा कोऽपि ग्रहो जन्मकुण्डल्यां शुभाशुभभावयो रधिपतिर्भूत्वाशुभभावे भवेत्तदा स शुभफलं प्रदाति । किन्तु यदा स षष्ठाष्टमद्वादशभावेषु भवेत्तदा तस्य ग्रहस्यऽशुभफलं बोध्यम् । यथा कन्यालग्ने पञ्चमभावे शनैश्चरो मकरराश्यां शुभफलदायको भवति । अत्र षष्ठेशस्यशनैश्चरस्य फलं न चिन्तनीयम् ।

ग्रहाणामस्तसंज्ञाः (मूढसंज्ञाः) ।

चन्द्रादिग्रहाणां अस्तांशाः (मूढांशाः)

एकादशमरेज्यस्यनिधिसंख्यार्कजस्यच । अस्तांशाभूमिपुत्रस्यदशसप्तादिकास्ततः ।।

पश्चादस्तमयोऽष्टाभिरुदयः प्राङ्महत्तया । प्रागस्तमुदयः पश्चादल्पत्वा दशभिर्भृगोः ।।

एवं बुधो द्वादशभिश्चतुर्दशभिरंशकैः । वक्रो शीघ्रगतिश्चार्कात्करोत्यस्तमयोदयौ ।।

।।सू.सि.९/६तः८।।

यदा कोऽपि ग्रहः सूर्यात् निश्चितांशान्तरं भवेत्तदा तस्यमूढावस्था(अस्तङ्गतावस्था) भवति । यस्यां राश्यां

अशे सूर्योभवेत्तस्मात् द्वादशांशानां प्राक्पश्चादन्तरे चन्द्रोऽस्तो भवति ।

अनेन प्रकारेण कोष्टकानुसारेण सर्वेषां ग्रहाणां अंशानुसारेण अस्तसंज्ञाः ज्ञातव्याः ।

चन्द्रादिग्रहाणामस्तांशाचक्रम् ।

क्रमाङ्कः	ग्रहाः	मूढांशाः
१	चन्द्रः	१२
२	मङ्गलः	१७

यस्यां राश्यां अशे सूर्योभवेत्तस्मात् द्वादशांशानां प्राक्पश्चादन्तरे चन्द्रोऽस्तो भवति
अनेन प्रकारेण कोष्टकानुसारेण सर्वेषां ग्रहाणां अंशानुसारेण अस्तसंज्ञाः ज्ञातव्याः ।

परिशिष्टम्-०३

३	मार्गीबुधः	१४
४	वक्रीबुधः	१२
५	गुरुः	११
६	मार्गीशुक्रः	१०
७	वक्रीशुक्रः	०८
८	शनैश्चरः	१५

ग्रहाणां वर्गोत्तमावस्थाः ।

यदा कोऽपिग्रहो जन्मकुंडल्यां यस्यां राश्यां भवेत्तस्यमेवराश्यां नवमांशकुंडल्यामपि भवेत्तदा तस्य ग्रहस्य वर्गोत्तम अवस्था भवति। चरराश्यां (मेष-कर्क-तुला-मकर) प्रथमनवांशे, स्थिरराश्यां (वृषभ-सिंह-वृश्चिक-कुम्भ) पंचमनवांशे, द्विस्वभावराश्यां (मिथुन-कन्या-धनु-मीन) अन्तिमनवमवांशे ग्रहस्य वर्गोत्तमावस्था भवति। यथा मेषराश्यां मेषनवांशे सूर्यः, वृषभराश्यां वृषभनवांशे शुक्रः, कन्याराश्यां कन्यानवांशे बुधः वर्गोत्तम अवस्था मन्यते। यदा ग्रहः स्वोच्चराश्यां मूलत्रकिणराश्यां स्वराश्यां मित्रराश्यां वा भवेत्तदा तस्य शुभफलं तथा नीचराश्यां शत्रुराश्यां वा भवेत्तदा तस्य शुभाशुभफलं लभ्यते ।

वर्गोत्तमाश्चरगृहादिषु पूर्वमध्यपर्यन्ततः शुभफला नवभागसंज्ञाः ।

।।बृ.जा.१/१४।।

वर्गोत्तमस्वपरेषु शभं युदुक्तं तत्पुष्टमध्यलघुताशुभमुत्क्रमेण ।

वीर्यान्वितोऽशकपतिर्निरुद्धि पूर्वं राशीक्षणस्य फलमंशफलं ददाति ।।

।।बृ.जा.१९/०९।।

वर्गोत्तमांवास्थदशा शुभप्रदा मिश्रभवे सा चास्तमिते च नीचगे ।

यदा कोऽपिग्रहो वर्गोत्तमावस्थायां भवेत्तदा तस्य ग्रहस्य दशा शुभफलदयिको भवति किन्तु स ग्रहः स्वनीचराश्यां अस्तङ्गतावस्थायां भवेत्तदा तस्य ग्रहस्य मिश्रफलं (शुभाशुभफलं) भवति।

ग्रहाणां मैत्रीविचारः ।

चन्द्रेज्यक्षितिजा रवीन्दुतनेयौ गुर्विन्दुसूर्याः क्रमात्

शुक्रार्को रविचन्दभूमितनया जार्को सितज्ञौ मताः ।

अकदिः सुहृदः समा अथ बुधः सर्वेहि शुक्रार्कजौ

भौमाचार्ययमायमः कुजगुरु पूज्यः परे वैरिणः ।।जा.ल.१/१०।।

सूर्यादिग्रहाणां नैसर्गिकमैत्रीचक्रम् ।

क्रमाङ्कः	ग्रहाः	मित्रग्रहाः	समग्रहाः	शत्रुग्रहाः
१	सूर्यः	चन्द्रः मङ्गलः	बुधः	शुक्रः शनैश्चरः

		गुरुः		
२	चन्द्रः	सूर्यः, बुधः	मङ्गलः गुरुः शुक्रः शनैश्चरः	-
३	मङ्गलः	सूर्यः चन्द्रः गुरुः	शुक्रः, शनैश्चरः	बुधः
४	बुधः	सूर्यः शुक्रः	मङ्गलः गुरुः शनैश्चरः	चन्द्रः
५	गुरुः	सूर्यः चन्द्रः मङ्गलः	शनैश्चरः	गुरुः शुक्रः
६	शुक्रः	बुधः शनैश्चरः	मङ्गलः गुरुः	सूर्यः चन्द्रः
७	शनैश्चरः	बुधः शुक्रः	गुरुः	सूर्यः चन्द्रः मङ्गलः
८	राहुः	बुधः शुक्रः शनैश्चरः	मङ्गलः	सूर्यः चन्द्रः गुरुः
९	केतुः ^५	बुधः शुक्रः शनैश्चरः	मङ्गलः	सूर्यः चन्द्रः गुरुः

ग्रहाणां तात्कालिक मैत्रीविचारः ।

अन्योन्यतः सोदरलाभमानपातालवित्तव्ययराशिसंस्थाः ।

तात्कालमित्राणि खगा भवन्ति तदन्ययाता यदि शत्रवस्ते । [जा.पा. २/४१ ।।

जन्मकुण्डल्यां ग्रहः स्वस्थानात् द्वितीये-तृतीये-चतुर्थे-दशमे-एकादशे-द्वादशे एतेषु भावेषु स्थितेषु ग्रहैः सह मैत्रीं करोति, शेषेषु (एक-पञ्चम-षष्ठ-सप्तम-अष्टम-नवम) भावेषु स्थितेषु ग्रहैः सह शत्रुत्वमाप्नोति ।

ग्रहाणां पञ्चधामैत्रीविचारः ।

तात्कालिकेनिसर्गे च मित्रत्वे त्वधिमित्रकम् ।

द्वयोर्मित्रसमत्वे च मित्रं शत्रुः शत्रुसमत्वके ।।

समौ तु शत्रुमित्रत्वे शत्रुशत्रौ त्वधिशत्रुकम्

एवं पञ्चप्रकाराः स्युः ग्रहाणां मित्रता बुधैः । [बृ.पा.हो.शा. ३/४९तः ५० ।।

ग्रहाणां पञ्चधामैत्रीचक्रम् ।

क्रमाङ्कः	नैसर्गिकचक्रे	तात्कालिकचक्रे	पञ्चधामैत्रीचक्रे	फलम्
-----------	---------------	----------------	-------------------	------

^५ मित्राणि विच्छिनिसितास्तमसोर्द्धयोस्तु

भौमः समो निगदितो रिपवश्च शेषाः ।। [फ.दी. २/३३ ।।

परिशिष्टम्-०३

१	मित्रम्	मित्रम्	अधिमित्रम्	अतिशुभम्
२	मित्रम्	समः	मित्रम्	शुभम्
३	समः	मित्रम्	मित्रम्	शुभम्
४	मित्रम्	शत्रुः	समः	मिश्रम्
५	शत्रुः	मित्रम्	समः	मिश्रम्
६	समः	शत्रुः	शत्रुः	अशुभम्
७	शत्रुः	शत्रुः	अधिशत्रुः	अतिअशुभम्

यवनाचार्योक्त सत्याचार्योक्तञ्च ग्रहाणां मैत्रीविचारः

जीवो जीवबुधौ सितेन्दुतनयौ व्यर्काविभौमः क्रमा-
द्वीन्द्वर्का विकुजेन्द्रिनाश्च सुहकेः केषाञ्चिदेवंमतम्।
सत्योक्ते सुहदस्त्रिकोणभवनात्स्वा त्सवान्त्यधीर्मपाः
स्वोच्चायुः सुखपाः स्वलक्षणविधेर्नान्यैर्विरोधादिति।।बृ.जा.२/१५।।

यवनाचार्योक्त ग्रहमैत्रीचक्रम्।

क्रमाङ्कः	ग्रहाः	मित्राणि	शत्रवः
१	सूर्यः	गुरुः	चन्द्रः मङ्गलः बुधः शुक्रः शनैश्चरः
२	चन्द्रः	गुरुः बुधः	सूर्यः मङ्गलः शुक्रः शनैश्चरः
३	मङ्गलः	बुधः शुक्रः	सूर्यः चन्द्रः गुरुः शुक्रः
४	बुधः	चन्द्रः, मङ्गलः, गुरुः, शुक्रः, शनैश्चरः	सूर्यः
५	गुरुः	सूर्यः, चन्द्रः, शुक्रः, बुधः, शनैश्चरः	मङ्गलः
६	शुक्रः	मङ्गलः, बुधः, गुरुः, शनैश्चरः	सूर्यः, चन्द्रः
७	शनैश्चरः	बुधः, गुरुः, शुक्रः	सूर्यः, चन्द्रः, मङ्गलः

सत्याचार्योक्तग्रहमैत्रीविचारः

परिशिष्टम्-०३

सत्याचार्यमतेन ग्रहस्य मूलत्रिकोणराशि^६स्थानात् द्वितीयचतुर्थपञ्चमनवमद्वादशभावानां स्वामिनस्तस्य ग्रहस्य मित्राणि भवन्ति। शेषस्थानानां स्वामिनस्तस्य ग्रहस्य शत्रवः भवन्ति। यदा ग्रहः मित्रं एवं शत्रुः भवति तदा ग्रहस्य सम संज्ञा भवति।

क्रमांकः	ग्रहाः	ग्रहाणां मूलत्रिकोण राशिः	मित्रग्रहाः	शत्रुग्रहाः	समग्रहः
१	सूर्यः	सिंहः	चन्द्रः मङ्गलः गुरुः	शनिः शुक्रः	बुधः
२	चन्द्रः	वृषभः	सूर्यः बुधः	-	मङ्गलः गुरुः शुक्रः शनैश्चरः
३	मङ्गलः	मेषः	चन्द्रः सूर्यः गुरुः	बुधः	शुक्रः शनैश्चरः
४	बुधः	कन्या	सूर्यः शुक्रः	चन्द्रः	मङ्गलः गुरुः शनैश्चरः
५	गुरुः	धनुः	चन्द्रः सूर्यः मङ्गलः	शुक्रः, बुधः	शनैश्चरः
६	शुक्रः	तुला	बुधः शनैश्चरः	सूर्यः चन्द्रः	मङ्गलः गुरुः
७	शनैश्चरः	कुम्भः	बुधः शुक्रः	चन्द्रः सूर्यः मङ्गलः	गुरुः

सूर्यादिग्रहाणामुच्चादिसंज्ञाः ।

मूलत्रिकोणाहरिताबुरक्रिया वधूधनुस्तौलिघटादिवाकरात्।

सितासितावर्काङ्गिरसां नखांशकास्त्रिकोणमादौपरतःस्वमन्दिरम्॥

वृषादिभागत्रयमुच्चमिन्दोर्मूलत्रिकोणं परतस्तु सर्वम्।

मेषादिगाद्वादशभागसंज्ञा कुजस्यकोणं परतःस्वभं स्यात्॥

कन्यार्द्धमुच्चं शशिजस्य कोणदशांशकाः स्वर्क्षफलं सरांशाः।

कुम्भस्त्रिकोणं फणिनायकस्य तङ्गनृयुगं रमणीगृहं स्यात्।।जा.पा.१/२६तः२८॥

अजवृषभ मृगाङ्गनाकुलीरा झषवणिजौ च दिवाकरादि तङ्गाः।

दशशिखिमनुयुक् तिथीन्द्रियांशौ स्त्रिनवक विंशतिभिश्च तेस्तनीचाः।।बृ.जा.१/१३॥

सूर्यः मेषराश्या दशांशयुक्तः उच्च कथ्यते अनयारीत्या, चन्द्रः वृषभराश्यां अंशत्रययुक्तः, मङ्गलः मकरराश्यामष्टाविंशति अंशात्मकः, बुधः कन्याराश्यां पंचदशांशत्मकः, गुरुः कर्कराश्यां पंचांशात्मक, शुक्रः मीनराश्यां सप्तविंशत्य, शनैश्चर तुलाराश्यां विंशाउच्चाः इति कथ्यन्ते। उपर्युक्तप्रकारेण ये ये ग्रहाः येषु येषु अंशेषु उच्चाः भवन्ति ते ते ग्रहाः तेषु तेषु अंशेषु तत्तत्सप्तमराशिषु नीचाः इति कथ्यन्ते।

यदा सूर्यो सिंहराशमारभ्य विंशतिअंश पर्यतो मूलत्रिकोणमन्यते। चन्द्रो वृषभराशेः। चतुरांशमारभ्य त्रिंशदंशः पर्यतः, मङ्गलो मेषराशमारभ्य द्वादशांशपर्यतः, बुधः कन्याराशेः

^६ विशेषार्थं परिशिष्टम्-०३ द्रष्टव्यम्।

परिशिष्टम्-०३

षोडशांशमारभ्य पंचविंशति अंश पर्यतः गुरुर्धनुराशिमारभ्य विंशतिअंशपर्यतः, शुक्रः तुलाराशिमारभ्य विंशति अंश पर्यतः, शनैश्चरः कुभराशिमारभ्य विंशति अंशपर्यतः, मूलत्रिकोणाः इति मन्यन्ते राहुस्तु कुम्भराश्यां मूलत्रिकोणः इति मन्यते।

यदा सूर्यः सिंहराशेः एकविंशतिअंशमारभ्य त्रिंशदंशः पर्यतः स्वगृहीति मण्यते। चन्द्रः कर्कराशेः मङ्गलः मेषराशेः त्रयोदशांशमारभ्य त्रिंशदंश पर्यतः, बुधः कन्याराशेः षड्विंशत्यंशमारभ्य त्रिंशदंशपर्यतः, गुरुर्धनुराशेः एकविंशत्यंशमारभ्य त्रिंशदंशपर्यतः, शनैश्चरश्च कुम्भराशेः एकविंशत्यंशमारभ्य त्रिंशदंशपर्यतः स्वगृहिणः इति मण्यन्ते। चन्द्रमङ्गलौ कर्कवृश्चिकौ, बुधगुरौ मिथुनमीनयोः शनैश्चरश्च मकरस्वगृहिणः इति मन्यन्ते।

सूर्यादिग्रहाणामुच्चादिसंज्ञाःसांशाः ।।

क्रमाङ्कः	ग्रहाः	स्वगृही अंशसहिता	उच्चराशिः	परमोच्चराशिः (अंशसहिता)	मूलत्रिकोणराशिः (अंशसहिता)	नीचराशिः	परमनीचराशिः (अंशसहिता)
१	सूर्यः	सिंह २० तः ३०	मेषः	मेषस्य दशांशः	सिंहः ०० तः २०	तुला	तुला ०० तः १०
२	चन्द्रः	कर्कः पूर्णांशः	वृषभः	वृषभस्य त्रयोऽंशः	वृषभः ०४ तः ३०	वृश्चिकः	वृश्चिकः ०० तः ३
३	मङ्गलः	मेषः १३ तः ३० वृश्चिकः पूर्णांशः	मकरः	मकरस्य अष्टाविंशत्यांशः	मेषः ०० तः १२	कर्कः	कर्कः ०० तः २८
४	बुधः	मिथुनम् पूर्णांशः कन्या २६ तः ३०	कन्या	कन्यायाः पंचदशांशः	कन्या १६ तः २५	मीनः	मीनः ०० तः १५
५	गुरुः	धनुः २० तः ३० मीनः पूर्णांशः	कर्कः	कर्कस्य पञ्चांशः	धनुः ०० तः २०	मकरः	मकरः ०० तः ५
६	शुक्रः	वृषभः पूर्णांशः तुला २० तः ३०	मीनः	मीनस्य सप्तविंशत्यांशः	तुला ०० तः २०	कन्या	कन्या ०० तः २०
७	शनैश्चरः	मकरः पूर्णांशः कुम्भः २० तः ३०	तुला	तुलायाः विंशत्यांशः	कुम्भः ०० तः २०	मेषः	मेषः ०० तः २०
८	राहुः	कन्यापूर्णांशः	मिथुनम्	—	कुम्भः	धनुः	धनुः

तुङ्गं तद् वृषभश्च वृश्चिक इति स्याद्राहुकेत्वोगृहौ
कुम्भोऽलीमिथुनाङ्गने तु भवतो मूलत्रिकोणाभिधे।
सिंहः कर्कटको द्वयो रिपुगृहौ तौली मृगो मित्रभे
ऽजोदेवेज्यगृहे समेऽखिलबलं तुङ्गादिगौ तौ यदि।। उ.का.६/२०।।

राहु-केतुग्रहयोः उच्चादिराशिसंज्ञाः ।

परिशिष्टम्-०३

क्रमाङ्काः	संज्ञाः	ग्रहाः	
		राहुः	केतुः
१	उच्चराशिः	वृषभः	वृश्चिकः
२	स्वक्षेत्रराशिः	कुम्भः	वृश्चिकः
३	मूलत्रिकोणराशिः	मिथुनः	कन्या
४	शत्रुराशिः	सिंहः	कर्कः
५	मित्रराशिः	तुला	मकरः
६	समराशिः	मेषः धनुः मीनः	मेषः धनुः मीनः
७	अतिबलवान् राशिः	वृषभः	वृश्चिकः

ग्रहाणां दीप्तादि अवस्था तत्तत्फलञ्च ।।

दीप्तः प्रमुदितः स्वस्थः शान्तः शक्तः प्रपीडितः ।

दीनः खलस्तु विकलो भीतोऽवस्थ दश क्रमात् ।। जा.पा.२/१६ ।।

स्वोच्चत्रिकोणोपगतः प्रदीप्तः स्वस्थः स्वगेहेमुदितः सुहृदभे ।

शान्तस्तु सोम्यग्रहवर्गयातः शक्तोऽतिशुद्धः स्फुटरश्मिजालैः ।।

ग्रहाभिभूतस्त्वतिपीडितः स्यादरातिराश्यंगतोऽतिदीनः ।

खलस्तु पापग्रहवर्गयोगान्नी वेऽतिभीतो विकलोऽस्तयातः ।। जा.पा.२/१७तः१८ ।।

दीप्तस्तुङ्गतः खगो निजगृहे स्वस्थो हि ते हर्षितः

शान्तः शोभनवर्गश्च खचरः शक्तः स्फुरद्रश्मिभाक् ।

लुप्त स्याद्विकलः स्वनीचगृहगो हीनः खलः पापयुक्

खेटो यः परिपीडितश्च खचरैः स प्रोच्यते पीडितः ।। जा.भ.११/१ ।।

प्रदीप्तः यदा कोऽपि ग्रहः स्वोच्चराश्यां मूलत्रिकोणराश्यां वा जलकुण्डल्यां भवेत्तदा तस्यग्रहस्य दीप्तसंज्ञा (प्रदीप्तसंज्ञा) वर्तते ।

स्वस्थः यदा कोऽपि ग्रहः स्वराशौ भवेत्तदा तस्यसंज्ञा स्वस्थो भवति ।

मुदितः यदा कोऽपि ग्रहो मित्रराश्यां भवेत्तदा तस्यग्रहस्य मुदितसंज्ञा (हर्षितः) मन्यते ।

शान्तः यदा कोऽपि ग्रहः शुभवर्गस्थितो भवेत्तदा तस्य ग्रहस्य शान्तसंज्ञा भवति ।

शक्तः यदा कोऽपि ग्रहः बलयुक्तो उत्तमरश्मियुक्तो भवेत्तदा सः शक्तः कथ्यते ।

पीडितः यदा कोऽपि ग्रहः युद्धे^७ (भौमादिपंचतारकाणां युद्धे) पराजितो भवति तदा तस्य ग्रहस्य पीडितः संज्ञा वर्तते ।

दीनः यदा कोऽपि ग्रहः शत्रुराश्यां एवं शत्रुनवांशे स्थितो भवेत्तदा तस्य ग्रहस्य दीनः संज्ञा भवति ।

खलः यदा कोऽपि ग्रहः पापग्रहस्य वर्गे स्थितो भवेत्तदा तस्य ग्रहस्य खलः संज्ञा भवति ।

^७ विशेषार्थं परिशिष्टम्-०३ द्रष्टव्यम् । (ग्रहाणां षड्वलं द्रष्टव्यम्)

परिशिष्टम्-०३

भीतः यदा कोऽपि ग्रहः स्वनीचराश्यां भवेत्तदा ग्रहस्य भीतः संज्ञा भवति किन्तु दुण्डिराजमते तस्य दीनसंज्ञा वर्तते
विकलः यदा कोऽपिग्रहः सूर्यकिरणात् अस्तङ्गतो^८ भवेत्तदा तस्य ग्रहस्य विकलसंज्ञा भवति।

ग्रहाणां दीप्तादि अवस्थाफलम्।

दीप्ते विचरति पुरुषः प्रतापविषमग्निदग्धरिपुवर्गः।
लक्ष्म्यालिंगितदेहो गजमदसंसिवक्तभूपृष्ठः ॥

यदा ग्रहो दीप्तावस्थायां भवेत्तदा जातकः स्वपराक्रमेण शत्रुनाशकरो बहुधनिकोगजाश्वदिऐश्वर्यवान्पराशरमतेयस्मिन्भावेजन्मकुण्डल्यांदीप्तावस्थायुक्तो ग्रहो भवेत्तदा स्थानसम्बंधित शुभ फलस्य वृद्धिर्भवति।

स्वस्थः करोति जन्मनि रत्नानि सुखानि कनकपरिवारान्।
नृपतेर्दण्डपतित्वं गृहधान्यकुटुम्बपरिवृद्धिम् ॥

यदा ग्रहः स्वस्थावस्थायां भवेत्तदा जातको न्यायविद् न्यायाधीशः
रक्षणाधिकारी धनिकः सुखी धान्यसम्पन्नश्च भवति।

मुदिते विलसति मुदितो विलासिनी कनकरत्नपरिपूर्णः।
विजितसकलारिपक्षः समस्तसुखभाङ्गरो भवति ॥

यदा मुदितावस्थायां ग्रहो भवेत्तदा जातकः प्रसन्नचित्तो धनसम्पन्नः शत्रुनाशकरः सुकलत्रवान् च भवति।

शान्ते प्रशान्तचित्तः सुखधनभागी महीपतेः सचिवः।
विद्वान् परोपकारी धर्मपरो जायते सुभगः ॥

यदा शान्तावस्थायां ग्रहो भवेत्तदा तस्य ग्रहस्य दशान्तरदशायां वा जातकः प्रसन्नः शान्तः सुखी धनवान् नृपवचिवो मन्त्रीः विद्वान् परोपकारी लोकप्रियो धर्मरक्षकश्च भवति।

स्त्रीवस्त्रमाल्यगन्धैर्विलसति पुरुषः विततकीर्तिः
दयितः सर्वजनस्य च शक्ताख्ये भवति विख्यातः ॥

^८ विशेषार्थं परिशिष्टं -०३ द्रष्टव्यम्।

परिशिष्टम्-०३

यदा ग्रहः शक्तावस्थायां भवेत्तदा जातकः कीर्तिमान् प्रसिद्धः स्त्रीवस्त्राभूषण-
गन्धमाल्यादिसुखभाक् च भवति।

दुःखैर्व्याधिभिररिभिः प्रपीड्यते पीडिताख्ये तु।
देशाद्देशं विचरति बन्धु वियोगाभिसंतप्तः ॥

यदा पीडितावस्थायां ग्रहो भवेत्तदा जातकः बहुदुःखी रोगग्रस्तः शत्रुपीडितो वृथाभ्रमणशीलो
बन्धुवियोगी च भवति।

बहुसाधनोऽपि राजा प्रध्वस्तबलः प्रपीडितो रिपुणा।
नाशमुपयाति विजितो भीते दैन्यं परं प्राप्तः।

यदा ग्रहो भीतावस्थायां भवेत्तदा जातकः सेजासम्पन्ननृपोऽपिशत्रुपराजितो दीनः शत्रुघातेन
हतसैन्यः च भवति।

स्वस्थानपरिभ्रष्टः क्लिष्टो मलिनः प्रयाति परदेशम्।
विध्वस्तबलो विकले रिपुवलसंचकितचित्तश्च ॥

यदा ग्रहो विकलावस्थायां भवेत्तदा जातकः स्थानभ्रष्टः कष्टभाक् मलिनः अपरिचितदेशनिवासी
निर्बलः शत्रुप्रभावेन पीडितश्च भवति।

स्त्रीमरणदुःखतप्तः समस्तधननाश क्लृप्त मनस्कः।
न जहाति शोकभारं कथमपि खलसंज्ञिते पुरुषः ॥

यदा ग्रहो खलावस्थायां भवेत्तदा जातकः स्त्रीमरणेन दुःखसन्तप्ते निर्धन उदासीनः शेकमग्नो
दरिद्र च भवति ॥ सारावली ५/५तः १३ ॥

वक्री उच्चग्रहस्य फलविचारः।

उच्चराशौ विलोमे यत् फलं नान्यैरिहेष्यते।
कालस्याति बहुत्वाच्च तथा स्वोच्चेऽतिवक्रिते ॥ सारावली ५/१४ ॥

यदा कोऽपि ग्रहो उच्चराश्यां वक्री भवेत्तदा स अधिकः प्रबलोभूत्वा शुभफलं ददाति। किन्तु
फलस्य प्रभावोऽल्पो भवति। यदा कोऽपि ग्रहो नीचराश्यां वक्रि भवेत्तदा तस्य अशुभत्व अल्पं भवति।
शुभग्रहो वक्रि भवेत्तदा शुभफलं ददाति। पापग्रहो वक्रि भवेत्तदा अशुभफलं ददाति। अत्र ग्रहाणां
शुभाशुभत्वं पराशरमतानुसारेण निश्चियते।

वक्रं गतो रुचिररश्मिसमूहपूर्णो
नीचारिभांशशसहितोऽपि भवेत्स खेटः।
वीर्यान्वितस्तुहिनरश्मिरवोच्चमित्र
स्वक्षेत्रगोऽपि विबला हतदीधितिश्चेत्। फ.दी. ४/४

यदा कोऽपिग्रहः स्वनीचराश्यां नीचनवांशे वा वक्रगतियुक्तोऽस्तगतावस्थाहीनो भवेत्तदा स ग्रहो बलवान् मन्यते। यदा कोऽपि ग्रहः स्वोच्चराश्यां मित्रराश्यां स्वराश्यां मूलत्रिकोणराश्यां वा किन्तु अस्तङ्गतावस्थायां भवेत्तदा स निर्बलो मन्यते।

धर्मे सूर्यः शीतगुर्बन्धुभावे शौर्ये भौमः पञ्चमे देवमन्त्री ।

कामे शुक्रश्चाष्टमे भानुपुत्रः कुर्यात्तस्य क्लेशमित्याहुरन्ये।।फ.दी.१५/२६।।

केषांश्चिज्ज्यौतिर्विदां मते नवमभावे सूर्यश्चतुर्थभावे चन्द्रस्तृतीयभावे मङ्गलः पञ्चमभावे गुरुः सप्तमभावे शुक्रस्तथाऽष्टमभावे शनैश्चरस्तद् भावसम्बन्धि क्लेशं ददाति।

अत्र तत्तद्भावे ग्रहो नीचराश्यां शत्रुराश्यां पापराश्यां(स्वराशिविहाय) अस्तङ्गतावस्थायां पापग्रहेण युतो दृष्टो वा भवेत्तदाऽवश्यमेवाऽशुभफलं ददाति, अन्यत्रऽशुभं न मन्यते।

ग्रहाणां पारिजातादिदशवर्गसंज्ञाः ।

मूलत्रिकोणस्वगृहोच्चभागवर्गोत्तमानां दशवर्गजानाम्।।

संयोगजातोत्तमानामपूर्वा वैशेषिकांशा इति ते वदन्ति।।

उत्तमं तु त्रिवर्गैक्यं चातुर्वर्गन्तु गोपुरम्। वर्गपञ्चकसंयोगं सिंहासनमिहोच्यते।

वर्गद्वयं पारिजातं षण्णं पारावतांशकः सप्तमं देवलोकः स्यादष्टमं च तथा भवेत्।

ऐरावतं तु नवकं फलं तेषां पृथक् पृथक्।।जा.पा.१/४४तः४६।।

ग्रहाणां पारिजातादिदशवर्गसंज्ञाचक्रम्।

२	३	४	५	६	७	८	९	१०	वर्गैक्ये
पारिजातः	उत्तमः	गोपुरः	सिंहासनं	पारावतः	देवलोकः	ब्रह्मलोकः	शक्रवाहनं/ ऐरावतः	श्रीधामं /वैशिष्टिकः	योगः संज्ञाः

गृहं (जन्मलग्नम्) होरा द्रेष्काणः नवमांशः द्वादशांशः त्रिंशांशः एते सर्वेषुषड्वर्गनाम्ना कथ्यन्ते। षड्वर्गेषु सप्तमांशः सम्मिल्य सप्तवर्गाः भवन्ति। सप्तवर्गेषु दशमांशः षोडशांश एवं षष्ट्यंशः एतेषां सम्मिलनं दशवर्गाः भवन्ति।

परिशिष्टम्-०३

यदा कोऽपिग्रहः स्वमूलत्रिकोणराश्यां^१ स्वराश्यां^२ स्वोच्चराश्यां^३, अधिमित्रादिराश्यां^४, शुभवर्गोत्तमावस्थायां^५, दशवर्गेषु वर्गद्वये भवेत्तदा पारिजातः, वर्गत्रयेण उत्तमः, चतुर्वर्गेषु गोपुरः, पंचवर्गेषु सिंहासनं षड्वर्गेषु पारावतः, सप्तवर्गेषु देवलोकः, अष्टमवर्गेषु ब्रह्मलोकः नववर्गेषु शक्रवाहनम् (ऐरावतः) सर्वेषु (दशवर्गेषु) श्रीधाम इति संज्ञा भवन्ति।

यदा ग्रहः पारिजातांशस्थो भवेत्तदा जातकः शुभगुणयुक्तो मानी स्वस्थः सुखी शक्तिमान् उत्तमांशस्थग्रहेण जातकः विनयी पदुः व्यवहारदक्षः, गोपुरांशस्थग्रहेण जातकः कुशाग्रबुद्धिः भूसम्पत्तिवानैश्वर्ययुक्तः गोधनी, सिंहासनस्थग्रहेण जातकः नृपो नृपमित्रं वा पारावतांशस्थग्रहेण जातकः गजादिराजचिह्नसम्पन्नः देवलोकांशस्थग्रहेण जातकः विश्वप्रसिद्धनृपः, ऐरावतांशस्थग्रहेण जातकः चक्रवर्ती राजा, श्रीधामांशस्थग्रहेण जातकः धनधान्यसौभाग्य पुत्रादिभिः पूरिपूर्णो भवति।

द्विवर्गैक्ये पारिजातयोस्तज्जो धनी भवेत् त्रिवर्गैक्य उत्तमः श्रीश्चतुर्वर्गैस्तु गोपुरः ॥
सिंहासनः पञ्चवर्गैर्योगस्तज्जो नृपो भवेत् षड्वर्गैक्ये पारावतयोगोऽत्र शास्त्रविन्नरः ॥
सप्ताष्टैक्ये देवलोकयोगस्तज्जः सुदो नृपः नववर्गैक्यं ऐरावतयोगोऽत्र सार्वभौमकः ॥
दिग्वर्गैक्ये वैशिषिको योगोऽस्मिन्बुद्धिमान्नरः ॥ जा.पा. १/पृ. २४ ॥

ग्रहाणां क्रूरादिसंज्ञाः

क्रूरग्रहोऽर्कं कूजसूर्यजौच पापौ शुभाः शुक्रशशङ्क जीवाः ।
सौम्यस्तु सौम्यो व्यतिमिश्रितोऽयैवर्णैः स्वतुल्य प्रतिमत्वमेति ।

॥ वृ.य.जा. संग्रहाध्यायः/१४ ॥

यदा चन्द्रः क्षीणो भवेत्तदा चन्द्रस्य पापसंज्ञा भवति। चान्द्रमासानुसारेण शुक्लप्रतिपदारभ्य शुक्लदशमी पर्यन्तं चन्द्रो मध्यमबलयुक्तः शुक्लएकादशी आरभ्य कृष्णपञ्चमी पर्यन्तं चन्द्रः पूर्णबली एवं शेषतिथिषु चन्द्रः क्षीणबली भवति। अस्य क्षीणबली संज्ञा चन्द्रस्य पापसंज्ञा कथिता।

मासेतु शुक्लप्रतिपत्प्रवृत्ततः पूर्णः शशीमध्यबलो दशाहे श्रेष्ठो द्वितीयेऽल्पबलस्तृतीये सौम्यस्य दृष्टो बलवान्सदैव।

प्रायो बुधः शुभो मन्यते किन्तु येन ग्रहेण सहबुधो भवेत्तदनुसारेण तस्य संज्ञा भवति।

ग्रहाणां दिशा।

प्रागादिका भानुसितारराहुमन्देन्दुविद देवपुरोहिताः स्युः ।

शुक्रारचन्द्रज्ञसुरेज्यमन्दा वसन्तमुख्य त्वंधिया दुगाणैः ॥ जा.पा. २/२३ ॥

^१ विशेषार्थं परिशिष्टम्-०३ द्रष्टव्यम्।

^२ विशेषार्थं परिशिष्टम्-०३ द्रष्टव्यम्।

^३ विशेषार्थं परिशिष्टम्-०३ द्रष्टव्यम्।

^४ विशेषार्थं परिशिष्टम्-०३ द्रष्टव्यम्।

^५ विशेषार्थं परिशिष्टम्-०३ द्रष्टव्यम्।

सूर्यादिग्रहाणां क्रूरादिसंज्ञाः

क्रमाङ्कः	ग्रहः	क्रूरः
१	सूर्यः	क्रूरः
२	चन्द्रः	शुभः ^{१४}
३	मङ्गलः	पापः
४	बुधः	शुभः ^{१५}
५	गुरुः	शुभः
६	शुक्रः	शुभः
७	शनैश्चरः	पापः
८	राहुः	पापः
९	केतुः	पापः

ग्रहाणां अग्नादिस्वामीनामानि ।

बह्व्यम्बुशिखिजा विष्णुर्विडौजशचिकाद्विज ।

सूर्यादीनां खगानाञ्च नाथाः ज्ञेया क्रमेण च ।। बृ.पा.हो.शा.३/७ ।।

ग्रहाणां दिशा ।

प्रागादिका भानुसितारराहुमन्देन्दुविद्देवपुरोहिताः स्युः ।

शुक्रारचन्द्रज्ञसुरेज्यमन्दा वसन्तमुख्य त्वधिया दृगाणैः ।। जा.पा.२/२३ ।।

ग्रहाणां पुरुषादि संज्ञाः ।

क्लीबौ द्वौ सौम्यसौरी च युवतीन्दुभृगुर्द्विज ।

नराः शेषास्य विज्ञेया भानुभौमो गुरुस्तथा ।। बृ.पा.हो.शा.३/८ ।।

ग्रहाणां पापादिसंज्ञा/तत्त्वानुसारेण स्वामीविचारः ।

क्षीणेन्द्रर्ककुजाहिकेतुरविजाः पापाः सपापश्च वित्

क्लीवाः केतु बुधर्कजाः शशितमः शुक्राः स्त्रियोऽन्येनराः ।।

रुद्राम्बागुहविष्णुधातृकमलकालह्यजा देवताः

सूर्यादग्नि जलाग्नि भूमिखपयोवाय्वात्मकाः स्युर्ग्रहाः ।। फ.दी.२/२७ ।।

^{१४} क्रूरग्रहोऽर्कं कूजसूर्यजौ च पापौ शुभाः शुक्रशशङ्क जीवाः ।

सौम्यस्तु सौम्यो व्यतिमिश्रितोऽयैवर्णैः स्वतुल्य प्रतिमत्वमेति । १४ श्लो.संग्रहाध्यायः बृ.य.जा.

यदा चन्द्रः क्षीणो भवेत्तदा चन्द्रस्य पापसंज्ञा भवति ।

चान्द्रमासानुसारेण शुक्र प्रतिपदारभ्य शुक्ल दशमी पर्यन्तम् चन्द्रो मध्यमबलयुक्तः शुक्लएकादशीमारभ्य कृष्णपञ्चमी पर्यन्तं चन्द्रः

पूर्णबलो एवं शेष तिथिषु चन्द्रः क्षीणबली भवति । अस्य क्षीणबली संज्ञा चन्द्रस्य पापसंज्ञा कथिता ।

मासेषु शुक्लप्रतिपत्प्रवृत्तः पूर्णः शशीमध्यबलो दशाहे श्रेष्ठो द्वितीयेऽल्पबलस्तृतीये सौम्यस्य दृष्टो बलवान्सदैव ।

^{१५} प्रायो बुधः शुभो मन्यते किन्तु येन ग्रहेणसहबुधो भवेत् तदनुसारेण तस्य संज्ञा भवति ।

ग्रहाणां गुणाः चन्द्रसूर्य गुरुसौम्या भृग्वारशनयो द्विज । सत्त्वरजस्तम इति स्वभावो ज्ञायते क्रमात् ।

ग्रहाणां दिशापुरुषादिसंज्ञाचक्रम्।

ग्रहः	दिशाः	पुरुष/स्त्री	तत्त्वानुसार देवता
सूर्यः	पूर्वा	पुरुषः	रुद्रः
चन्द्रः	वायव्य	स्त्री	देवी (लक्ष्मी)
मङ्गलः	दक्षिणा	पुरुषः	कार्तिकः
बुधः	उत्तरा	नपुंसकः	विष्णुः
गुरुः	ईशान	पुरुषः	ब्रह्मा
शुक्रः	अग्नि	स्त्री	देवी (लक्ष्मी)
शनैश्चरः	पश्चिमा	नपुंसकः	यमः
राहुः	नैऋत्य	-	शेषनागः
केतुः	-	-	ब्रह्मा

ग्रहाणामयनादिस्वामित्वम्।

अयनक्षणवासरर्तुमासपक्षसमा द्विज।

सूर्यादीनां क्रमाज्ज्ञेया निर्विशङ्कं द्विजोत्तमम्।।बृ.पा.हो.शा.३/२२।।

ग्रहाणां अस्थ्यादि स्वामित्वम्।

अस्थिरक्तस्तथा मज्जा त्वक्तसावीर्यस्नायवः।

तासामीशा क्रमेणोक्ता ज्ञेयाः सूर्यादयो द्विज।।बृ.पा.हो.शा.३/२०।।

ग्रहाणां नृपादि संज्ञाः।

राजानौभानुहिमगू नेता ज्ञेयो धरात्मजः।

बुधो राजकुमारश्च सचिवौ गुरुभार्गवौ।।बृ.पा.हो.शा.३/३।।

ग्रहाणां वर्णसंज्ञाः।

रक्तश्यामो दिवाधीशो गौरगात्रो निशाकरः।

अत्युच्चाङ्गो रक्तभौमो दूर्वाश्यामो बुधस्तथा।

गौरगात्रो गुरुर्ज्ञेयः शुक्रः श्यामस्तथैव च।

कृष्णदेहो रवेः पुत्रो ज्ञायते द्विजसत्त्वमः।।बृ.पा.हो.शा.३/५तः६।।

वर्णास्ताम्रसितारक्तहरितापीतकर्बुराः।

कृष्णाकान्तिरिनादीनां नष्टादौ च प्रकीर्तताः।।जा.पा.२/१९।।

ग्रहाणां विप्रादिसंज्ञाः।

गुरुशुक्रौ विप्रवर्णौ कुजाकौ क्षत्रियौ द्विज।

शशिसौम्यौ वैश्यवर्णौ शनिः शूद्रौ द्विजोत्तमः।।

परिशिष्टम्-०३

राहुचाण्डालजातिश्च केतुर्जात्यन्तरस्तथा ।।बृ.पा.हो.शा.३/१०,३०।।

शुक्रः शुक्रस्य नेत्रं च चन्द्रमा मनस्तथा ।

आत्मा वै दिनकृत्तत्र जीवो जीवित सौख्यदः ।।

क्रोधः पराक्रमो भौमो बुधो बालत्वधीमतः ।

शनिदुःखप्रदो ज्ञेयः राहुरैश्वर्यं प्रदायकः ।।बृ.पा.हो.शा.१६/१७तः१८।।

ग्रहाः	स्वामी	शरीरेआधिपत्य	स्वामी	नृपादि	वर्णम्	जातिवर्णम्
सूर्यः	अयन	अस्थि	आत्मा	नृपः	रक्तश्याम्	क्षत्रियः
चन्द्रः	क्षण (मुहूर्तः)	रक्ताः	मनः	नृपः/नृपपत्नीव	गौरवर्णम्	वैश्य
मङ्गलः	वासर (दिनस्य)	मज्जा	सत्त्वम् (पराक्रमः)	सेनापतिः/नेता	रक्तवर्णम्	क्षत्रियः
बुधः	ऋतु	त्वक् (चर्म)	वाणी	राजकुमारः	दुर्वासदृशश्यामवर्णम्	वैश्यः
गुरुः	मास	वसा	ज्ञान	मन्त्री	गौरवर्णम्	विप्रः
शुक्रः	पक्ष	वीर्य	सुखम्/बलम्	मन्त्री	श्यामवर्णम्	विप्रः
शनैश्चरः	वर्ष	स्नायवः (शिराः)	दुःख	दास/दूत	कृष्णवर्णम्	शूद्रः
राहुः	—	—	—	सैन्य	—	चाण्डालः
केतुः	—	—	—	सैन्य	—	वर्णशङ्करः

सूर्यस्यापरनामानि

सूरः सूर्योऽयमर्मा आदित्यो द्वादशात्मा (=द्वादशात्मन्) दिवाकरो भास्करोऽहस्करो ब्रध्नः प्रभाकरः विभाकरो भास्वान् (=भास्वतः) विवस्वान् (=विवस्वत्) सप्ताक्षो हरिदश्च उष्णरश्मिर्विकर्तनोऽकी मार्तण्डो मिहिरोऽरुणः पूषा द्युमणिस्तरणिर्मित्रश्चित्रभानुर्विरोचनो विभावसुर्ग्रहपतिः त्विपांपतिरहर्पतिः भानुर्हसः सहस्रांशुस्तपनः सविता (सवितृ) रविः पद्माक्षस्तेजसाराशिः छायानाथस्तमिस्रहा (=तमिस्रहन्) जगच्चक्षुः(= जगच्चक्षुस्) लोकबनधुर्त्रयीतनुः प्रद्योतनो दिनमणि खद्योतलोकबान्धव इनो भगो धामनिधिरंशुमाली (=अंशुमालिन्) अब्जनीपतिः (अम.को.१/३/२८तः४१) पद्मासनः पद्माकरः पद्मगर्भसमद्यूतरथसंयुक्तो द्विभुजः काश्यपेयः महद्युतिस्तमोरि सर्वपापघ्नो हिरण्मयवपुः शीघ्रगस्त्वष्टा हेलिस्तेजोनिधिर्हरिर्दिननाथो दिनकरः सप्तसप्तिर्विभावसुर्वेदकर्ता वेदाङ्गो वेदवाहनः कालवक्तः कर्मसाक्षीन् जगत्पतिः पद्मिनीबोधको करुणाकरो विश्वकर्मा लोहिताङ्गस्तमोनुदो जगन्नाथोऽरविन्दाक्षः कालात्मा कश्यपात्मजो भूताश्रयो ग्रहपतिर्जपाकुसुमसङ्काशोऽदितिनन्दनो ध्वान्तेभसिंहः सर्वात्मा लोकनेत्रो विकर्तनो मार्तण्डस्तपनो लोकतापनो जगत्कर्ता जगत्साक्षी शनैश्चरपिता जयः सहस्ररश्मिरादिदेवर्धन्वन्तरिव्याधिहर्ता ददुकुष्ठबिनाशकश्चराचरात्मा मैत्रेयोऽमितर्विष्णुर्विकर्तनो लोकशोकापहर्ता कमलाकरः आत्मभूर्नारायणो रुद्र ईश्वरो जीवात्मा परमात्मा सूक्ष्मात्मा सर्वतोमुख इन्द्रोऽनलो यमो निऋतिः वरुणोऽनिलः श्रीद ईन्दु भौमः सोम्ये गुरुः कविः शौरिर्विधुन्तुदः केतुर्विभुः सर्वदेवमयः कृष्णः कामप्रदायकः भानुमान् (श्रीभविष्यपुरणोक्त नामानि) ।

चन्द्रस्यापरनामानि ।

हिमांशुः चन्द्रमाः(=चन्द्रमस्) चन्द्रः इन्दुः कुमुदबान्धवः विधुः सुधांशुः शुभ्रांशुः ओषधीशः निशापतिः अब्जः जैवातुकः सोमः ग्लौः मृगाङ्गः कलानिधिः द्विजराजः शशधरः नक्षत्रेशः क्षपाकरः (अम.को.१/३/१३) सुधाकरः कुमुदप्रियो लोकप्रियः शुभ्रभानुः रोहिणीपतिः शशी, हिमकरो द्विजराजो

परिशिष्टम्-०३

निशाकरः आत्रेय शीतांशुः रमाभ्राता क्षीरोदार्णवसम्भवो नक्षत्रनायकः शम्भुशिरश्चूडामणिर्विभुस्तापहर्ता नमोदीपो शम्भोर्मुकुटभूषणश्चन्द्रः श्वेतः श्वेताम्बरधरो दृढाक्षः श्वेतभूषणः (बृ.र.पृ.५३३)।

मङ्गलस्यअपरनामानि ।

अङ्गकारकः कुजः भौमो लोहिताङ्गो महीसुतः (अम.को.१/३/२५) शक्तिधरो धरासुतः कुमारो मङ्गलो महाकायो धनप्रदः, ऋणहर्ता दृष्टिकर्ता रोगकृत् रोगनाशको विद्युत्प्रभो व्रणकरः कामदो धनहृत् सामगानप्रियो रक्तवस्त्रो रक्तामलक्षणो लोहितो रक्तवर्णः सर्वकर्माविबोधको रक्तमालाधरो हैमकुण्डलो ग्रहनायको भूमिनन्दनो भूमिपुत्रो धनप्रदः स्थिरासनः सर्वकर्मविरोधको लोहितो लोहिताक्षः सामगानां कृपाकरो धरात्मजो भूतिदो यमः सर्वरोगोपहारको वृष्टिकर्ता वृष्टिहर्ता सर्वकामफलप्रदः आरो वक्रः क्षितिजो रुधिरः क्रूरनेत्रः कुमारः धरणीगर्भसम्भूतो विद्युत्कान्तिसमप्रभः शक्तिहस्तो भौमजो ऽतिवक्रो दुराराध्यः (श्रीस्कन्दपुराणोक्तगुरुनामङ्गलनामानि बृ.र.पृ.५३४-३५)।

बुधस्यापरनामानि ।

रौहिणेयः बुधः सौम्यो (अम.को.१/३/२६) बुधः बुद्धिमतां श्रेष्ठः बुद्धिदाता धनप्रदः प्रियङ्गुकलिकाश्यामः कञ्जनेत्रो मनोहरः ग्रहोपमः रौहिणेयः नक्षत्रेशः दयाकरः विरुद्धकार्यहन्ता सौम्यो बुद्धिवर्धनः चन्द्रात्मजो विष्णुरूपिन् ज्ञानी ज्ञः ज्ञानिनायकः ग्रहपीडाहरः सौम्यमूर्तिः गुणदः गुणिवत्सलः सौम्यो (पद्मपुराणोक्तः, बृ.र.पृ.५३६)।

गुरोरपरनामानि ।

बृहस्पतिः सुराचार्यः गीर्षतिः धिषणः गुरुः जीवः आङ्गिरसः वाचस्पतिः चित्रशिखण्डिजः (अम.को.१/३/२४) विदांबरो वागीशो दीर्घश्मश्रुः पीताम्बरः सुधादृष्टिर्ग्रहाधीशो ग्रहपीडापहारको दयाकरः सौम्यमूर्तिः सुरार्च्यः कुङ्कुमलद्युतिलोकपूज्यो लोकगुरु नीतिज्ञनीतिकारकस्तारापतिः वेदवैद्यपितामहो वाक्पतिर्विश्वात्मवो देवमन्त्री (श्रीस्कन्दपुराणोक्त-गुरुनामानि बृ.र.पृ.५३७)।

शुक्रस्यापरनामानि ।

शुक्रः दैत्यगुरुः काव्यः उशनस् भार्गवो कविः (अम.को.१/३/२५) भर्गः श्रुतिस्मृतिविशारदो दण्डी कमण्डलुधरो भृगुनन्दनो हिमकुन्दमृणालाभः शुक्ररेता शुक्लाम्बरधरः सुधीर्हिमाभः कुन्तधवलः शुभ्रांशुः शुक्लभूषणनीतिज्ञनीतिकृत्रीतिमार्गगामी ग्रहाधिप वेदवेदाङ्गपारगः आत्मवित् करुणासिन्धुर्ज्ञानगम्यः सुखप्रदः (श्रीस्कन्दपुराणोक्तशुक्रस्यनामानि शा.र.पृ.२०)।

शनैश्चरस्यापरनामानि ।

सौरिः शनैश्चरः (अम.को.१/३/२६) दण्डी नीलद्युतिः शूली गृध्रवाहनो बाणहस्तः कोणो नीलाञ्जनप्रख्यो मन्दचेष्टाप्रसारि छायामार्तण्डसम्भूतः शनिः मन्दसंज्ञः यज्ञसंज्ञो विभुरन्तको रौद्रदेहो बभ्रुवाहन भास्करनन्दनः सूर्यजः पिङ्गलो मन्दो रौद्रो यमः कोणस्थो बभ्रुर्भास्करिः छायासुतः कोटराक्षः शितिकण्ठनिर्भो भीषणो बलिमुखः संवर्तको भयदो ग्रहराजो मन्दगतिः कृष्णः शुष्कोदरो विशालाक्षो दुर्निरीक्ष्यो विभीषणो नीलच्छाया कालदृष्टिः स्थूलरोमा बलीमुखो दीर्घः निर्मासगात्रः शुष्को घोरो भयानको नीलांशुः क्रोधनो

परिशिष्टम्-०३

दीर्घश्मश्रुर्जटाधरो खञ्जोऽतृप्तः संवर्तको यमो कराली श्यामलाङ्गः छायासुतः क्रूरकर्मविधाता सर्वकर्मविरोधको ग्रहपीडाहरः स्थिरासनः स्थिरगति र्महाकायो महाबलो महाकालः कालात्मा कालकालकः आदिभयदाता मृत्युस्त्रयोदशीतिथिप्रिय स्तिथ्यात्मा शमीपुष्पप्रियो नीलवासा नीलाञ्जनचयः छविः सर्वरोगहरो तिथिगणः (श्रीभविष्यपुराणोक्त नामानि) ।

राहोरपरनामानि ।

तमः राहुः स्वर्भानुः सैहिकेयो विधुंतुदः (अम.को. १/३/२६) दानवमन्त्री सिंहिकासुतः सिंहिकाचित्तनन्दनोऽर्धकार्यः सदाक्रोधी चन्द्रादित्यविभर्दनो रौद्रो रुद्रप्रियो दैत्यः स्वर्भानुर्भानुभीतिदो ग्रहराजः सुधापायीन् राकातिथ्यभिलाषकः कालदृष्टि कालरूपः श्रीकण्ठ हृदयाश्रयः घोररूपो महाबलो नीलाम्बरो लोकवन्दितो ऽर्धशरीरवान् करालास्यः शूलपाणिः कण्ठनाघ्रिको भुजङ्गेशो नीलमात्याम्बरधरो मन्त्री विकटो जाड्याहा भीषणाकृतिर्नीलचन्दनभूषणः । (श्रीस्कन्दपुराणोक्त-केतुनामानि बृ.र.पृ. ५४१-५४२) ।

केतोरपरनामानि ।

केतुः शिखिः ध्वजः (अम.को. ३/३/६०) कालः कलयिता धूम्रकेतुर्विवर्णको लोककेतुर्महाकेतुः सर्वकेतुर्भयप्रो रौद्रो रुद्रप्रियो रुद्रः क्रूरकर्मा सुगन्धधृक् पलालधूमसङ्काशश्चित्रायज्ञोपवीतधृक् तारागणविमर्दी जैमिनेयो ग्रहाधिपो घोरस्तारकाग्रहमस्तकः (श्रीस्कन्दपुराणोक्त-केतुनामानि बृ.र.पृ. ५४२) ।

ज्योतिग्रन्थे सूर्यादिग्रहाणां नामानि ।

सूर्यो हेलिर्भानुमान्दीप्तरश्मिश्चण्डांशुः स्याद्भास्करोहस्करश्च ।
अब्जः सोमश्चन्द्रमाः शीतरश्मिः शीतांशुः स्यात् ग्लौर्मृगाङ्कः कलेशः ॥
आरोवक्रश्चावनेयः कुजः स्याद्भौमः क्रूरो लोहिताङ्गोथ पापी ।
विंशः सौम्यो बोधनश्चन्द्रपुत्रश्चान्द्रिः शान्तः श्यामगात्रोतिदीर्घः ॥
जीवोङ्गिरा देवगुरुः प्रशान्तो वाचापतीज्यत्रिदिवेशवन्ध्याः ।
भृगूशनोभार्गवसूनवोच्छः काणः कविदैत्यगुरुः सितश्च ॥
छयात्मजः पङ्क्यमार्कपुत्राः कोणोसितः शौरिशानी च नीलः ।
क्रूरः कृशाङ्गः कपिलाक्षदीर्घो तमोऽसुरश्चेत्यगुसैहिकेयो ।
राहुः सुवर्भानुविधुन्तुदौ स्यात्केतुः शिखि स्याद्द्वजनामधेयः ॥
ज्यो.श्या.सं. १२/३तः ।

सूर्यस्य कारकत्वम् ।

आत्मा शक्तिरतितीक्ष्णर्दुर्गः श्रेष्ठबलमुष्णता प्रभावोऽग्निः शिवाराधनं धैर्यं शूलवृक्षाणिराज्याश्रयः कटुरसो वृद्धत्वं पशुर्दुष्टस्वभावो भूमिः पिता रुचिर्ज्ञानं (आत्मसाक्षात्कारः) भीरुसंमतिर्मनुष्यलोकश्चतुष्कोणाकृतिरस्थिः प्रतापस्तृणमुत्साहो वनमर्धवर्ष गिरिभ्रमणं चतुष्पादपशु नृपो यात्रा व्यवहारः पित्तप्रकृति उग्रता वृत्ताकृतिः सुराष्ट्रदेशस्याधिपत्यं भूषणं सीरः मस्तकशूलं मौक्तिकम् पूर्वदिशा ह्रस्वस्वरूपं ताम्रं रुधिरं (रक्तः) रक्तवस्त्रं पाषाणं शिल्पी नदीतीरं प्रवालो मध्याह्नबली दीर्घक्रोधत्वं रक्तचन्दनं स्थूलशरीरो रिपुग्राहो दक्षिणेनं शुभफलं (स्वस्य) वनपर्वतयात्रा सूर्यस्य कारकाणि सन्ति ।

उ.का. ५/२३-२५

चन्द्रस्यकारकत्वम्।

बुद्धिः पुष्पं (श्वेत) सुगन्धितपदार्थो दुर्गमनं रोगः (क्षयादि) ब्राह्मणवर्णः प्रमादः कफप्रकृतिमूर्च्छारोगः कामलादिरोगा मानसिकपरितापो हृदयं स्त्री पुण्यपापमाम्लकपदार्थो निद्रा सुखं रजतं स्थूलइक्षुदण्डः शीतज्वरं यात्रा कूपस्तडागो माता समदृष्टिर्मध्यो मौक्तिकं श्वेतवर्णः कटिसूत्रं कांस्यधातुर्लवणं लघुस्वरूपं (शरीरस्य) मनश्चञ्चलस्वभावो वज्रं (श्वेतवर्णकारणेन) मूर्तुर्मुखकान्ति उदरं वापी शरदऋतुगौरीआराधना मधु प्रसादः परिहासः पुष्टिः गोधूमः शीघ्रगतिर्दधिप्रीतिस्तृप्तश्चर्या (मनसःएकाग्रतावशात् सिद्धिः वा असिद्धिविचारः) यशो लावण्यं (मृदुता) रात्रीबली पश्चिमाभिमुखं कार्यप्राप्तिः प्रीतिः नवरत्नानि मध्यमायुः भोजनपेयादिविचारो दूरप्रदेशगमनं (परदेशनिवासः) स्कन्धव्याधिः सुरक्तं सुशक्तिर्जलोत्पन्नमत्स्यादिपदार्थाः सर्पः मृदुवस्त्रं सुभाग्योदय आकर्षकपदार्थाः स्फटिकं रक्तविकारो वीर्यं (जलाधिक्यप्रभावात् द्रवितस्वरूपकारणात्) वामनेत्रं समुद्रस्नानं फलं पुष्पं गौर्लवणयुक्तपदार्था विद्वत्ता प्रत्यग्दिक्प्रीति नवरत्नानि मध्यमायुश्चन्द्रस्य करकाणि सन्ति । उ.का.५/२६-२९।

मङ्गलस्य कारकत्वम्।

ज्ञातिबन्धु औदार्यं शौर्यं भूमिर्बलं शस्त्रधारणं (युद्धार्थ) राज्यं वीर्यक्षयः (शक्तिक्षयः) चौर्यं युद्धं विरोधः शत्रूरक्तवस्तु वाटिकस्वामीत्वं तूर्यरवः प्रीतिः पशुनृपे मूर्खः क्रोधो विदेशगमनं धैर्यं अग्निर्वाग्युद्धं पितृप्रकृतीराज्यसेवा दिनं व्यौमेक्षणं ह्रस्वरूपं रोगो विख्यातिस्त्रिपुर्बलः कुन्तं (शस्त्र) मन्त्री क्षतिग्रस्तमङ्गं मणिः कार्तिकस्वामीयजनं युवावस्था (यौवनं) कटुरसो नृपसभा प्रतिबन्धकं मृण्मयसाधनानि मांसभक्षणं परदोषः शत्रुपराजयस्तिकतरसो रात्रिबली सुवर्णो ग्रीष्मऋतुः पराक्रमं शत्रुबलं गाभीर्यं शूरत्वं शीलं ब्रह्मो वनेचरत्वं ग्रामाध्यक्षो मूत्रकृच्छरोगः सुवर्णकारो दुष्टता अग्निदग्धस्थानं सुरुचिभोजनं धनं विद्या निपूणत्वं रक्तं ताम्रं विचित्रवस्त्रं दक्षिणदिशाभिमुखं दक्षिणादिक् कामः क्रोधः परापवादः सेनापतिर्युद्धशस्त्राणि वृक्षः सामवेदः सहोदरः क्षेत्रं दण्डाधिकारित्वमन्यस्त्रीरतिकायम् मङ्गलस्य कारकाणि सन्ति । उ.का.५/३०-३३

बुधस्यकारकत्वम्।

विद्या अश्वः कोशो गणितं ज्ञानं वाणीं ब्राह्मणवर्णो लेखनकार्यं नूतनवस्त्रं विशालगृहं (प्रासादः) हरितवर्णः शिल्पं ज्यौतिषविद्या तीर्थयात्रा धार्मिकप्रवचनं देवालयो वाणिज्यकर्म सुन्दराभूषणं मृदुवचनं वेदान्तो मातामहो दुःस्वप्नं नपुंसकत्वमुत्तराभिमुखं त्वचा आर्द्रता कांस्यधातुः (त्रपुः) वैराग्यं भिषकः (वैद्य/डॉ/चिकित्सकः) कण्ठ आभिचारिकाक्रिया (मन्त्रप्रभावः) शिशु स्तिर्यक्दृष्टिः स्वर्गः विनयो जातिर्भयं नृत्यं भक्तिः परिहासः प्रभातेबली हेमन्तऋतुर्नःसंयमो नाभिः सगोत्रजनावृद्धिः शूद्रः पक्षी सहोदरो भाषानैपुण्यत्वम् कर्मकाण्डोऽथर्ववेद रजो (पांशुः) नगरद्वारम् वाटिका गुह्याङ्गम् समप्रकृतिः (समदर्शी) व्याकरणशास्त्रज्ञत्वम् रत्नज्ञम् (परीक्षकः) विद्वत्ता मातुलसुखम् मन्त्रो यन्त्रं भगिनीपुत्रो विष्णोराराधना उत्कृष्टवाक्शक्तिर्बुधस्य कारकाणि सन्ति । उ.का.५/३४-३७

गुरोः कारकत्वम्।

ब्राह्मणो गुरुः (शिक्षकः) कर्तव्यं रथो गौः सैनिका मीमांसा निधिर्गुप्तधनमश्वो दधिर्बृहत्तगात्रं स्थूलशरीरं प्रतापो वेदान्तः पितामह आदिगुरुः प्रासादो ज्येष्ठभ्राता नृपः शिशरऋतुः क्रोधो रत्नपरीक्षको देहारोग्यं

परिशिष्टम्-०३

नृपसन्मानमुरुप्रदेशो देवता तपो दानं धर्मो परोपकारः समदृष्टि उत्तराभिमुखम् वृत्तं पीतवणत्वं मित्रं वक्तव्यं मेदः सामान्य (मध्यमश्रेणी) वस्त्रम् नूतनगृहसुखम् वृद्धत्वम् मन्त्रम् तीर्थस्थानं जानुः स्वर्गारोहं धारणात्मिकाबुद्धिः विशिष्टज्ञानं काव्यं गोपुरः (मुख्यद्वारम्) सभासन्मोद सिंहासनं ब्रह्मस्थापनं (ब्रह्माप्रतिष्ठा) सर्वकालबलं (नित्यशक्ति) वैदूर्यरत्नम् मधुररसः सत्यं सुखं दुःखं सुवर्णभूषणनिर्माणं वातप्रकृतिः कफप्रकृतिः पुष्परागः (गुरुरत्नं) वेद (श्रुतिः) मृदु पाषाणं शिवपूजनं धार्मिकवृत्तिः (धर्मनिष्ठा) उत्तमयानेयात्रासुखं न्यायशिक्षा (न्यायशास्त्रम्) इन्द्रियनिग्रहः पतिसुखं ग्रामचारीत्वं परेङ्गितत्वं (परचेष्टाज्ञानं) गुरोः कारकाणि सन्ति। उ.का.३८-४१

शुक्रस्यकारकत्वम्।

श्वेतछत्रं सुचामरं सुन्दरवस्त्रं विवाहो आयः स्त्री मनुष्यः ब्राह्मणः शुभं श्वेतवर्णं पत्नीसुखं (कलत्र) मैथुनसुखं ह्रस्वस्वरूपं (वामनस्वरूपं) आम्लपदार्थः पुष्पमाज्ञा कीर्तिः यौवनत्वं गर्वः (अहङ्कारः) यानं (वाहनं) रजतं आग्नेयदिवस्वामी तिर्यक्दृष्टीरजोगुणः दृढः मौक्तिकं यजुर्वेदस्वामी (शाखेशः) सुन्दरपदार्थक्रयविक्रयक्रिया स्नेहवार्ता जलस्थानं हस्तिरश्चः काव्यं नृत्यं युवावस्था गीतं विविधभोगसुखं स्त्रीसुखं मणिर्हास्यप्रियत्वं भृत्यं भाग्यं सुकुमारत्वं राज्यसुखं सुगन्धिपदार्था वीणासङ्गीतादिवाद्ययन्त्राणि सुन्दरगमनं (चारुगमनं) समस्तैश्वर्यं सुन्दराङ्गमल्पभोजनं वसन्तऋतु बँहुस्त्रीसमूहः पूर्वाभिमुखं नेत्रं सत्यवचनं कलाज्ञत्वं वीर्यं (पौरुषत्वम्) गाम्भीर्यं कामक्रिडारतत्वं कामासक्तत्वं राज्यमुद्रा स्वामी लक्ष्मीपूजा कृष्णकेशं सुन्दरगुह्याङ्गत्वं रहस्यवार्ता रतिस्थानं (शय्यां) मध्याह्नसमयः प्रभूत्वं जलक्रीडा देवीआराधना नागलोकविचारः शुक्रस्य कारकाणि सन्ति। उ.का.४२-४५

शनैश्चरस्य कारकत्वम्।

प्रमादः प्रतिबन्धकत्वमश्वर्हस्तिश्चामीयो रोगोऽधिककष्टं विरोधो दुःखं मरणं/मरणसूतकं स्त्रीसुखं दासी गर्दभश्चाण्डालो विकृताङ्गत्वं वनेचरत्वं भयङ्करमुखाकृतिः (दुर्मखं) दानं स्वामीत्वमायुः नपुंसकत्वमन्त्यजः दासत्वमधार्मिककृत्यं पौरुषहीनत्वं (परक्रमहीनत्वं) मिथ्याभाषणं चिरकालीनवायुर्वृद्धत्वं स्नायवः शीरा दिनान्तान्तिभागेबलयुक्तः शिशिरऋतुः क्रोधः परिश्रमः शठत्वं मलिनवस्त्रं दुष्टविचारो दुष्टसङ्गः पापकर्म कृष्णवर्णः कुरकर्म मलिनता भस्मः कृष्णधान्यं मणिर्लोहधातुः औदार्यं संवत्सरः शुद्रः पङ्कता तीक्ष्णं (उग्रं) कम्बलः पश्चिमाभिमुखं सङ्गीवनोपाया अधोदृष्टिः कृषिकार्येण जीवननिर्वाहरायुधगृहं ईशानदिक्प्रियो नागलोकः पतनं युद्धं भ्रमणं (अष्णशीलत्वम्) शिल्पविद्या सीसकं नीरर्थकशक्तिव्ययो यानं जीर्णतैलं काष्ठं विप्र स्तमोगुणो विषं भूसञ्चारः काठिन्यम् (कठोरता) भीरुस्वभावो दीर्घनिषादः सार्वभौमत्वं भयं छागः (अजादिपशवः) रतिक्रिया वस्त्रादिशृङ्गारपदार्था यमपूजकः श्वानस्तस्करो बन्धन (कारागारअवस्था) अन्यकुल विद्यासम्पादनं त्रयोऽग्नयो पतित्वं दीर्घविषादो विकृतकेशाः

चित्तकाठिन्यमित्यादि शनैश्चरस्य कारकाणि सन्ति। उ.का.५/४६-५०

राहुकारकत्वम्।

यात्राकालः सर्पो रात्री द्युतक्रिया नष्टगतवस्तुपदार्थाः छत्रं चामरो राज्यमन्त्यजः पापस्त्री अधार्मिकमानवा द्युतक्रिया दुष्टस्त्रीगमनविचारो विदेशगमनमशौचत्वमस्थिर्नीचजनसङ्गविचारः पर्वतः कष्टं

नैऋत्यकोणस्वामी वायुकफपीडा गुप्तधनं वृद्धत्वम् यानं क्षयरोगमरणं दुर्गापूजनं कठोरवाक् कमलादिरोगा राहोः कारकाणि सन्ति । उ.का.५/५१-५२

केतुकारकत्वम् ।

चंडी-दुर्गायजनं चिकित्सकः (वैद्य-डॉ.) श्वानः कुक्कुटः मोक्ष ऐश्वर्यं क्षयरोगो ज्वरो गङ्गास्नानं महत्तपो वायुविकारः स्नेहो मन्त्रशास्त्रं ब्रह्मज्ञानं कुक्षि नैऋदुःखमज्ञानता (जडत्वम्) व्रणश्चञ्चलत्वं कष्टकं (शूलं) मृगः मौनव्रतं वेदान्तः भाग्यं शत्रुपीडा अल्पभुक् वैराग्यं पितामहः क्षुधा उदरपीडा स्फोटरोगः शृङ्गयुक्तपशुः शिवकिंकरः ध्वजः शूद्रवार्ता (गोष्ठिः) केतोः कारकाणि सन्ति । उ.का.५/५३-५४

गुलिकादिउपग्रहाणामानयनप्रकारः ।

होराज्यौतिषे गणितागतगुलिकादिउपग्रहाणां स्वतन्त्ररूपेण विवरणं कृतं वर्तते । उपग्रहाः नवसन्तियथा

नमामिमान्दिं यमकष्टकाख्यमर्द्धप्रहारं भुवि कालसंज्ञम् ।

धूमव्यतीपात परिध्यभिख्यानुपग्रहानिन्द्रधनुश्चकेतून् ।।फ.दी.२५/१।।

गुलिकः (अर्थात् मान्दिः) यमकष्टकः अर्द्धप्रहारः कालः धूमः व्यतीपातः परिधिः इन्द्रधनुषः एवं उपकेतुः ।

एते सर्वे उपग्रहाः गणितमाध्यमेनसिद्धिं प्राप्नुवन्ति । ज्यौतिषशास्त्रे गुलिकसिद्धयर्थं प्रथमं सूर्योदयादारभ्य सूर्यास्तपर्यन्तं यद् दिनमानं भवेत्तस्य अष्टौभागान् कृत्वा सप्तभागानां अधिपतयः सप्तवाराणां अधिपतयः भवन्ति । अष्टमभागस्य न कोऽपि स्वामिवर्तते, अतः तस्य भागस्य स्वामि गुलिकः (मान्दिः) निर्धारितो वर्तते । दिवसे प्रत्येकवारस्य आरम्भः तस्यैवाधिपतिना भवति यथा रविवासरे प्रथमभागस्य अधिपतिः सूर्यः द्वितीयस्य चंद्र इत्यादि क्रमेण अवबुद्ध्यते । प्रत्येक वासरे शनैश्चरस्य भागान्ते गुलिकाभागः निर्धारितः । यथा रविवासरे अष्टमोभागः, चन्द्रवासरे सप्तमोभागः, मंगलवासरे षष्ठभागः सौम्यवासरे पञ्चमभागः, गुरुवासरे चतुर्थभागः, शुक्रवासरे तृतीयभागः, शनिवासरे द्वितीयभागः गुलिकः कथ्यते ।

रात्रौ गुलिकानयनार्थं भिन्नगणनां वर्तते । यथा यस्यां रात्रौगुलिकानयनं करणीयं तस्याः रात्रेः यः वासरो भवेत्तस्मात् पञ्चमावाराधिपतिः प्रथम भागस्य अधिपति वर्तते यथा रविवासरे रात्रौ प्रथमभागस्य अधिपतिगुरुः, द्वितीयस्य शुक्रः तृतीयस्य शनैश्चरः । रात्रौ प्रत्येकवासरे शनैश्चरस्य समाप्तिकाले (घट्यादिमानेन) यल्लग्नं राश्यादिमानं भवेत्तदेव स्पष्टगुलिकं मन्येत् ।

गुलिकयेनग्रहणेयुक्तो भवेत्तद्ग्रहस्य कारकत्वं दूषिता करोति यथा गुलिकः सूर्येणसह भवेत्तदा पिताकृते, चन्द्रेणसहमाताकृते मङ्गलेनसह भ्रातृ कृते अनिष्टफलदायको भवति । यदा बुधेन सह भवेत्तदा जातकः उन्मादयुक्तो बृहस्पतिनासह भवेत्तदा दाम्भिको शुकेणसह भवेत्तदा नीचस्त्रीसङ्गी, शनिनासहभवेत्तदा महारोगी राहुणासह विषेणपीडिताङ्गः, केतुना सह अग्निनापीडिताङ्गो भवति ।

यदा गुलिकः त्याज्ययुते अर्थात् अश्विन्यादिनक्षत्राणां विषघट्यां भवेत्तदा नृपगृहेजन्मजातोऽपि दरिद्रो भवति । यथा अश्विनीनक्षत्रस्य ५० तः ५४ घट्यां गुलिको भवेत्तदा जातको दरिद्रो भवति ।

परिशिष्टम्-०३

यस्मिन् भावे यमकण्टको भवेत् तस्य भावस्य शुभफलस्य वृद्धिर्भवति। येन ग्रहेणसह यमकंटको भवेत्तस्य ग्रहस्य शुभफलस्य वृद्धिर्भवति। शास्त्रे यमकंटकस्य फल ब.हस्पति समानं मन्यते।

अप्रकाशाः सञ्चरन्ति धूमाद्याः पञ्चखेचराः

कवचित् कदाचित् दृश्यन्ते लोकोपद्रवहेतवे ।।फ.दी.२५/२७।।

अर्थात् धूमः व्यतीपातः परिवेषः (परिधिः) इन्द्रचापः उपकेतुः एते सर्वे उपग्रहाः आकाशे अदृश्यरूपेण सञ्चरन्ति। ते उपग्रहाः आकाशे कदाचित् अपि दृश्यन्ते। ते सर्वे उपग्रहाः लोकोपद्रवकारकाः मन्यन्ते। केचन् पुच्छयुक्त तारकं धूम इति कथयन्ति। उल्कापात समानं व्यतीपात पतनं मन्यते। सूर्यस्य चंद्रस्य वा परितः वृत्तं परिवेषः कथ्यते।

स्पष्ट सूर्यराश्यादिमाने राशि चतुष्टयं त्रयोदशांशाः एवं विंशतिकलानां योगेन स्पष्ट धूमोपग्रहः प्राप्यते। यदा द्वादशराशिमानात् स्पष्टधूमराश्यादिमानस्य न्यूनकरणेन व्यतीपातः लभ्यते। स्पष्ट व्यतीपात राश्यादिमाने राशिषट्कयोगकरणेन परिवेशोपग्रहः प्राप्यते। तस्यापरं नाम परिधिः। द्वादशराश्यादिमानात् स्पष्ट परिवेष राश्यादिमानस्य न्यूनकरणेन इन्द्रचापः सिद्ध्यति। स्पष्ट इन्द्रचाप राश्यादिमाने षेडशांशानां चत्वारिंशत् कलानां च मेलनेन उपकेतूपग्रहः प्राप्यते। उपकेतौ एकस्याः राशिः योगेन पुनः स्पष्टसूर्यः प्राप्यते।

यदा कस्यापि जातकस्य जन्मसमये सूर्यस्य राश्यादिमानं ०७।२६।१०।०० अस्ति तदा धूमादि उपलग्रहाणामानयन निम्नरीत्या भवन्ति।

क्रमाङ्कः	ग्रहाः	योग चिह्नम्	राशिः	अशाः	कलाः	विकलाः
१	सूर्यः		०७	२६	१०	००
२		योगः	०४	१३	२०	००
३		योगफलम्	१२	०९	३०	००
४	धूमः		००	०९	३०	००
५			१२	००	००	००
६		ऋणम्	००	०९	३०	००
७	व्यतीपातः	ऋणफलम्	११	२०	३०	००
८		योगः	०६	००	००	००
९	परिवेषः	योगफलम्	०५	२०	३०	००
१०			१२	००	००	००
११			०५	२०	३०	००
१२	इन्द्रचापः		०६	०९	३०	००
१३		योगः	००	१६	४०	००
१४	केतु/ शिखिः/ उपकेतु		०६	२६	१०	००
१५			०१	००	००	००
१६	स्पष्ट सूर्यः		०७	२६	१०	००

परिशिष्टम्-०३

रविवारादिशन्यंतं गुलिकादिनिरूप्यते। दिवसानष्टधाकृत्वा वारेशान्द्रणयेतक्रमात् ।।
 अष्टमांशोनिरीशः स्यात्शन्यंशोगुलिकः स्मृतः। रात्रिरप्यसृधाभक्तावारेशात्पञ्चमादितः।
 गणवेदष्टमः खण्डो निष्पत्तिपरिकीर्तितः। शन्यंशोगुलिकः प्रोक्तः गुर्वशेयमकण्टकः।।
 भौमांशमृत्युरादिष्टः ख्यंशेकालसंज्ञकः। सौम्यांशेऽर्धप्रहरः। ज्यो. कल्प. १७/१तः४।।

दिने गुलिकादिउपग्रहाणां भागचक्रम्।

	वारः	सूर्यः	चंद्रः	भौमः	बुधः	गुरुः	शुक्रः	शनैश्चरः
ग्रहभागः (दिवा)	गुलिकः (मान्दिः)	७	६	५	४	३	२	१
	यमकंटकः	५	४	३	२	१	७	६
	मृत्युः	३	२	१	७	६	५	४
	कालः	१	७	६	५	४	३	२
	अर्धप्रहरः	४	३	२	१	७	६	५
रात्रौ								
	गुलिकः	३	२	१	७	६	५	४
	यमकंटकः	१	७	६	५	४	३	२
	मृत्युः	६	५	४	३	२	१	७
	कालः	४	३	२	१	७	६	५
	अर्धप्रहरः	७	६	५	४	३	२	१

अर्थात् दिनमानमष्टसख्यया भाजनेन या लब्धिः भवेत् तां जन्मवासरस्य गुलिकादिभागेन गुणनं कृत्वा यत् फलं प्राप्यते तत् गुलिकादिग्रहाणां इष्टकालः भवति। तत्र स्पष्टसूर्यस्य एवं लग्नानयन प्रकारेण यत् फलं प्राप्यते ते सर्वे स्पष्टगुलिकादिउपग्रहाः भवन्ति।

अर्धप्रहरस्य फलं बुधसदृशं लभ्यते। कालस्यफलं राहुसदृशं प्राप्यते। यस्मिन् भावे अधिकशुभबिन्दवः सन्ति तस्मिन् भावे अर्धप्रहरग्रहो भवेत्तदा शुभफलम् ज्ञायते। यदा सर्वाष्टकवर्गेअधिकाशुभबिन्दवः सन्ति तदा तस्मिन् भावे अर्धप्रहरउपग्रहस्य शुभफलं न प्राप्यते। पराशरमतेन लग्नादिभावेषु लग्नादिभावानां अधिपतिभिः सह वा धूमो भवेत्तदा तस्य भावस्य शुभफलं न लभ्यते।

सूर्यादिग्रहाणां स्वरूपाणि

शूरो गभीरश्चतुरः सूरूपः श्यामारुणश्चाल्पककुन्तलश्च।

सुवृत्तगात्रो मधुपिङ्गनेत्रो मित्रोहि पित्तास्थ्यधिको न तुंगः।।

सूर्यः शूरो गभीरश्चतुरः सरूपवाग् श्यामारुपवर्णोऽल्पकेशी सुवृत्तगात्रो मधुवत् नेत्रवान् पित्तप्रकृतिः समानदेहश्च भवति।

सद्वाग्विलासोऽमलधीः सुकायो रक्ताधिकः कुञ्चितकेश कृष्णः।

कफानिलात्मा म्बुजपत्रनेत्रो नक्षत्रनाथः सुभगोऽतिगौरः।।

चन्द्रःसद्वक्ता सुमतिरधिकरुधिरः कुञ्चितकृष्णकेशः कफवायुयुक्तः कमलवत् नेत्रवान् श्वेतवर्णे भाग्यवान् च भवति।

मज्जासारो रक्तगौरोऽत्युदारो हिंस्रः शूरः पैतिकस्तामसश्च।

चण्डः पिङ्गाक्षो युवाऽखर्वगर्वः खर्वश्चोर्वीसूनुरग्निप्रभः स्यात्॥

मङ्गलः अधिकमज्जायुक्तदेहो रक्तगौरमिश्रितवर्ण उदारः हिंस्रकः शूरोऽधिपित्तप्रकृतिः क्रोधी प्रचण्डदेहः पीतनेत्रवान् युवकोऽभिमानी अग्निवत्कान्तिमान् च भवति।

श्यामः शिरालश्च कलाविधिज्ञः कुतूहली कोमलवाक्रिदोषी

रजोधिको मध्यमरूपधृक्स्यादाताम्रनेत्रो द्विजराजपुत्रः ॥

बुधः श्यामकेशयुक्तोऽनेककलाविधिज्ञः कुतूहली त्रिदोषयुक्तो-ऽधिकरजोगुणयुक्तो मध्यमरूपो रक्तनेत्रवान् मधुरभाषी च भवति।

ह्रस्वाकारश्चारुचामीकराभः सम्यक्सारः सुस्वरोदारबुद्धिः।

दक्षः पिङ्गाक्षः कफी चातिमांसः प्राज्ञैः सुज्ञैः कीर्तितो जीवसंज्ञः॥

गुरुः ह्रस्वाकारः सुवर्णसदृशः स्थूलदेहो सुवक्ता दानी बुद्धिमान् दक्षः पीतनेत्रवान् कफप्रकृतिश्च भवति।

सजलजलदनीलः श्लेष्मलश्चानिलात्मा कुवलयदलनेत्रो वक्रनीलालकश्च।

सुसरलभुजशाली राजसश्चातिकामी मदयुतगजगामी भार्गवः शुक्रसारः॥

शुक्रः नीलवर्णः कफवातप्रकृतिः कमलवत् नेत्रवान् वक्रनीलकेशी विशालबाहु रजोगुणी कामी अभिमानी गजगामी पौरुषयुक्तः पुरुषार्थवान् च भवति।

श्यामलोऽतिमलिनश्च शिरालः सालसश्च जटिलः कृशदीर्घः।

स्थूलदन्त नखपिङ्गलनेत्रो युक्छनिश्च खलतानिलकोपैः॥

॥जा.भ.पृ.५९/७तः१३॥

शनैश्चरः कृष्णवर्णः मलीनः प्रमादी जटायुक्तः शिरायुक्तः दुर्बलः दीर्घदेहदन्तनखयुक्तः पीतनेत्रवान् दुष्टः वातविकारी च भवति।

परिशिष्टम्-०४

प्रथमादि-द्वादशभावानां विविधाः संज्ञाः ।

मेषूरणोदयकलत्ररसातलानि स्युः केन्द्रकण्टकचतुष्टयसंज्ञितानि ।
 लग्नात्रिकोणभवनं नवपञ्चमं च स्यात्त्रिकोणमुदयान्नवभं वदन्ति ।।
 तनुसुखमदनज्ञां राशयः केन्द्रसंज्ञाः पणपरभवानि स्वायपुत्राष्टभानि ।
 व्ययरिपुगुरुदुश्चिक्व्यानि चापोक्लिमानि प्रभवति चतुष्टं मृत्युबन्धुद्वयं च ।।
 दुच्चिक्यायारिमानान्युपचयभवान्याहुराचार्यमुख्याः
 शेषाः पीडर्क्षसंज्ञा नवधनजलधीकामरन्ध्रान्त्यहोराः ।
 एते भावास्तदीशेन्दुजसितगुरुभिः संयुता वीक्षिता वा
 नान्यैर्युक्ता न दृष्टा यदि शुभफलदा जन्मतः पृच्छतो वा ।। जा.पा. १/५३तः ५५ ।।

भावानां संज्ञाः ।

क्रमाङ्कः	भावाः	संज्ञाः
१	१-४-७-१०	कण्टकः/चतुष्टयः/केन्द्रः
२	५-९	त्रिकोणम् (लग्नात्)
३	९	त्रिकोणम्
४	२-५-८-११	पणपरः
५	३-६-९-१२	आपोक्लिमः
६	४-८	चतुरस्र
७	३-६-११	त्रिषडाय
८	३-६-१०-११	उपचयः/वृद्धिः/वर्धमानः
९	१-२-४-५-७-८-९-१२	अनुपचयः (पीडर्क्षः)
१०	३-६-१२	त्रिक

लग्नादिभावानां स्थिरकारकाः ।

लग्नादिभावानां स्थिरकारकत्वम् ।

द्युमणिरमरमन्त्रीभूसुतः सोमसोम्यौ गुरुरिनतनयारौ भार्गवो भानुपुत्रः ।

दिनकरदिविजेज्यौ जीवभानुज्ञामन्दाः सुरगुरुरिनसूनुः कारकाः स्युर्विलग्नान् ।। जा.पा. २/५१ ।।

सूर्यो गुरुः कुजः सोमो गुरुर्भौमो सितः शनिः । गुरुश्चन्द्रसुतो जीवोमन्दश्च भावकारकाः । बृ.पा.हो.शा. १२/३७

परिशिष्टम्-०४

लग्नादिभावानां स्थिरकारकचक्रम्।

क्रमाङ्कः	लग्नादिभावाः	स्थिरकारकाः	
		वैद्यनाथमतेन	पराशरमतेन
१	प्रथमः	सूर्यः	सूर्यः
२	द्वितीयः	गुरुः	गुरुः
३	तृतीयः	मङ्गलः	मङ्गलः
४	चतुर्थः	चन्द्रः बुधः	चन्द्रः
५	पञ्चमः	गुरुः	गुरुः
६	षष्ठः	शनैश्चरः मङ्गलः	मङ्गलः
७	सप्तमः	शुक्रः	शुक्रः
८	अष्टमः	शनैश्चरः	शनैश्चरः
९	नवमः	सूर्यः गुरुः	गुरुः
१०	दशः	सूर्यः बुधः गुरुः शनैश्चरः	बुधः
११	एकादशः	गुरुः	गुरुः
१२	द्वादशः	शनैश्चरः	शनैश्चरः

प्रथमभावेविचारणीयाविषयाः।

समस्तशरीरं सुखं दुःखं ज्ञानं जन्मस्थानं यज्ञः स्वप्नं बलं गौरवं राज्यं विनयः आयुः शान्तिः वयः केशाः स्वरूपं अभिमानं व्यवसायः, तस्करविद्या चिह्नमानं त्वचा निद्रा धनापहरणं स्वभावः आरोग्यं वैराग्यं कार्यस्य कारणं पशुपालनं वर्णः/जातिः (विप्रादि) निजअपमानम्।

द्वितीयभावेविचारणीयाविषयाः।

वाणी धनं अस्तिक्यं परजनपोषककार्यं दक्षिणनेत्रं स्त्रियवामनेत्रं नखाः खाद्यपानपदार्थाः नृतानृतं (सत्यासत्यं) वस्त्रं वज्रं ताम्रं रत्नं मौक्तिकं कुटुम्बसुखं स्त्रीसुगंधीपदार्थः क्रयविक्रयकार्यं मृदुवचनं दानवृत्तिः वित्तोद्यमः मैत्री कान्तिः कृपणता सुवर्णरजतं धान्याति नासीका मनः आश्रितजनः आयामार्गः (वित्त) आजिकामाध्यम स्पष्टव्याख्यानशक्तिः विद्या व्यसनम्।

तृतीयभावेविचारणीयाविषयाः।

धैर्यं कनिष्ठभ्राता युद्धं विवादः कर्णः चरण मार्गेषुस्थानं चित्तभ्रमः सामर्थ्यं स्वर्गः परजनपीडाकार्यं स्वप्नं सैनिकः पराक्रमं बान्धवाः (सहोदराः) मित्रं यात्रा कण्ठः दुष्टपदार्थाः निन्दितवस्तुग्रहणविचारः शक्तिः दायविभागः (वित्तविभागः) भूषणानि सद्गुणाः विद्या रुचिः देहसमृद्धिः सत्कुलनिर्णयः भृत्यः पितृतीर्थविचारः उत्तमयानं लघुयात्रा, महत्तकार्यं निजधर्मः।

चतुर्थभावेविचारणीयाविषयाः।

परिशिष्टम्-०४

विद्या राज्यं गृहं गृहत्प्रयाणं वा यात्रा लघुवाहनं नौका यानं (उत्तमवाहनं) अभ्यङ्गं माता बन्धुत्रयं, (मातुल-पितृभगिनी-मातृभगिनी पुत्राः कन्याश्च) मित्राणिजातिः वस्त्रं कूपजलम् पयः (क्षीरः) सगुन्धीपदार्थाः सुखं यशः विश्वासः अनृतारोपणं मण्डपः जयः कृषिविचारः कृषिक्षेत्रं वाटीका लोककल्याणकर्मणि (कूपवापीतडागनिर्माणं) मातृपक्षः शुद्धबुद्धिः पितृआयमार्गः भार्या गुप्तधनं प्रासादः शिल्पं गृहप्रवेशः परिणामं शीलस्वभावः गृहत्यागः पितृसंपत्तिः देवभोजनं श्रुतिशास्त्रवृद्धिः महिषी गौः अश्वः हस्तिः धनसमृद्धिः, तस्करदंडविद्यायां कार्यशैली दिव्यौषध्यः आर्द्रक्षेत्रोत्पन्नपदार्थाः।

पञ्चमभावेविचारणीयाविषयाः।

सन्ततिः पितृपुण्यकर्म राजमंत्री (सचिवः) सदाचारः शिल्पज्ञानं मनः, विद्या गर्भः विवेकः छत्रम् धार्मिककथा माङ्गल्यपत्रं माङ्गल्यप्राप्तिः वस्त्रं महत्कार्यं पितृधनं उत्तमनिर्णयशक्तिः स्त्रीसम्पत्तिलाभः वाराङ्गनालिङ्गनम् गाम्भीर्यं धनं नम्रता, रहस्यं वृत्तान्तसलेखनकार्यं क्षेम स्नेहः काव्यशैलीः रचनाकार्यं कार्यप्रवृत्तिः उदरः मन्त्र देवाराधना वैभव अन्नदानं पापपुण्यविवेकः मन्त्रजपसिद्धिः वित्तमार्गः मृदङ्गादिवाद्य संतोषः पाण्डित्यं परम्परायामंत्रीत्वम्।

षष्ठेभावेविचारणीयाविषयाः।

रोगः विघ्नं युद्धं मातुलः कफप्रकृतिः उग्रकर्म स्फोटकाः शत्रु शत्रुत्व कृपण स्वास्थ्य उपदेश व्रणः अन्नम् श्रमः ऋणं लाञ्छनं रिपुसंतोषः क्षयरोगः उष्णत्वं मानसिकपरितापः बहुजनशत्रुत्वं दीर्घनेत्ररोगः भिक्षावृत्तिः अकालभोजनं कल्पभ्रष्टः (कलाभ्रष्टः) लाभः परिश्रमः विषमुदरशूलं यक्षरक्षा मूत्रकृच्छररोगः अतिसारः मधुरादिषडरसाः कारागारं (कारागृहं) उन्मादादिअवस्था स्वजनैः भयम्।

सप्तमभावेविचारणीयाविषयाः।

विवाहः सुगन्धः सङ्गीतं पुष्पाणिउत्तमखाद्यपेयपदार्थाः ताम्बुलं यात्राभङ्गः दधि विस्मृतिः वस्त्रमुखम् वीर्यं पतिसुखं परस्त्रीसङ्गः स्त्रीहीनता गुह्याङ्गं व्यवसायः मधुरपयादिसुधा आज्यं दानं साहसं व्यभिचारः कामः, स्त्रीशत्रुत्वं मार्गभ्रष्टत्वं शत्रुविजयः, अव्यवस्थान्तरस्थं धनम् विवादः मैथुनं दत्तकपुत्रादिसुखं परदेशगमनं पत्नीसुखं तस्करकार्यं शुचित्वं स्थानान्तरत्वं घृतपक्वान्नम्।

अष्टमभावेविचारणीयाविषयाः।

आयुः सुखं पराजयः मृतधनं मृत्युः मृत्युभयं विवादः मूत्ररोगा स्त्रीशरीरकष्ट शत्रुदुर्गस्थानं मनसंतापः प्रमादः राजदण्डः भयं द्रव्यक्षयः ऋणप्रदानकार्यं अज्ञानात्परजनधनप्राप्तिः चिरधनुं पापजनसङ्गः पापकर्म जीवहिंसा अङ्गहीनता शिरच्छेद उग्रदुःखप्राप्तिः चित्तस्यास्वास्थ्य कथा, निरंतरकष्टा क्रूरकर्मवृत्तिः।

नवमभावेविचारणीयाविषयाः।

दानं धर्मः तीर्थाटनं गुरुभक्तिः औषध्यः आचारः देवपूजनं विद्याश्रमः वैभवः यानं (वाहनं) भाग्यं विनयं प्रतापः परक्रमः सुकथा (धार्मिककथा) यात्रा राज्याभिषेकः पुष्टिः सत्सङ्गः साधुसेवा पुण्यं पितृधनं पुत्रादिसुखं ऐश्वर्यं अश्वं हस्तिः महिषी राज्याभिषेकस्थानं वैदिकयज्ञः धनदानं ब्रह्मज्ञानस्थितिः तपः

परिशिष्टम्-०४

दशमभावेविचारणीयाविषयाः ।

वाणिज्यकर्म राज्यसन्मानं अश्वगमनं (अश्वेनयात्रालाभः आधुनिककाले वाहननेयात्रा) क्रीडाकलाविज्ञानं सेवकवृत्तिः कृषिः चिकित्साविद्या यशः निधिस्थानं यज्ञादिशुभकार्याणि यन्त्र-मन्त्राणि मातृविचारः पुण्य औषधि कटीप्रदेशः देवता मन्त्रसिद्धिः वैभवः दत्तकपुत्रसुखं स्वामि मार्ग मानं सुजीवना युवराजत्वं प्रसिद्धिः शिक्षणकार्यं पठनपाठनकार्यं सुवर्णादिमुद्रा गौरवं आज्ञाकार्यं भूमिः ।

एकादशभावेविचारणीयाविषयाः ।

लाभ कुत्सीतआशा सकलशुभलाभ पराधीनता ज्येष्ठभ्रातृ पितृव्यः देवपूजा सात्त्विकीउपासना विद्या धनोपार्जनमुद्यमः सुवर्णलाभः सङ्ग्रहवृत्तिः पितृधनं जानुः विशिष्टपदप्राप्तिः आभूषणादिरत्नप्राप्तिः स्वामीधनं नष्टद्रव्यज्ञानं प्रियजनकृतेसुवर्णादि आभूषणनिर्माणविषयः प्रज्ञा मन्त्रीपदं श्वसुरपक्षलाभः भाग्योदयः अभिष्टफलप्राप्तिः परिश्रमरहितलाभः पाकनिर्माणविधिः आशा जनन्याआयुः कर्णः जङ्गप्रदेशः चित्रकलाः ।

द्वादशभावेविचारणीयाविषयाः ।

निद्राभङ्गः (अनिद्रा) मनोव्यग्रता पादः शत्रुभयं बन्धनं (शारीरिकरोगादिबन्धनं) रोगमुक्तिः ऋणमुक्तिः हस्तिः अश्वः पितृसम्पत्तिः (स्थावरादि) शत्रुः स्वर्गवासनिर्णयः (स्वर्गारोहण स्वर्गप्राप्तिः) वामनेत्रं स्त्रियः दक्षिणेनेत्रं लोकभयं (जनभयं) अस्थिभङ्गः मैत्री विवाहसुखं नाशः (कार्य/शरीरेत्यादि) शयनं त्यागवृत्तिः अधिकारसमाप्तिः (पदत्यागविचारः) मानसिकपरितापः दीनस्वभावप्रारंभकालः हानिः पितृभ्रातृसौख्यनाशः विवादः क्रोधः मृत्युः परदेशनिवास (परदेशयात्रा) पत्नीसुखनष्टविचारः व्ययः शरीरहानिः ।

अथ भावानामपरनामानि ।

प्रथमभावस्यापरनामानि ।

तनुः कल्पः उदयः आद्यः जन्म विलग्नः होरा देहः लग्नः मूर्तिः अङ्गम्^१ वपुश्चेति ।

द्वितीयभावस्यापरनामानि ।

वाक्^२ अर्थः भुक्तिः नयनं स्वः कुटुम्बः द्रव्यं कोषः धनं चेति ।

तृतीयभावस्यापरनामानि ।

दुश्चिक्वः विक्रमः पराक्रमः सहोदरः वीर्यं धैर्यं कर्णः सहजः भ्रातृ चेति ।

^१ श्रीगणेशदैवज्ञानमतेन प्रथमभावस्य संज्ञा वर्तते । । जा.ल. सं./०६ ।।

^२ श्रीगणेशदैवज्ञानविरचितः जातकालङ्कारः ग्रन्थे पञ्चमभावस्य वाक्संज्ञा वर्तते एवं वैद्यनाथविरचितः जातकपारिजातग्रन्थे द्वितीयभावस्य संज्ञा वाक्संज्ञा भवति ।

वागार्थभुक्तिनयनस्वकुटुम्बभानि । जा.पा. १/४९ ।।

परिशिष्टम्-०४

चतुर्थभावस्यापरनामानि ।

पातालः वृद्धिः हिबुकं क्षितिः मातृ विद्या यानं गेहं सुखं बन्धुः चतुष्टयं अम्बा तुर्यः सुहृद् वाहनं अम्बुः नीरं जलं चेति ।

पञ्चमभावस्यापरनामानि ।

धीः देवः राजः पितृ नन्दनं पञ्चकं सुतः तनयः बुद्धिः आत्मजः वाक्^३ तनुजश्चेति ।

षष्ठभावस्यापरनामानि ।

रोगः अङ्ग^४ शस्त्रं भयं षष्ठः रिपुः क्षतः वैरिश्चेति ।

सप्तमभावस्यापरनामानि ।

जामित्रं कामः गमनं कलत्रं सम्पत् द्यूतः अस्ते स्मरः मदनः मदश्चेति ।

अष्टमभावस्यापरनामानि ।

रन्ध्रः आयुः अष्ट रणः मृत्युः विनाशः निधनं लययदं छिद्रं याम्यश्चेति ।

नवमभावस्यापरनामानि ।

धर्मः गुरुः यात्रा शुभं तपः भाग्यं मार्गश्चेति ।

दशमभावस्यापरनामानि ।

व्यापारः मेषूरणं ज्ञानं राज्यं आस्यपदं कर्मः गगनं तातः आज्ञा मानं नभः व्योमः मध्यः

एकादशभावस्यापरनामानि ।

उपान्त्यः भवः आयः लाभः आगमः प्राप्तिश्चेति ।

द्वादशभावस्यापरनामानि ।

रिक्तः व्ययः द्वादशः अन्त्यः प्रान्त्यश्चेति ।।जा.पा. १/४९तः ५२।।

^३ वाक्स्थानं पञ्चमं स्यात्।।जा.ल.सं/०७।।

^४ श्री वैद्यनाथमतेन षष्ठस्थानस्य अङ्गम् संज्ञा वर्तते। रोगांगशस्त्रभयषष्ठरिपुक्षतानि..... ।।जा.ल.सं/५०।।

परिशिष्टम् - ०५
मेषादि-मीनान्तानां राशीनां विविधाः संज्ञाः ।

राशीनां पर्यायवाचकः शब्दाः ।

मेषः अजः विश्वः क्रियः तुम्बुरः आद्यश्चैते मेषराशेः पर्यायाः सन्ति ।
वृषः उक्षः गौः ताबुरुः गोकुलमित्येता वृषराशेः संज्ञाः ।
मिथुनं द्वन्द्वं नृयुगं जुतुमं यमं युगं तृतीयं च एते मिथुनराशेः पर्यायाः ।
कर्कः कुलीरः कर्काटकः कर्कटः इत्येताः कर्कराशेः पर्यायाः ।
सिंहः कण्ठीरवः मृगेन्द्रः हरिः लयः इत्येते सिंहराशेः पर्यायाः ।
कन्या रमणी पाथोनः तरुणीत्येते कन्याराशेः पर्यायाः ।
तुला तौली वणिक् जूकः घटश्चैते तुलाराशेः पर्यायाः ।
वृश्चिकः अलिः अष्टमं कौर्पिः कीटश्चैते वृश्चिकराशेः पर्यायाः ।
धनुः चापं धन्वी शरासनमित्येते धनूराशेः पर्यायाः ।
मकरः मृगः मृगास्य वक्रश्चैते मकरराशेः पर्यायाः ।
कुम्भः घटः तोयघरश्चैते कुम्भराशेः पर्यायाः ।
मीनः अन्त्यो मत्स्यः पृथुरोमो झषश्चैता मीनराशेः पर्यायाः सन्ति ।। जा.पा.१/४तः७ ।।
मीनालिकर्कटमृगाः सलिलाभिधानास्तोयाश्रया घटवधूयुगगोपसंज्ञाः ।
निस्तोयभूतलचराः क्रियचापतौलिकण्ठीरवाश्च बहवः प्रवदन्ति सन्तः ।। जा.पा.१/४तः७ ।।

राशीनां वन्ध्यादि संज्ञाः ।

वन्ध्याराशयः	-	मिथुनसिंहकन्याराशयः ।
बहुप्रजाराशयः	-	कर्कवृश्चिकमीनराशयः ।
अयनराशी	-	मेषतुले ।
शरीरधारीराशयः	-	मेषवृषभमिथुनकर्कराशयः ।
जलाश्रयीराशयः	-	वृषभमिथुनकन्याकुम्भराशयः ।
निर्जलराशयः	-	मेषसिंहतुलाधनुराशयः ।
जलचरराशयः	-	मीनवृश्चिककर्कमकरराशयः ।
भूतलचरराशयः	-	मेषधनुतुलासिंहराशयः ।। जा.त.सं.त.पृ.०४ ।।

मेषादिराशीनां निवासदेशाः ।

क्रमात्पाटलकर्नाटचरचोलवसुन्धराः ।
पाण्ड्यकेरलकोल्लासमलयावनिसैन्धवाः ।।
उदक्पाञ्चालयवनकोशक्षतिसंज्ञकाः ।

परिशिष्टम् - ०५

मेषादिसर्वराशीनां वासदेशाः प्रकीर्तिताः ॥

प्रयोजनस्तद्रास्युदये जनिमतां तदुक्तदेश उन्नति करो भवतीति । जा.पा.१/५९,६०

मेषादिराशीनां मनुष्यादिसंज्ञाः ।

चापाद्यार्धवधूनृगघटतुला मर्त्याश्चकीटोऽलिभं ।

त्वाप्याः कर्कमृगापराद्धशफराः शेषाश्चतुष्पादकाः ॥ फ.दी.१/७ ॥

क्रमाङ्कः	संज्ञाः	राशयः
१	मनुष्यः	मिथुनः कन्या तुला धनुपूर्वार्ध
२	चतुष्पदः	मेषः वृषभः सिंहः धनूत्तरार्धः मकरपूर्वार्धः
३	कीटः	वृश्चिकः
४	जलचरः	कर्कः मीनः मकरुत्तरार्धः

मेषादिराशीनां निवासदेशाः ।

क्रमात्पाटलकर्नाटचरचोलवसिन्दराः । पाण्ड्यकेरलकोल्लासमलयावनिसैन्धवाः ॥

उदक्पाञ्चालयवनकोशक्षतिसंज्ञकाः । मेषादिसर्वराशीनां वासदेशाः प्रकीर्तिताः ॥

प्रयोजनस्तद्रास्युदये जनिमतां तदुक्तदेश उन्नति करो भवतीति । जा.पा.१/५९,६० ॥

मेषस्य	पाटलाः	तुलायाः	कोल्लासः
वृषस्य	कर्नाटकः	वृश्चिकस्य	मलयः
मिथुनस्य	चरः	धनुषः	सैन्धवः
कर्कस्य	चोलः	मकरस्य	पाञ्चालः
सिंहस्य	पाण्ड्यः	कुम्भस्य	यवनः
कन्यायाः	केरलः	मीनस्य	कोशलः

मेषादिराशीनां पुरुषादिविविधसंज्ञाः ।

ह्रस्वा गोऽजघटाः समा मृगनृयुक् चापान्त्यकर्काटकाः

दीर्घा वृश्चिककन्यकाहरितुलामेषादिपुंयोषितौ ।

प्रागादिक्रियगोनृयुक्कटकभान्येतानि कोणान्विता

न्याहुः क्रूरशुभौ चरस्थिरतरद्वन्द्वानि तानि क्रमात् ॥

वीर्योपेता निशि वृषनृयुक्कर्किचापाजनक्राः

परिशिष्टम् - ०५

हित्वा युग्मं भवनमपरे पृष्ठपूर्वोदयाश्च।

शेषाः शीर्षोदयदिनबलाः श्रेष्ठता राशयस्ते

मीनाकारद्वयमुभयतः काललग्नं समेति। जा.पा.१/१३तः१४।।

रक्तगौरशुककान्तिपाटलाः पाण्डुचित्ररुचिनीलकाञ्चनाः।

पिङ्गलःशबलबभ्रुपाण्डुरास्तुम्बुरादिभवनेषु कल्पिताः।। जा.पा.१/२३।।

राशिस्वामिनिरूपणम्

धराजशुक्रज्ञशशीनसौम्यसितारजीवार्कजमन्दजीवाः।

क्रमेण मेषादिषु राशिनाथस्तदंशपाश्चेति वदन्ति सन्त। जा.पा.१/२५।।

राशिनां पुरुषादिसंज्ञाः।

क्रमाङ्कः	राशिः	पुरुषः/स्त्री	क्रूरः/सौम्यः	चरादिस्वभावः
१	मेषः	पुरुषः	क्रूरः	चरस्वभावः
२	वृषभः	स्त्री	सौम्यः	स्थिरस्वभावः
३	मिथुनः	पुरुषः	क्रूरः	द्विस्वभावः
४	कर्कः	स्त्री	सौम्यः	चरस्वभावः
५	सिंहः	पुरुषः	क्रूरः	स्थिरस्वभावः
६	कन्या	स्त्री	सौम्यः	द्विस्वभावः
७	तुला	पुरुषः	क्रूरः	चरस्वभावः
८	वृश्चिकः	स्त्री	सौम्यः	स्थिरस्वभावः
९	धनुः	पुरुषः	क्रूरः	द्विस्वभावः
१०	मकरः	स्त्री	सौम्यः	चरस्वभावः
११	कुम्भः	पुरुषः	क्रूरः	स्थिरस्वभावः
१२	मीनः	स्त्री	सौम्यः	द्विस्वभावः

परिशिष्टम् - ०५

राशिनां पृष्ठोदयादिसंज्ञाः ।

क्रमाङ्कः	राशिः	पृष्ठोदयः/ शीर्षोदयः/ उभयोदयः	स्वामी	दिक्	दिनबली/ रात्रीबली	वर्णः
१	मेषः	पृष्ठोदयः	मङ्गलः	पूर्वा	रात्रीबली	रक्तः
२	वृषभः	पृष्ठोदयः	शुक्रः	दक्षिणा	रात्रीबली	श्वेतः
३	मिथुनः	शीर्षोदयः	बुधः	पश्चिमा	रात्रीबली	शुकवत्
४	कर्कः	पृष्ठोदयः	चन्द्रः	उत्तरा	रात्रीबली	पाटलः
५	सिंहः	शीर्षोदयः	सूर्यः	पूर्वा	दिनबली	पाण्डुरश्वेतः
६	कन्या	शीर्षोदयः	बुधः	दक्षिणा	दिनबली	विविधवर्णी
७	तुला	शीर्षोदयः	शुक्रः	पश्चिमा	दिनबली	नीलः
८	वृश्चिकः	शीर्षोदयः	मङ्गलः	उत्तरा	दिनबली	स्वर्णः
९	धनुः	पृष्ठोदयः	गुरुः	पूर्वा	रात्रीबली	पीतः
१०	मकरः	पृष्ठोदयः	शनैश्चरः	दक्षिणा	रात्रीबली	पीतश्चेतमिश्रः
११	कुम्भः	शीर्षोदयः	शनैश्चरः	पश्चिमा	दिनबली	नकुलवत्
१२	मीनः	उभयोदयः	गुरुः	उत्तरा	संध्या	शुक्लवर्णः

परिशिष्टम्-०६
तीथ्यादि-पञ्चाङ्गविषयाः ।

रुचकयोगः । भद्रयोगः । मालव्ययोगः ।

मूलत्रिकोणनिजतुङ्गगृहोपयाता भौमज्ञजीवसितभानुसुताबलिष्ठाः ।
केन्द्रस्थिता यदि तदा रुचभद्रहंसमालव्यचारुशशयोगकरा भवन्ति । ज्ञा.पा.७/५९ ॥

रुचकयोगफलम् ।

जातः श्रीरुचके बलान्वितवपुः श्रीक्रीर्तिशीलान्वितः
शास्त्री मन्त्रजपाभिचारकुशलो राजाऽथवा तत्समः ।
लावण्यारुणकान्तिकोमलतनुस्त्यागी जितारिर्धनी
सप्तत्यब्दमितायुषा सह सुखी सेनातिरङ्गाधिपः । ज्ञा.पा.७/६० ॥

भद्रयोगफलम् ।

शार्दूलप्रतिमाननो गजगतिः पीनोरुचक्षस्थलो
लम्बापीनसुवृत्तबाहुयुगलस्त तुल्यमानोच्छ्रयः ।
मानी बन्धुजनोपकारनिपुणः श्रीभद्रयोगोद्भवो
राजाऽशीतिमितायुरेति विपुलप्रज्ञायशोवित्तवान् । ज्ञा.पा.७/६२ ॥

मालव्ययोगफलम् ।

स्त्रीचेष्टो ललिताङ्गसन्धिनयनः सौन्दर्यशाली गुणी
तेजस्वी सुतदारवाहनधनी शास्त्रार्थवित्पण्डितः ।
उत्साहप्रभुशक्तिमन्त्रचतुरस्त्यागी परस्त्रीरतः
सप्तत्यब्दमुपैति सप्रसहितं (७७) मालव्ययोगोद्भवः । ज्ञा.पा. ७/६४ ॥

पापकर्तरीयोगः ।

लग्नात् पापावृज्वनृजू व्ययार्थस्थौ यदा कदा
कर्तरी नाम सा ज्ञेया मृत्युदारिद्र्यशोकदा । मू.चि.६/४४ ॥
गर्गमुनिमते ।
व्यये मार्गगतिः क्रूरो वक्री क्रूरो धने यदि ।
तौ च लग्नांशतुल्याौ च तदा घोरख्याकर्तरी ।।
नारदमते ।
कर्तरीदोषसंयुक्तं यल्लगनं प्तपरित्यजेत् ।
अपि सौम्यग्रहैर्युक्तं गुणैः सर्वैः समन्वितम् ।।
असाध्वोः कर्तरी ज्ञेया त्वन्यथा नैव कर्तरी ।
कर्तरी मृत्युदा क्रोधादम्पत्योर्गलकर्तरी ।।

परिशिष्टम्-०६

पापयोः कर्तरी कर्त्र्योर्नीचशत्रुग्राहस्तयोः ॥

द्वयोरस्तगयोर्वापि कर्तरी नैव दोषदा ॥ अश्विनपसंहिता अ. ३२/३९ तः ४१ ॥

यदा कोऽपि ग्रहस्य भावस्य वा द्वितीयभावे वक्रिपापग्रहो द्वादशभावे च मार्गिणः पापग्रहो भवेत्तदा तद् ग्रहस्य भावस्य वा पापकर्तरी भवति । अस्मिन् योगे ग्रहस्य भावस्य च शुभफलं न भवति अशुभफलस्यावृद्धिर्भवति । विशेषार्थं मू.चि.ग्रन्थस्य ६/पृ. ३७४ तः ३७६ द्रष्टव्यम् ।

गण्डान्तविचारः ।

पूर्णानन्दाख्योऽस्तिथ्योः संधिर्नाडीद्वयं सदा । गण्डान्तं मृत्युदं जन्म यात्रोद्वाहव्रतादिषु ॥

कुलीरसिंहयोः कीटचापयोर्मिनमेषयोः । गण्डान्तमंतरालं स्याद्धटिकार्धं मृतिप्रदम् ॥

सार्पेन्द्रपौष्णभेस्वंत्यं नाडीयुग्मं तथैव च । तदग्रभेष्याद्यपादभानां गण्डान्तसंज्ञिकाः ॥

उग्रं च संधित्रयतयं गण्डान्तद्वितयं महत् । मृत्युप्रदं जन्मयान विवाहस्थापनादिषु ॥

॥ नारदसंहिता २९/३८ तः ४१ ॥

गण्डान्तलक्षणम् ।

गण्डान्तस्य त्रयोप्रकाराः सन्ति यथा तिथिगण्डान्तम् । नक्षत्रगण्डान्तम् । लग्न/राशिगण्डान्तश्चेति । तिथिगण्डान्तम् । पूर्णातिथीनां (५-१०-१५/३०) समाप्ति कालस्य प्राग घटीएका, नन्दातिथीनां (१-६-११) आरम्भकालस्यानन्तरं घटी एका गण्डान्ततिथिः कथ्यते ।

नक्षत्रगण्डान्तम् ।

आश्लेषाज्येष्ठारेवतीनक्षत्राणां समाप्तिकालस्य प्राग घटीद्वयं मघामूलअश्विनीनक्षत्राणामारम्भ-कालस्यानन्तरं घटीद्वयं नक्षत्रगण्डान्तं कथ्यते ।

राशि/लग्नगण्डान्तम् ।

मीनकर्कवृश्चिकराशीनां समाप्तिकालस्य प्रागार्धघटी मेषसिंहधनुराशीनमारम्भकालस्यानन्तरं मर्धघटी प्रमाणं राशिगण्डान्तं कथ्यते । यदा कुण्डल्यां चन्द्रो बलवान्^१ भवेत्तदा तिथिगण्डान्तस्य एवं गुरुर्बलवान्^२ भवेत्तदा लग्नगण्डान्तस्य दोषो न भवति ।

तिथ्यादि-पञ्चाङ्गविषयाः ।

तिथिर्वासरनक्षत्रयोगः करणमेव च

इति पञ्चाङ्गभाष्यानां व्रतपर्वनिदर्शकम् ॥ भा. कु. वि. भाग-१ पृ. १ ॥

चतुर्भिः कारयेत्कमत् सिद्धिहेतोर्विचक्षणः ।

^१ विशेषार्थं परिशिष्टम्-०३ द्रष्टव्यम् ।

^२ तथैव तिथिगण्डान्तं नास्तीन्दौ बलशालिनि ।

तथैव लग्नगण्डान्तं नास्ति जीवे बलान्विते । शीकल्यसंहिता ॥

परिशिष्टम्-०६

तिथिनक्षत्रकरणमुहूर्तेरिति नित्यशः ॥
तिथिरेक गुणा प्रोक्ता नक्षत्रञ्च चतुर्गुणम् ।
वारश्चाष्टगुणः प्रोक्तः करणं षोडशान्वितम् ॥
चन्द्रः शतगुणः प्रोक्तस्माच्चन्द्रबलाबलम् ।
समीक्ष्य चन्द्रस्य बला बलानि ग्रहाः प्रयच्छन्ति शुभाशुभानि ॥ भा.ज्यो.पृ.१३८/॥

संवत्सरनामानि ।

प्रभवो विभवः शुक्लः प्रमोदोऽय प्रजापतिः ।
अङ्गिरा श्रीमुखो भावो युवा धाता तथैव च ॥
ईश्वरो बहुधान्यश्च प्रमाथी विक्रमो वृषः ।
चित्रभानुः सुभानुश्च तारणः पार्थिवो व्ययः ॥
सार्वजिस्सर्वधारी च विरोधी विकृतिः खरः ।
नन्दनो विजयश्चैव जयो मन्मथदुर्मुखौ ॥
हेमलम्बी विलम्बी च विकारी शार्वरी प्लवः ।
शुभकृच्छेच्छोभनः क्रोधी विश्वावसुपराभवौ ॥
प्लवङ्गः कीलकः सौम्यः साधारणो विरोधकृत् ।
परिधावी प्रमादी च आनन्दो राक्षसोऽनलः ॥
पिङ्गलः कालयुक्तश्च सिद्धार्थी रौद्रदुर्मती ।
दुन्दुभी रुधिरोद्गारी रक्ताक्षी क्रोधनः क्षयः ॥ बा.ज्यो.सा.सं.१/१तः७ ॥

अयनगोलविचारः ।

कर्कादक्षिणमयनं मकरादुत्तरायणम् ।
मेषादावुत्तरो गोलस्तुलादौ दक्षिणः स्मृतः ॥

षड्रतवः ।

मृगादिरादिद्वयभानुभोगात्षड्रतवः स्युः शिशिरो वसन्तः ।
ग्रीष्मश्च वर्षा च शरच्च तद्वद्वेमन्तनामा कथितश्च षष्ठः ॥ बा.ज्यो.सा.सं.१/१०-११ ॥

स्वस्वामितिथिविचारः ।

तिथीशा वह्निकौ गौरी गणेशेऽहिर्गुहो रविः ।
शिवो दुर्गान्ताको विश्वे हरिः कामः शिवः शशी ॥ मु.चि. १/३ ॥

परिशिष्टम्-०६

तिथयः ।

शुक्ल कृष्णावुभौ पक्षौ देव पित्रे च कर्मणि ।

प्रतिपच्च द्वितीया च तृतीया तदनंतरम् ॥

चतुर्थी पंचमी षष्ठी सप्तमी चाष्टमी तथा ।

नवमी दशमी चैवैकादशी द्वादशी ततः ॥

त्रयोदशी ततो ज्ञेया ततः प्रोक्ता चतुर्दशी ।

पौर्णिमा शुक्लपक्षे तु कृष्णपक्षे त्वमा स्मृता ॥ बा.ज्यो.सा.सं. १/१७तः १९ ॥

तिथिस्वामी

क्रमात्तिथीनां पतयोऽग्निधातृगौरी गणेशोऽहि गुहो रविश्च ।

महेशदुर्गान्तमक विश्वविष्णुकामेश सोमाः पितरो हि दर्शे ॥ १८ ॥ बा.ज्यो.सा.सं. १/२० ॥

क्रमाङ्कः	तिथयः	स्वामिनामानि
१	प्रतिपदा	अग्निः
२	द्वितीया	धातृ
३	तृतीया	गौरी
४	चतुर्थी	गणेशः
५	पञ्चमी	सर्पः
६	षष्ठी	कार्तिकस्वामी
७	सप्तमी	सूर्यः
८	अष्टमी	शिवः
९	नवमी	दुर्गादेवी
१०	दशमी	यमः
११	एकादशी	विश्वदेवाः
१२	द्वादशी	विष्णुः
१३	त्रयोदशी	कामेशः
१४	चतुर्दशी	शिवः
१५	पौर्णिमा	चन्द्रः
१६	अमावस्या	पितृदेवः (पितरः)

सप्तवाराः ।

आदित्यश्चन्द्रमा भौमो बुधश्चाथ बृहस्पतिः ।
शुक्रःशनैश्चरश्चैव वाराः सप्त प्रकीर्तिताः ॥
गुरुश्चन्द्रो बुधःशुक्रःशुभवाराः शुभे स्मृताः ।
क्रूरास्तु क्रूरकृत्येषु सदा भौमार्कसूर्यजाः ॥ बा.ज्यो.सा.सं.१/२२तः२३ ॥

नक्षत्रनामानि ।

अश्विनी भरणी चैव कृत्तिका रोहिणी मृगः ।
आर्द्रा पुनर्वसुः पुष्यस्ततोऽश्लेषा मघा तथा ॥
पूर्वाफाल्गुनिका तस्मादुत्तराफाल्गुनी ततः ।
हस्तश्चित्रा तथा स्वाती विशाखा तदनंतरम् ॥
अनुराधा ततो ज्येष्ठा ततो मूलं निगद्यते ।
पूर्वाषाढोत्तराषाढस्त्वभिजिच्छ्रवणस्तथा ॥
धनिष्ठा शततारी यं पूर्वाभाद्रपदा ततः ।
उत्तराभाद्रपच्चैव रेवत्येतानि भानि च ॥ बा.ज्यो.सा.सं.१/२५तः२८ ॥

स्वस्वामिनक्षत्राणि नामानि ।

नासत्यान्तम-वह्नि-धातृ-शशभृद्रुद्रादितोज्योरगा
ऋक्षेशाः पितरो भगोऽर्यमवी त्वष्टा समीरः क्रमात् ।
शक्राग्नी खलु मित्र इन्द्रनिऋतिक्षीराणि विश्वे विधि-
गोविन्दो वसुतोयपाऽजचरणाहिर्बुध्न्यपूषाभिधाः । मु.चि. २/१ ॥

परिशिष्टम्-०६

स्वस्वामिनक्षत्राणि नामानि।

क्रमाङ्कः	नक्षत्रनामानि	नक्षत्रस्वामिनः नामानि
१	अश्विनी	अश्विनीकुमारौ
२	भरणी	यमः
३	कृतिका	अग्निः
४	रोहिणी	ब्रह्मा
५	मृगशीर्षः	चन्द्रः
६	आर्द्रा	रूद्रः
७	पुनर्वसुः	अदितिः
८	पुष्यः	बृहस्पतिः
९	आश्लेषा	सर्पः
१०	मघा	पितरः
११	पूर्वाफाल्गुनी	भगः (सूर्यः)
१२	उत्तराफाल्गुनी	अर्यमा (सूर्यः)
१३	हस्त	सूर्यः
१४	चित्रा	विष्टा (विश्वकर्मा)
१५	स्वाति	वायुः
१६	विशाखा	इन्द्राग्नी
१७	अनुराधा	मित्रः (सूर्यः)
१८	ज्येष्ठा	इन्द्रः
१९	मूल	निर्ऋती (राक्षसः)
२०	पूर्वाषाढा	वरुणः
२१	उत्तराषाढा	विश्वेदेवाः
२२	अभिजीत	धातो विधिः
२३	श्रवण	विष्णुः
२४	धनिष्ठा	अष्टवसवः
२५	शनतारका	वरुणः
२६	पूर्वाभाद्रपदा	अजैकपाद् (सूर्यः)
२७	उत्तराभाद्रपदा	अहिर्बुध्न्यः (सूर्यः)
२८	रेवती	पूषा (सूर्यः)

योगनामानि

विष्कुंभः प्रीतिरायुष्मान् सौभाग्यः शोभनस्तथा ।
अतिगण्डः सुकर्मा च धृतिः शूलस्तथैव च ॥
गण्डो वृद्धिर्ध्रुवश्चैव व्याघातो हर्षणस्तथा ।
वज्रसिद्धी व्यतीपातो वरीयान् परिधः शिवः ॥
सिद्धः साध्यः शुभः शुक्लो ब्रह्मैन्द्रो वैधृतिः क्रमात् ।
सप्तविंशतियोगास्तु कुर्युर्नामसमं फलम् ॥ बा.ज्यो.सा.सं.१/६०-६१

योगस्वामीनामानि

योगेशा यमविष्ण्वंदुधातृजीवनिशाकराः
इंद्रतोयाहि वह्न्यर्कभूमरूद्रुतोद्रयपाः ।
गणेशरूद्रधनदास्त्वष्ट्रमित्र षडाननाः ।
सावित्री कमला गौरी नासत्यौ पितरोऽदितिः ॥ ना.सं. ७/१तः२ ॥

करणानि।

बवश्चबालवश्चैव कौलवस्तैतिलस्तथा ।
गरश्च वणिजो विष्टिः सप्तौनि चराणि च ॥
अन्तो कृष्णचतुर्दश्यां शकुनिर्दर्शभागयोः ।
ज्ञेयं चतुष्पदं नागं किंस्तुघ्नं प्रतिपद्दले ॥ बा.ज्यो.सा.स.१/६६-६७ ॥

करणेशनामानि।

ईन्द्रः प्रजापतिर्मित्रश्चार्यमाभूर्हरिप्रया ।
कीनाशः कलिरुक्षाख्यौ तिथ्यर्धे शास्त्र्यहिर्मरुत् ॥
(ईन्द्रः प्रजापतिः मित्रः अर्यमा भूमिः लक्ष्मी यमः कलिः वृषभः) ॥ ना.सं. ८/१ ॥

परिशिष्टम्-०६

स्वस्वामियोगनामानि

क्रमाङ्कः	योगनामानि	योगस्वामिनामानि
१	विष्कुम्भः	धर्मराजः
२	प्रीतिः	विष्णुः
३	आयुष्मान्	चन्द्रः
४	सौभाग्यः	ब्रह्मा
५	शोभनः	बृहस्पतिः
६	अतिगण्डः	चन्द्रः
७	सुकर्मा	इन्द्रः
८	धृतिः	आपः (वरुणः)
९	शूलः	सर्पः
१०	गण्डः	अग्नि
११	वृद्धिः	सूर्यः
१२	ध्रुवः	भूमिः
१३	व्याघातः	वायुः
१४	हर्षणः	शिवः
१५	वज्रः	वरुणः
१६	सिद्धिः	गणेशः
१७	व्यतिपातः	रुद्रः
१८	वरीयान्	कुबेरः
१९	परिधः	त्वष्टा
२०	शिवः	मित्रः
२१	सिद्धः	कार्तिकस्वामी
२२	साध्यः	सावित्री
२३	शुभः	लक्ष्मीः
२४	शुक्लः	गौरी
२५	ब्रह्मन्	अश्विनीकुमारौ
२६	ऐन्द्रः	पितरः
२७	वैधृतिः	अदितिः

परिशिष्टम्-०६

परिशिष्टम्-७

सूर्यादिग्रहाणाम् अरिष्टपरिहारोपायाः ।

नवग्रहमन्त्राः । ऋग्वेदीयनवग्रहमन्त्राः । सूर्यमन्त्रः ।

आ कृष्णेन रजसा वर्तमानो निवेशयन्नमृतं मर्त्यञ्च ।

हिरण्येन सविता रथेना ऽऽदेवो याति भुवनानि पश्यन ॥ ऋ.सं. १/३५/२ ॥

चन्द्रमन्त्रः ।

आप्यायस्व समेतु ते । विश्वतः सोम वृष्णयम् ।

भवा वाजस्य संगथे ॥ ऋ.सं. १/९१/१६ ॥

मङ्गलमन्त्रः ।

अग्निर्मूर्धा दिवः ककुत् पतिः पृथिव्या अयम् ।

अपां रेतांसि जिन्वति ॥ ऋ.सं. ८/४४/१६ ॥

बुधमन्त्रः ।

उदबुद्ध्यध्वं समनसः सखायः ।

समग्निमिन्ध्वं बहवः सनीळाः ।

दधिक्रामग्निमुषसं च देवी -

भिन्द्रावतोऽवसे नि ह्वये वः ॥ ऋ.सं. १०/१०१/०१ ॥

गुरुमन्त्रः ।

बृहस्पते अति यदर्यो अर्हाद् द्युमद्

विभाति क्रतुमज्जनेषु ।

यद् दीद्यच्छवस ऋतप्रजात्

तद्स्मासु द्रविणं धेहि चित्रम् ॥ ऋ.सं. २/२३/१५ ॥

शुक्रमन्त्रः ।

शुक्रं तै अन्यद् यजन्तं ते अन्यद्

विषुरूपे अहनी द्यौरिवासि ।

विश्वा हि माया अवसि स्वधावो

भद्रा ते पूषन्निह रातिरस्तु ॥ ऋ.सं. ६/५८/०१ ॥

शुक्रः शुशुक्काँ उषो न जारः

पप्रा समीची दिवो न ज्योतिः ।

परि प्रजातः क्रत्वा बभूथ

भुवो देवानां पिता पुत्र सन् ॥ ऋ.सं. १/६९/०१ ॥

शनि मन्त्रः ।

शमग्निरग्निभिः करच्छं नस्तपतु सूर्यः ।

शं वोतो वात्वरपा अप् स्त्रिधः ॥ ऋ.सं. ८/१८/९ ॥

राहु मन्त्रः ।

परिशिष्टम्-०६

कया नश्चित्र आ भुव दूती सदावृधः सखा ।

कया शचिष्ठया वृता ।। ऋ.सं. ४-३१-१ ।।

केतु मन्त्रः

केतुं कृण्वन्नकेतवे पेशो मर्या अपेशसे ।

समुषद्विरजायथाः ।। ऋ.सं. १/६/३ ।।

यजुर्वेदीनवग्रहमन्त्राः

सूर्यमन्त्रः ।

आ कृष्णेन रजसा वर्त्तमानो निवेशयन्नमृतं मर्त्यञ्च ।

हिरण्य येन सविता रथेना देवो याति भुवनानि पश्यन् ।। शु.य.म.व.सं. ४३/३३ ।।

चन्द्रमन्त्रः ।

ॐ इमन्देवाऽअसपत्नगंसुवद्ध्वम्महतेक्षत्रायमहतेज्यैष्ठ्याय महतेजानराज्यायेन्द्रस्येन्द्रियाय ।

इमममुष्यपुत्रममुष्यैपुत्रमस्यैव्विशऽएषवोमीराजासोमोस्माकम्ब्राह्मणानागुराजा ।

।। शु.य.म.व.सं. १८/१० ।।

मङ्गलमन्त्रः ।

ॐ अग्निर्मूर्द्धादिवहककुत्पतिः पृथिव्याऽअयम् ।। अपागुरेतागुंसिजिन्वति ।।

।। शु.य.म.व.सं. १/०३ ।।

बुधमन्त्रः ।

ॐ उद्धुद्धयस्त्वाग्नेप्रतिजागृहित्वमिष्टापूर्तैसगूसृजेथामयञ्च ।

अस्मिन्तसधस्थेऽअद्भ्युत्तरस्मिन्विश्वेदेवायजमानश्चवसीदत ।।

।। शु.य.म.व.सं. ५४/१५ ।।

गुरुमन्त्रः ।

ॐ बृहस्पतेऽअतियदर्ष्योऽअर्हाद्युमद्विभातिक्क्रतुमज्जनेषु ।

यद्दीदयच्छवसऽऋतप्रजाततदस्मासुऽद्विणन्धेहिचित्रम् ।।

।। शु.य.म.व.सं. ०३/२६ ।।

शुक्रमन्त्रः ।

ॐ अत्रात्परिमुतो रसम्ब्रह्मणाव्यपिबत्क्षत्रम्पयहसोमम्प्रजापतिः ।

ऋतेन सत्यमिन्द्रियं विपानगूशुक्रमन्धसऽइन्द्रस्येन्द्रियमिदम्पयोमृतम्मधु ।।

।। शु.य.म.व.सं. ७५/१९ ।।

शनिमन्त्रः ।

ॐ शत्रोदेवीरभिष्टुयऽआपोभवन्तुपीतये । शय्योरभिस्रवन्तुनः ।।

।। शु.य.म.व.सं. १२/३६ ।।

राहुमन्त्रः ।

ॐ कया नश्चित्रऽ आभुवदूती सदावृधः सखा । कया शचिष्ठया वृता ।।

।। शु.य.म.व.सं. ०४/३६ ।।

केतुमन्त्रः ।

परिशिष्टम्-०६

ॐ केतुङ्कृष्णवन्नकेतवे पेशेमर्याऽपेशसे। समुषद्विरजायथाः॥

॥ शु.य.म.व.सं.३७/२९॥

सामवेदीयनवग्रहमन्त्राः।

सूर्यमन्त्रः।

ॐ बण्महाँ असि सूर्य बडादित्यमहाँ असि। महस्ते सतो महिमापनिष्टममह्ना देव महाँ असि॥

॥सा.सं.२७६॥

चन्द्रमन्त्रः।

ॐ आप्यायस्व समेतु ने विश्वतः सोम वृष्ण्यम्। भवा वाजस्य संगथे।

॥ता.ब्रा. १/५/९॥

मङ्गलमन्त्रः।

ॐ अग्निमूर्द्धादिवः ककुत्पतिः पृथिव्या अयम्। अपाँ रेतौ सि जिन्वति॥

॥सा.सं.२७॥

बुधमन्त्रः।

ॐ अग्नेविवस्वदुषसश्चित्रं राधो अमर्त्य। आ दाशुषे जातवेदोवहा त्वमद्या देवाँ उषर्बुधः॥

॥सा.सं.४०॥

गुरुमन्त्रः।

ॐ बृहस्पते परिदीया रथेन रक्षोहामित्राँ अपबाधमानः। प्रभजन्तसेनाः प्रमृणो युधाजयन्नस्माकमेध्यवितारथानाम्॥

॥सा.सं.१८५२॥

शुक्रमन्त्रः

ॐ शुक्रंते अनद्यजतं ते अन्यद्विरूषे अहनीद्यौरिवासि।

विश्वाहि माया अवसि स्वधावन्भद्रा ते पूहन्निहरातिरस्तु॥

॥सा.सं.७५॥

शनिमन्त्रः।

ॐ शन्नोदेवीरमिष्टयेशन्नोभवन्तु पीतये। शंयोरभिख्वन्तु नः॥

॥सा.सं.॥

राहुमन्त्रः।

ॐ कया नश्चित्र आ भुवदूती सदावृधः सखा। कया शचिष्ठया वृता॥

॥सा.सं.१६९॥

केतुमन्त्रः

ॐ केतुं कृष्णवन्नकेतवे पेशोमर्या अपेशसे। समुषद्विरजायथाः॥

॥सा.सं.१४७०॥

पुराणोक्तनवग्रहमन्त्राः।

सूर्यमन्त्रः।

जपाकुसुमसंकाशं काश्यपेयं महद्युतिम्।
तमोरिं सर्वपापघ्नं प्रणतोऽस्मि दिवाकरम्॥

चन्द्रमन्त्रः।

दधिशंखतुषाराभं क्षीरोदार्णवसंभवम्।
नमामि शशिनं सोमं शम्भोर्मुकुटभूषणम्॥

मङ्गलमन्त्रः।

धरणीगर्भसंभूतं विद्युत्कान्तिसमप्रभम्।
कुमारं शक्तिहस्तं च मङ्गलं प्रणमाम्यहम्॥

बुध मन्त्रः।

प्रियङ्गुकलिकाश्यामं रूपेणाप्रतिमं बुधम्।
सौम्यं सौम्यगुणोपेतं तं बुधं प्रणमाम्यहम्॥

गुरु मन्त्रः।

देवानां च ऋषीणां च गुरुं कांचनसन्निभम्।
बुद्धिभूतं त्रिलोकेशं तं नमामि बृहस्पतिम्॥

शुक्र मन्त्रः।

हिमकुंदमृणालाभं दैत्यानां परमं गुरुम्।
सर्वशास्त्रप्रवक्तारं भार्गवं प्रणमाम्यहम्॥

शनि मन्त्रः।

नीलांजनसमाभासं रविपुत्रं यमाग्रजम्।
छायामार्तण्डसम्भूतं तं नमामि शनैश्चरम्॥

राहु मन्त्रः।

अर्धकायं महावीर्यं चन्द्रादित्यविमर्दनम्।
सिंहिकागर्भसंभूतं तं राहुं प्रणमाम्यहम्॥

केतु मन्त्रः।

पलाशपुष्पसंकाशं तारकाग्रहमस्तकम्।
रौद्रं रौद्रात्मकं घोरं तं केतुं प्रणमाम्यहम्॥

फलप्राप्तिः

इति व्यासमुखोद्गीतं यः पठेत् सुसमाहितः।
दिवा वा यदि वा रात्रौ विघ्नशान्तिर्भविष्यति॥

नरनारीनृपाणां च भवेद् दुःस्वप्ननाशनम्।

ऐश्वर्यमतुलं तेषामारोग्यं पुष्टिवर्धनम्॥

ग्रहनक्षत्रजाः पीडास्तस्कराग्निसमुद्भवाः।

ताः सर्वाः प्रशमं यान्ति व्यासो ब्रूते न संशयः॥

।।इति श्रीवेदव्यासविरचितं नवग्रहस्तोत्रं संपूर्णम्॥ बा.ज्यो.सा.सं.पृ.२६१,बृ.र.पृ.५४३।।

तन्त्रोक्तनवग्रहमन्त्राः ।

सूर्यमन्त्रः

ॐ ह्राँ ह्रीँ ह्रौँ सःसूर्याय नमः ॥

चन्द्रमन्त्रः

ॐ श्राँ श्रीँ श्रौँ सःसोमाय नमः ॥

मङ्गलमन्त्रः

ॐ क्राँ क्रीँ क्रौँ सःभौमाय नमः ॥

बुधमन्त्रः

ॐ ब्राँ ब्रीँ ब्रौँ सः बुधाय नमः ॥

गुरुमन्त्रः

ॐ ज्राँ ज्रीँ ज्रौँ सःबृहस्पतये नमः ॥

शुक्रमन्त्रः

ॐ द्राँ द्रीँ द्रौँ सःशुक्राय नमः ॥

शनिमन्त्रः

ॐ खाँ ख्रीँ ख्रौँ सःशनैश्चराय नमः ॥

राहुमन्त्रः

ॐ भ्राँ भ्रीँ भ्रौँ सःराहवे नमः ॥

केतुमन्त्रः

ॐ प्राँ प्र्रीँ प्र्रौँ सःकेतवे नमः ॥

॥ ब्र.कर्म.स.पृ.३०८-३११ ॥

नवग्रहपीडाहरस्तोत्रम् ।

सूर्यमन्त्रः

ग्रहाणामादिरादित्यो लोकरक्षणकारकः ।

विषमस्थानसंभूतां पीडां हरतु मे रविः ॥१॥

चन्द्रमन्त्रः

रोहिणीशः सुधामूर्तिः सुधागात्रः सुधाशनः ।

विषमस्थानसंभूतां पीडां हरतु मे विधुः ॥२॥

मङ्गलमन्त्रः

भूमिपुत्रो महातेजा जगतां भयकृत् सदा ।

वृष्टिकृत् वृष्टिहर्ता च पीडां हरतु मे कुजः ॥३॥

बुधमन्त्रः

उत्पातरूपो जगतां चन्द्रपुत्रो महाद्युतिः ।

सूर्यप्रियकरो विद्वान् पीडां हरतु मे बुधः ॥४॥

गुरुमन्त्रः

देवमन्त्री विशालाक्षः सदा लोकहिते रतः ।

परिशिष्टम्-०६

अनेकशिष्यसंपूर्णः पीडां हरतु मे गुरुः ॥५॥

शुक्रमन्त्रः

दैत्यमन्त्री गुरुस्तेषां प्राणदश्च महामतिः ।

प्रभुस्ताराग्रहाणां च पीडां हरतु मे भृगुः ॥६॥

शनिमन्त्रः

सूर्यपुत्रो दीर्घदेहो विशालाक्षः शिवप्रियः ।

मन्दचारः प्रसन्नात्मा पीडां हरतु मे शनिः ॥७॥

राहुमन्त्रः

महाशिरो महावक्त्रो दीर्घदंष्ट्रो महाबलः ।

अतनुश्चोर्ध्वकेशश्च पीडां हरतु मे शिखी ॥८॥

केतुमन्त्रः

अनेकरूपवर्णेश्च शतशोऽथ सहस्रशः ।

उत्पातरूपो जगतां पीडां हरतु मे तमः ॥९॥

॥सार्थं नवग्रह स्तोत्रम् पृ.१४॥

नवग्रहस्तोत्राणि पृ.५३१ तः ५४४ पर्यन्तं बृहत् स्तोत्ररत्नाकरग्रन्थे द्रष्टव्यम् ।

ऋणपरिहारः ।

ऋणपरिहारार्थं ऋणमोचकमङ्गलस्तोत्रं पृ.५३४ बृहत् स्तोत्ररत्नाकरग्रन्थे द्रष्टव्यम् ।

भोमप्रदोषव्रतम् (श्रीव्रतो.च.ग्रन्थस्य पृ.४९९ द्रष्टव्यम्) ।

दरिद्र नाशकमन्त्राः ।

दुर्गे स्मृता हरसि भीतिमशेषजन्तोः स्वस्थैः स्मृता मतिमतीव शुभां ददासि ।

दरिद्र्यदुःखभयहारिणि का त्वदन्या सर्वोपकारकरणाय सदाऽऽर्द्रचित्ता । दु.स.४/१७

धनप्राप्ति उपायाः ।

नेत्रपीडापरिहारः ।

चाक्षुषोपनिषदः पाठकरणेन सूर्यस्याराधनेन सुवर्णाज्यदानेन च चक्षुःपीडाशमनं भवति ।

चाक्षुषोपनिषद (चाक्षुषी विद्या) ।

विनियोगः - ॐ अस्याश्चाक्षुषीविद्याया अहिर्बुध्न्य ऋषिर्गायत्री छन्दः सूर्यो देवता चक्षुरोगनिवृत्तये विनियोगः ।

ॐ चक्षुः चक्षुः चक्षुः तेजः स्थिरो भव । मां पाहि पाहि । त्वरितं चक्षुरोगान् शमय शमय । मम जातरूपं तेजो दर्शय दर्शय । यथा अहम् अन्धो न स्यां तथा कल्पय कल्पय । कल्याणं कुरु कुरु । यानि मम पूर्वजन्मोपार्जितानि चक्षुः प्रतिरोधकदुष्कृतानि सर्वाणि निर्मूलय निर्मूलय ।

ॐ नमः चक्षुस्तेजोदात्रे दिव्याय भास्कराय । ॐ नमः करुणाकरायामृताय । ॐ नमः सूर्याय । ॐ नमो भगवते सूर्यायाक्षितेजसे नमः । खेचराय नमः । महते नमः । रजसे नमः । तमसे नमः ।

परिशिष्टम्-०६

असतो मा सद्गमय। तमसो मा ज्योतिर्गमय। मृत्योर्मा अमृतं गमय। उष्णो भगवाञ्छुचिरूपः। हंसो भगवान् शुचिरप्रतिरूपः।

य इमां चाक्षुष्मतीविद्यां ब्राह्मणो नित्यमधीते न तस्याक्षिरोगो भवति। न तस्य कुले अन्धो भवति। अष्टौ ब्राह्मणान् सम्यग् ग्राहयित्वा विद्यासिद्धिर्भवति। ॐ नमो भगवते आदित्याय अहोवाहिनी अहोवाहिनी स्वाहा।

॥ नि.पू.पृ.२९९॥

वाणीदोषपरिहारः/ विद्याप्राप्ति उपायाः।

ऐं नमस्ते शारदे देवि सरस्वति मतिप्रदे।

वस त्वं मम जिह्वाग्रे सर्वं विद्या प्रदा भव॥ (वासुदेवानन्दसरस्वती-रचितमन्त्रः)

विद्यावन्तं यशस्वन्तं लक्ष्मीवन् जनं कुरो।

रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि॥ दु. अ./१४॥

ऐं शारदायै नमः।

सरस्वतीस्तोत्राणि पृ.५२३ तः ५२९ पर्यन्तम् बृहत् स्तोत्ररत्नाकरग्रन्थे द्रष्टव्यम्।

वन्ध्यत्वदोषपरिहारः।

गर्भरक्षा उपायाः

पाहि पाहि महायोगिन् देव देव जगत्पते।

नान्यं त्वदभयं पश्ये यत्र मृत्युः परस्परम्॥ श्रीमद्भागवतमहापुराणम् १/८/२॥

बालरक्षा उपायाः।

पूतनाकवचम् (बालरक्षा स्तोत्रम् पृ.१५९ बृहत् स्तोत्ररत्नाकरग्रन्थे द्रष्टव्यम्)।

॥ श्रीमद्भागवतमहापुराणम् १०/६/२२तः२९ ॥

सन्तति/पुत्रप्राप्ति उपायाः।

हरिवंशपुराणपारायणम्।

वंशवृद्धिकरं वंशकवचम् पृ.४५० बृहत् स्तोत्ररत्नाकरग्रन्थे द्रष्टव्यम्।

क्लीं देवकीसुत गोविन्द वासुदेव जगत्पते।

देहि मे तनयं कृष्ण त्वामहं शरणं गतः(गता)॥ क्लीं वंशवर्धनाय नमः।

(८४६ श्रीविष्णुसहस्रनामावली स.ना.स्तो.सं.ग्रन्थस्य पृ.६६ द्रष्टव्यम्) मन्त्रस्य वा

सपादलक्षजपानुष्ठानप्रयोगकरणेन सन्ततिर्भवति।

सन्तानगोपालस्तोत्रम् । संक्षिप्तवैष्णवयन्त्र-मन्त्र प्रयोगावली ग्रन्थे पृ ४२तः४५ मन्त्राः द्रष्टव्याः।

पुत्रप्रदपयोव्रतार्थं श्रीमद्भागवतमहापुराणे ८/१६/२७,२९ तः३७ मन्त्राः द्रष्टव्याः।

प्रदोषव्रतम् (श्रीव्रतो.च.ग्रन्थस्य पृ.४९९द्रष्टव्यम्)। व्यतिपातव्रतम्(श्रीव्रतो.च.ग्रन्थस्य पृ.४७३ द्रष्टव्यम्)। विविधसन्तानोपायार्थं सर्व.अनु.प्र.ग्रन्थस्य पृ.६१७ तः ६३२ द्रष्टव्यम्)।

पितृदोषेणसंततिनाशपरिहारः।

परिशिष्टम्-०६

तीर्थोपरि श्राद्धकरणेन संततिर्भवति । पितृस्तोत्रस्य पाठकरणेन (विशेषार्थं सर्व.अनु.प्र.ग्रन्थस्य पृ.५६५ द्रष्टव्यम्) ।

सर्पशापात्सन्ततिनाशपरिहारः ।

श्रावणशुक्लकृष्णपञ्चम्यां नागपञ्चमीव्रतम् । वर्षपर्यन्तं शुक्लपञ्चम्यां व्रतोपवासपूर्वकं नागपूजनेन सन्ततिर्भवति । तीर्थोपरि नाग-नारायणबलीश्राद्धप्रयोगकरणेन सन्ततिर्भवति ।

प्रेतशापात्सन्ततिनाशपरिहारः ।

प्रेतोद्धारणाय श्रीमद्भागवतमहापुराणसंहितापारायणकरणेन तीर्थोपरिपञ्चबलीश्राद्धकरणेन सन्ततिर्भवति ।।

विवाहभङ्गपरिहारः । / विलम्बितविवाहपरिहारः ।

विवाहभङ्गकारकग्रहस्य जपहोमतर्पणमार्जनदानब्राह्मणभोजनपूर्वकानुष्ठानप्रयोगेण विवाहो भवति ।

विश्वावसु गन्धर्वराज कवचस्तोत्रम् (विशेषार्थं सर्व.अनु.प्र.ग्रन्थस्य पृ.६१० तः ६१६ द्रष्टव्यम्)

कामदेव प्रयोगः (विशेषार्थं सर्व.अनु.प्र.ग्रन्थस्य पृ.६०१ तः ६०४ द्रष्टव्यम्)

वैधव्यदोषपरिहारः

विष्णुविवाहकरणेन (कुम्भविवाहकरणेन) वैधव्यदोषशमनं भवति । विशेषार्थं वि.च. ग्रन्थस्य पृ.१५१ द्रष्टव्यम् ।

अखण्डितसौभाग्यदायकं ज्येष्ठ शुक्ल पूर्णिमायां वटसावित्रीव्रतम् (श्रीव्रतो.च.ग्रन्थस्य पृ. ४४५-४४६ द्रष्टव्यम्),

भाद्रपद शुक्ल तृतीयायां हरितालिकाव्रतम् (श्रीव्रतो.च.ग्रन्थस्य पृ.२३४-३४२ द्रष्टव्यम्),

आश्विन कृष्ण चतुर्थी करकचतुर्थी व्रतकरणेन वैधव्यदोषशमनं भवति ।

वन्दिताङ्घ्रियुगे देवि सर्वसौभाग्यदायिनि ।

रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि ।। दु.अ./७ ।।

देहि सौभाग्यमारोग्यं देहि मे परमं सुखम् ।

रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि ।। दु.अ./१२ ।।

पत्नीप्राप्तिमन्त्रः

पत्नीं मनोरमां देहि मनोवत्तानुसारिणीम् ।

तारिणीं दुर्गसंसार सागरस्य कुलोद्भवाम् ।। दु.अ./२४ ।।

सुयोग्यपतिप्राप्तिमन्त्रः

कात्यायनि महामाये महायोगिन्यधीश्वरि ।

नन्द गोप सुतन्देहि पतिं मे कुरु ते नमः ।। श्रीभा.मा.१०/२२/०४

पतिप्रीतिसम्पादनमन्त्रः । (हृष्टपतिप्रीतिसम्पादनमन्त्रः)

तासामाविरभूच्छौरिः स्मयमानमुखाम्बुजः ।

पीताम्बरधरः स्रग्वी साक्षान्मन्मथमन्मथः ।। श्रीभा.मा.१०/३२/०२

अस्त्वम्बुजाक्ष मम ते चरणानुरागः आत्मन् रतस्य मयि चानतिरिक्तदृष्टेः ।

यर्ह्यस्य वृद्धय उषात्तरजोऽतिमात्रो मामीक्षसे तदुह नः परमानुकम्पा ।। श्रीभा.मा.१०/६०/४६

पति-पत्नी विरहपीडा विनाशकस्तोत्रम् (विशेषार्थं सर्व.अनु.प्र.ग्रन्थस्य पृ.६१६ तः ६१७ द्रष्टव्यम्)

शत्रुनाशक उपायाः

परिशिष्टम्-०६

शत्रुसंहारकमेकदन्तस्तोत्रम् पृ.१४ बृहत् स्तोत्ररत्नाकरग्रन्थे द्रष्टव्यम्।

अचिन्त्यरूपचरिते सर्वशत्रुविनाशिनि।

रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि॥ दु.अ./०८॥

सर्वाबाधा प्रशमनं त्रैलोक्यस्याखिलेश्वरि।

एवमेव त्वयाकार्यमस्मद्वैरि विनाशनम्॥ दु.स.११/३१॥

ग्रहाणां स्वभावाः

ग्रहाणां गुणाः चन्द्रसूर्य गुरुसौम्या भृग्वारशनयो द्विज।

सत्त्वरजस्तम इति स्वभावो ज्ञायते क्रमात्।

आदित्यामरमन्त्रिशीतकिरणाः सत्त्वप्रधानग्रहाः ।

शुक्रज्ञौ सरजोगुणेशनिधरोपुत्रोत्तमःस्वामिनौ ॥ ॥जा.पा.२/२६॥

सत्त्वाधिका भास्करभौमजीवा भृग्वात्मजौ राजसिकः शशीच

शनैश्चरस्तामासिकौ बुधश्च संयोगतोऽस्माल्लभते विशेषान्॥

येनग्रहेणसह बुधःयुतिं करोति तस्य ग्रहस्य गुणानुसारं बुधस्य गुणः भवति।

ग्रहाणां वस्त्राणि ।

स्थूलाम्बं नूतनचारुचेलं कृशानुतोयाहतमध्यमानि।

दृढांशुकं जीर्णमिनादिकानां वस्त्राणिसर्वे मुनयोवदन्ति॥जा.पा २/२२॥

ग्रहाणां ताम्रादि धातवाः ।

ताम्रं कांस्यं धातुताम्रं त्रपु स्यात् स्वर्णं रौप्यं चायसं भास्करादेः॥ ॥ फ.दी.२/३०॥

ग्रहाणां रसाः ।

कदुलवणतिक्तमिश्र मधुरश्च कषायकाः।

क्रमेण सर्वे विज्ञेया सूर्यादीन, द्विजोत्तम॥ ॥ बृ.पा.हो.शा.३/२३॥

ग्रहाणां रत्नानि ।

माणिक्यं दिननायकस्य, विमलं मुक्ताफलं शीतगो

माहेयस्य च विद्रुमं मरकतं सौमस्य गुरुत्मकम्

देवेज्यस्य च पुष्परागमसुराचार्यस्य वज्रं शमः

नीलं निर्मलमन्ययोश्च गदिते गोमेदवैड्यके ॥जा.पा. २/२१॥

गोधूमं तण्डुलं वै तलचणककुलुत्थाढकश्याममुद्रा

निष्पावा माष अर्केन्द्रसितगुरुशिखिकूरविद्धृग्वहीनाम्।

भोगीनाक्वार्जजीवज्ञशशिशिखिसितह्रस्वराख्यं कलिङ्गं

सौराष्ट्रवन्तिसिन्धून्सुनगधयवनान्पर्वतान्कीकटांश्च ॥फ.दी.२/२८॥

सूर्यादिग्रहाणां पीडाशमनार्थं धन्यादिदानाविचारः ।

ग्रहाणां निवासप्रदेशाः ।

देवतोयतटवह्निविहाराः कोशगेहशयनोत्करदेशाः।

भानूपूर्वनिलयाः परिकल्प्या वेस्मकोणनिलयाहिकेतू॥ ॥जा.पा.२/२४॥

लङ्कादिदृक्पासरिदनतमारः सितस्ततो गौतमिकान्तभूमिः।

परिशिष्टम्-०६

विन्ध्यान्तमार्यः सुरनिम्नगान्तं बुधः शनिः स्यात्तुहिनाचलानतः ॥ जा.पा.२/२५ ॥

सूर्यादिग्रहाणां जपसंख्या ।

रवेः सप्तसहस्राणि चन्द्रस्यैकादश स्मृताः ।

भौमे दशसहस्राणि बुधे चाष्टसहस्रकम् ॥

एकोनविंशतिर्जीवे भृगोर्नपसहस्रकम् ।

त्रयोविंशतिः सौरेश्च रहोरष्टादश स्मृताः ॥

केतोरत्यष्ट्यसाहस्रं जहसंख्याः प्रकीर्तिताः ॥ बा.ज्यो.सा.स.१०/६३-६४ ॥

ग्रहाणामात्मादि संज्ञाः ।

कालस्यात्मा भास्करश्चित्मिन्दुः सत्त्वं भौमः स्वाद्वचन्द्रसूनुः

देवाचार्यः सौख्यविज्ञानसारः कामः शुक्रो दुःख मैवार्कसूनुः ॥ ॥ जा.पा.२/१ ॥

कालात्मा च दिवानाथे मनः कुमुदबान्धवः ।

सत्त्वंकुञ्जो विजानीयाद् बुधो वाणी प्रदायकः ॥

देवेज्यो ज्ञानसुखदो भृगुवीर्यप्रदायकः ।

विचार्यतामिदं सर्वं छायासूनुश्च दुःखदः ॥

॥ बृ.पा.हो.शा.३/१तः२ ॥

रुद्राम्बागुहविष्णुधातकमलकालह्यजा देवताः

सूर्यादग्नि जलाग्नि भूमिखपयोवाश्व्यात्मकाः स्युर्ग्रहाः ॥ ॥ फ.दी.२/२ ॥

अग्निभूमिभस्तोयवायवः क्रमतो द्विजा

भौमादीनां ग्रहाणां च तत्त्वास्वामी प्रकीर्तिताः ॥

॥ बृ.पा.हो.शा.३/९ ॥

ग्रहाणाआग्नेयादिसंज्ञाः ।

रामाऽवतारः सूर्यस्य चन्द्रस्य यदुनायकः ।

नृसिंहा भूमिपुत्रस्य बुद्धः सोमसुतस्य च ॥

वामनो विबुधेन्यस्य भार्गवो भार्गवस्य च ।

कूर्मो भास्करपुत्रस्य सैहिकेयस्य सूकरः ।

केतोमीनावतारश्च ये चान्ये तेऽपि खेरजाः ॥ ॥ बृ.पा.हो.शा.२/२७तः२९ ॥

परिशिष्टम्-०६

ग्रहाणामरिष्टशमनार्थरामादिदेवतानामाराधना विचारः ।

ग्रहाः	अवतारः
सूर्यः	रामावतारः
चन्द्रः	कृष्णावतारः
मङ्गलः	नृसिंहावतारः
बुधः	बौद्धावतारः
गुरुः	वामनावतारः
शुक्रः	परशुरामावतारः
शनैश्चरः	कूर्मावतारः
राहुः	सूकरावतारः
केतुः	मत्स्यावतारः

परिशिष्टम्-७
सूर्यादिग्रहाणाम् अरिष्टपरिहारोपायाः ।

नवग्रहमन्त्राः । ऋग्वेदीयनवग्रहमन्त्राः । सूर्यमन्त्रः ।

आ कृष्णेन रजसा वर्तमानो निवेशयन्नमृतं मर्त्यञ्च ।
हिरण्येन सविता रथेना ऽऽदेवो याति भुवनानि पश्यन ॥ ऋ.सं. १/३५/२ ॥

चन्द्रमन्त्रः ।

आप्यायस्व समेतु ते । विश्वतः सोम वृष्णयम् ।
भवा वाजस्य संगथे ॥ ऋ.सं. १/९१/१६ ॥

मङ्गलमन्त्रः ।

अग्निर्मूर्धा दिवः ककुत् पतिः पृथिव्या अयम् ।
अपां रेतांसि जिन्वति ॥ ऋ.सं. ८/४४/१६ ॥

बुधमन्त्रः ।

उदबुद्ध्यध्वं समनसः सखायः ।
समग्निमिन्ध्वं बहवः सनीळाः ।
दधिक्रामग्निमुषसं च देवी -
भिन्द्रावतोऽवसे नि ह्वये वः ॥ ऋ.सं. १०/१०१/०१ ॥

गुरुमन्त्रः ।

बृहस्पते अति यदर्यो अर्हाद् द्युमद्
विभाति क्रतुमज्जनेषु ।
यद् दीद्यच्छवस ऋतप्रजात्
तद्स्मासु द्रविणं धेहि चित्रम् ॥ ऋ.सं. २/२३/१५ ॥

शुक्रमन्त्रः ।

शुक्रं तै अन्यद् यजन्तं ते अन्यद्
विषुरूपे अहनी द्यौरिवासि ।
विश्वा हि माया अवसि स्वधावो
भद्रा ते पूषन्निह रातिरस्तु ॥ ऋ.सं. ६/५८/०१ ॥
शुक्रः शुशुक्काँ उषो न जारः

परिशिष्टम्-७

पप्रा समीची दिवो न ज्योतिः ।

परि प्रजातः क्रत्वा बभूथ

भुवो देवानां पिता पुत्र सन् ।। ऋ.सं. १/६९/०१ ।।

शनि मन्त्रः ।

शमग्निरग्निभिः करच्छं नस्तपतु सूर्यः ।

शं वोतो वात्वरपा अप् सिधः ।। ऋ.सं. ८/१८/९ ।।

राहु मन्त्रः ।

कया नश्चित्र आ भुव दूती सदावृधः सखा ।

कया शचिष्ठया वृता ।। ऋ.सं. ४-३१-१ ।।

केतु मन्त्रः

केतुं कृण्वन्नकेतवे पेशो मर्या अपेशसे ।

समुषद्भिरजायथाः ।। ऋ.सं. १/६/३ ।।

यजुर्वेदीनवग्रहमन्त्राः

सूर्यमन्त्रः ।

आ कृष्णेन रजसा वर्त्तमानो निवेशयन्नमृतं मर्त्यञ्च ।

हिरण्य येन सविता रथेना देवो याति भुवनानि पश्यन् ।। शु.य.म.व.सं. ४३/३३ ।।

चन्द्रमन्त्रः ।

ॐ इमन्देवाऽअसपत्नगंसुवद्ध्वम्महतेक्षत्रायमहतेज्यैष्ठ्याय महतेजानराज्यायेन्द्रस्येन्द्रियाय ।

इमममुष्यपुत्रममुष्यैपुत्रमस्यैव्विशऽएषवोमीराजासोमोस्माकम्ब्राह्मणानागुराजा ।

।। शु.य.म.व.सं. १८/१० ।।

मङ्गलमन्त्रः ।

ॐ अग्निर्मूर्द्धादिवहककुत्पतिः पृथिव्याऽअयम् ।। अपागुरेतागुंसिजिन्वति ।। शु.य.म.व.सं. १/०३ ।।

बुधमन्त्रः ।

ॐ उदद्बुधस्त्वाग्नेप्रतिजागृहित्वमिष्टापूर्तैसगंसृजेथामयञ्च ।

अस्मिन्तसधस्थेऽअद्भ्युत्तरस्मिन्विश्वेदेवायजमानश्च्वसीदत ।। शु.य.म.व.सं. ५४/१५ ।।

परिशिष्टम्-७

गुरुमन्त्रः ।

ॐ बृहस्पतेऽतियदर्ष्योऽर्हाद्युमद्विभातिक्क्रतुमज्जनेषु ।

यद्दीदयच्छवसऽऋतप्रजाततदस्मासुऽद्विणन्धेहिचित्रम् ॥ शु.य.म.व.सं.०३/२६ ॥

शुक्रमन्त्रः ।

ॐ अन्नात्परिमुत्तोरसम्ब्रह्मणाव्यपिबत्क्षत्रम्पयहसोममंजापतिः ।

ऋतेन सत्यमिन्द्रियं विपानगूशुक्क्रमन्धसऽइन्द्रस्येन्द्रियमिदम्पयोमृतम्मधु ॥ शु.य.म.व.सं.७५/१९ ॥

शनिमन्त्रः ।

ॐ शन्नोदेवीरभिष्टयऽआपोभवन्तुपीतये । शैव्योरभिस्रवन्तुनः ॥ शु.य.म.व.सं.१२/३६ ॥

राहुमन्त्रः ।

ॐ कया नश्चित्रऽ आभुवदूती सदावृधःसखा । कयाशचिष्टयावृता ॥ शु.य.म.व.सं.०४/३६

केतुमन्त्रः ।

ॐ केतुङ्कृष्णवन्नकेतवे पेशेमर्ष्याऽपेशसे । समुषद्विरजायथाः ॥ शु.य.म.व.सं.३७/२९ ॥

सामवेदीयनवग्रहमन्त्राः ।

सूर्यमन्त्रः ।

ॐ बण्महाँ असि सूर्य बडादित्यमहाँ असि । महस्ते सतो महिमापनिष्टममहा देव महाँ असि ॥

॥ सा.सं.२७६ ॥

चन्द्रमन्त्रः ।

ॐ आप्यायस्व समेतु ने विश्वतः सोम वृष्ण्यम् । भवा वाजस्य संगथे ॥ ता.ब्रा. १/५/९ ॥

मङ्गलमन्त्रः ।

ॐ अग्निमूर्द्धादिवः ककुत्पतिः पृथिव्या अयम् । अपाँ रेटाँ सि जिन्वति ॥ सा.सं.२७ ॥

बुधमन्त्रः ।

ॐ अग्नेविवस्वदुषसश्चित्रँ राधो अमर्त्य । आ दाशुषे जातवेदोवहा त्वमद्या देवाँ उषर्बुधः ॥

॥ सा.सं.४० ॥

गुरुमन्त्रः ।

ॐ बृहस्पते परिदीया रथेन रक्षोहामित्राँ अपबाधमानः ।

प्रभजन्त्सेनाः प्रमृणो युधाजयन्नस्माकमेध्यवितारथानाम् ॥ सा.सं.१८५२ ॥

परिशिष्टम्-७

शुक्रमन्त्रः

ॐ शुक्रं ते अनद्यजतं ते अन्यद्विरूपे अहनीद्यौरिवासि।
विश्वाहि माया अवसि स्वधावन्भद्रा ते पूहन्निहरातिरस्तु॥ सा.सं.७५॥

शनिमन्त्रः ।

ॐ शन्नो देवीरमिष्टये शन्नो भवन्तु पीतये। शंयोरभिस्त्रवन्तु नः॥ सा.सं.॥

राहुमन्त्रः ।

ॐ कया नश्चित्र आ भुवदूती सदावृधः सखा। कया शचिष्ठया वृता॥ सा.सं.१६९॥

केतुमन्त्रः

ॐ केतुं कृष्णवक्रकेतवे पेशोमर्या अपेशसे। समुषद्विरजायथाः॥ सा.सं.१४७०॥

पुराणोक्तनवग्रहमन्त्राः ।

सूर्यमन्त्रः ।

जपाकुसुमसंकाशं काश्यपेयं महद्युतिम्।
तमोरि सर्वपापघ्नं प्रणतोऽस्मि दिवाकरम्॥

चन्द्रमन्त्रः ।

दधिशंखतुषाराभं क्षीरोदार्णवसंभवम्।
नमामि शशिनं सोमं शम्भोर्मुकुटभूषणम्॥

मङ्गलमन्त्रः ।

धरणीगर्भसंभूतं विद्युत्कान्तिसमप्रभम्।
कुमारं शक्तिहस्तं च मङ्गलं प्रणमाम्यहम्॥

बुध मन्त्रः ।

प्रियङ्गुकलिकाश्यामं रूपेणाप्रतिमं बुधम्।
सौम्यं सौम्यगुणोपेतं तं बुधं प्रणमाम्यहम्॥

गुरु मन्त्रः ।

देवानां च ऋषीणां च गुरुं कांचनसन्निभम्।
बुद्धिभूतं त्रिलोकेशं तं नमामि बृहस्पतिम्॥

परिशिष्टम्-७

शुक्र मन्त्रः ।

हिमकुन्दमृणालाभं दैत्यानां परमं गुरुम् ।
सर्वशास्त्रप्रवक्तारं भार्गवं प्रणमाम्यहम् ॥

शनि मन्त्रः ।

नीलांजनसमाभासं रविपुत्रं यमाग्रजम् ।
छायामार्तण्डसम्भूतं तं नमामि शनैश्चरम् ॥

राहु मन्त्रः ।

अर्धकायं महावीर्यं चन्द्रादित्यविमर्दनम् ।
सिंहिकागर्भसंभूतं तं राहु प्रणमाम्यहम् ॥

केतु मन्त्रः ।

पलाशपुष्पसंकाशं तारकाग्रहमस्तकम् ।
रौद्रं रौद्रात्मकं घोरं तं केतुं प्रणमाम्यहम् ॥

फलप्राप्तिः ।

इति व्यासमुखोद्गीतं यः पठेत् सुसमाहितः ।
दिवा वा यदि वा रात्रौ विघ्नशान्तिर्भविष्यति ॥

नरनारीनृपाणां च भवेद् दुःस्वप्ननाशनम् ।

ऐश्वर्यमतुलं तेषामारोग्यं पुष्टिवर्धनम् ॥

ग्रहनक्षत्रजाः पीडास्तस्कराग्निसमुद्भवाः ।

ताः सर्वाः प्रशमं यान्ति व्यासो ब्रूते न संशयः ॥

॥ इति श्रीवेदव्यासविरचितं नवग्रहस्तोत्रं संपूर्णम् ॥ बा.ज्यो.सा.सं.पृ. २६१, बृ.र.पृ. ५४३ ॥

तन्त्रोक्तनवग्रहमन्त्राः ।

सूर्यमन्त्रः

ॐ हौं ह्रीं ह्रौं सः सूर्याय नमः ॥

चन्द्रमन्त्रः

ॐ श्रौं श्रौं श्रौं सः सोमाय नमः ॥

मङ्गलमन्त्रः

ॐ क्राँ क्रीँ क्रौँ सः भौमाय नमः ॥

बुधमन्त्रः

ॐ ब्राँ ब्रीँ ब्रौँ सः बुधाय नमः ॥

गुरुमन्त्रः

ॐ ज्राँ ज्रीँ ज्रौँ सः बृहस्पतये नमः ॥

शुक्रमन्त्रः

ॐ द्राँ द्रीँ द्रौँ सः शुक्राय नमः ॥

शनिमन्त्रः

ॐ खाँ ख्रीँ ख्रौँ सः शनैश्चराय नमः ॥

राहुमन्त्रः

ॐ भ्राँ भ्रीँ भ्रौँ सः राहवे नमः ॥

केतुमन्त्रः

ॐ प्राँ प्र्रीँ प्र्रौँ सः केतवे नमः ॥ ब्र.कर्म.स.पृ.३०८-३११ ॥

नवग्रहपीडाहरस्तोत्रम् ।

सूर्यमन्त्रः

ग्रहाणामादिरादित्यो लोकरक्षणकारकः ।

विषमस्थानसंभूतां पीडां हरतु मे रविः ॥१॥

चन्द्रमन्त्रः

रोहिणीशः सुधामूर्तिः सुधागात्रः सुधाशनः ।

विषमस्थानसंभूतां पीडां हरतु मे विंधुः ॥२॥

मङ्गलमन्त्रः

भूमिपुत्रो महातेजा जगतां भयकृत् सदा ।

वृष्टिकृत् वृष्टिहर्ता च पीडां हरतु मे कुजः ॥३॥

बुधमन्त्रः

उत्पातरूपो जगतां चन्द्रपुत्रो महाद्युतिः ।

सूर्यप्रियकरो विद्वान् पीडां हरतु मे बुधः ॥४॥

गुरुमन्त्रः

देवमन्त्री विशालाक्षः सदा लोकहिते रतः ।

अनेकशिष्यसंपूर्णः पीडां हरतु मे गुरुः ॥५॥

शुक्रमन्त्रः

दैत्यमन्त्री गुरुस्तेषां प्राणदश्च महामतिः ।

प्रभुस्ताराग्रहाणां च पीडां हरतु मे भृगुः ॥६॥

शनिमन्त्रः

सूर्यपुत्रो दीर्घदेहो विशालाक्षः शिवप्रियः ।

परिशिष्टम्-७

मन्दचारः प्रसन्नात्मा पीडां हरतु मे शनिः ॥७॥

राहुमन्त्रः

महाशिरो महावक्त्रो दीर्घदंष्ट्रो महाबलः ।

अतनुश्चोर्ध्वकेशश्च पीडां हरतु मे शिखी ॥८॥

केतुमन्त्रः

अनेकरूपवर्णेश्च शतशोऽथ सहस्रशः ।

उत्पातरूपो जगतां पीडां हरतु मे तमः ॥९॥ सार्धं नवग्रह स्तोत्रम् पृ.१४॥

नवग्रहस्तोत्राणि पृ.५३१ तः ५४४ पर्यन्तं बृहत् स्तोत्ररत्नाकरग्रन्थे द्रष्टव्यम् ।

ऋणपरिहारः ।

ऋणपरिहारार्थं ऋणमोचकमङ्गलस्तोत्रं पृ.५३४ बृहत् स्तोत्ररत्नाकरग्रन्थे द्रष्टव्यम् ।

भोमप्रदोषव्रतम् (श्रीव्रतो.च.ग्रन्थस्य पृ.४९९ द्रष्टव्यम्) ।

दरिद्र नाशकमन्त्राः ।

दुर्गे स्मृता हरसि भीतिमशेषजन्तोः स्वस्थैः स्मृता मतिमतीव शुभां ददासि ।

दारिद्र्यदुःखभयहारिणि का त्वदन्या सर्वोपकारकरणाय सदाऽऽर्द्रचित्ता । दु.स.४/१७

धनप्राप्ति उपायाः ।

नेत्रपीडापरिहारः ।

चाक्षुषोपनिषदः पाठकरणेन सूर्यस्याराधनेन सुवर्णज्यदानेन च चक्षुःपीडाशमनं भवति ।

चाक्षुषोपनिषद् (चाक्षुषी विद्या) ।

विनियोगः – ॐ अस्याश्चाक्षुषीविद्याया अहिर्बुध्न्य ऋषिर्गायत्री छन्दः सूर्यो देवता चक्षुरोगनिवृत्तये विनियोगः ।

ॐ चक्षुः चक्षुः चक्षुः तेजः स्थिरो भव । मां पाहि पाहि । त्वरितं चक्षुरोगान् शमय शमय । मम जातरूपं तेजो दर्शय दर्शय । यथा अहम् अन्धो न स्यां तथा कल्पय कल्पय । कल्याणं कुरु कुरु । यानि मम पूर्वजन्मोपार्जितानि चक्षुः प्रतिरोधकदुष्कृतानि सर्वाणि निर्मूलय निर्मूलय ।

ॐ नमः चक्षुस्तेजोदात्रे दिव्याय भास्कराय । ॐ नमः करुणाकरायामृताय । ॐ नमः सूर्याय । ॐ नमो भगवते सूर्यायाक्षितेजसे नमः । खेचराय नमः । महते नमः । रजसे नमः । तमसे नमः । असतो मा सद्गमय । तमसो मा ज्योतिर्गमय । मृत्योर्मा अमृतं गमय । उष्णो भगवान्छुचिरूपः । हंसो भगवान् शुचिरप्रतिरूपः ।

य इमां चाक्षुष्मतीविद्यां ब्राह्मणो नित्यमधीते न तस्याक्षिरोगो भवति । न तस्य कुले अन्धो भवति । अष्टौ ब्राह्मणान् सम्यग् ग्राहयित्वा विद्यासिद्धिर्भवति । ॐ नमो भगवते आदित्याय अहोवाहिनी अहोवाहिनी स्वाहा ॥ नि.पू.पृ.२९९॥

परिशिष्टम्-७

वाणीदोषपरिहारः/ विद्याप्राप्ति उपायाः ।

ऐं नमस्ते शारदे देवि सरस्वति मतिप्रदे ।

वस त्वं मम जिह्वाग्रे सर्व विद्या प्रदा भव ॥ (वासुदेवानन्दसरस्वती-रचितमन्त्रः)

विद्यावन्तं यशस्वन्तं लक्ष्मीवन् जने कुरो ।

रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि ॥ दु. अ./१४॥

ऐं शारदायै नमः ।

सरस्वतीस्तोत्राणि पृ.५२३ तः ५२९ पर्यन्तम् बृहत् स्तोत्ररत्नाकरग्रन्थे द्रष्टव्यम् ।

वन्ध्यत्वदोषपरिहारः ।

गर्भरक्षा उपायाः

पाहि पाहि महायोगिन् देव देव जगत्पते ।

नान्यं त्वदभयं पश्ये यत्र मृत्युः परस्परम् ॥ श्रीमद्भागवतमहापुराणम् १/८/२॥

बालरक्षा उपायाः ।

पूतनाकवचम् (बालरक्षा स्तोत्रम् पृ.१५९ बृहत् स्तोत्ररत्नाकरग्रन्थे द्रष्टव्यम्) ।

॥ श्रीमद्भागवतमहापुराणम् १०/६/२२तः २९ ॥

सन्तति/ पुत्रप्राप्ति उपायाः ।

हरिवंशपुराणपारायणम् ।

वंशवृद्धिकरं वंशकवचम् पृ.४५० बृहत् स्तोत्ररत्नाकरग्रन्थे द्रष्टव्यम् ।

कलीं देवकीसुत गोविन्द वासुदेव जगत्पते ।

देहि मे तनयं कृष्ण त्वामहं शरणं गतः (गता) ॥

कलीं वंशवर्धनाय नमः । (८४६ श्रीविष्णुसहस्रनामावली स.ना.स्तो.सं.ग्रन्थस्य पृ.६६ द्रष्टव्यम्)

मन्त्रस्य वा सपादलक्षजपानुष्ठानप्रयोगकरणेन सन्ततिर्भवति ।

सन्तानगोपालस्तोत्रम् । संक्षिप्तवैष्णवयन्त्र-मन्त्र प्रयोगावली ग्रन्थे पृ ४२तः ४५ मन्त्राः द्रष्टव्याः ।

पुत्रप्रदपयोव्रतार्थं श्रीमद्भागवतमहापुराणे ८/१६/२७, २९ तः ३७ मन्त्राः द्रष्टव्याः ।

प्रदोषव्रतम् (श्रीव्रतो.च.ग्रन्थस्य पृ.४९९ द्रष्टव्यम्) । व्यतिपातव्रतम् (श्रीव्रतो.च.ग्रन्थस्य पृ.४७३ द्रष्टव्यम्) । विविधसन्तानोपायार्थं सर्व.अनु.प्र.ग्रन्थस्य पृ.६१७ तः ६३२ द्रष्टव्यम्) ।

पितृदोषेण संततिनाशपरिहारः ।

तीर्थोपरि श्राद्धकरणेन संततिर्भवति । पितृस्तोत्रस्य पाठकरणेन (विशेषार्थं सर्व.अनु.प्र.ग्रन्थस्य पृ.५६५ द्रष्टव्यम्) ।

परिशिष्टम्-७

सर्पशापात्सन्ततिनाशपरिहारः ।

श्रावणशुक्लकृष्णपञ्चम्यां नागपञ्चमीव्रतम् । वर्षपर्यन्तं शुक्लपञ्चम्यां व्रतोपवासपूर्वकं नागपूजनेन सन्ततिर्भवति । तीर्थोपरि नाग-नारायणबलीश्राद्धप्रयोगकरणेन सन्ततिर्भवति ।

प्रेतशापात्सन्ततिनाशपरिहारः ।

प्रेतोद्धारणाय श्रीमद्भागवतमहापुराणसंहितापारायणकरणेन तीर्थोपरिपञ्चबलीश्राद्धकरणेन सन्ततिर्भवति ।।

विवाहभङ्गपरिहारः । / विलम्बितविवाहपरिहारः ।

विवाहभङ्गकारकग्रहस्य जपहोमतर्पणमार्जनदानब्राह्मणभोजनपूर्वकानुष्ठानप्रयोगेण विवाहो भवति ।

विश्वावसु गन्धर्वराज कवचस्तोत्रम् (विशेषार्थं सर्व.अनु.प्र.ग्रन्थस्य पृ.६१० तः ६१६ द्रष्टव्यम्)

कामदेव प्रयोगः (विशेषार्थं सर्व.अनु.प्र.ग्रन्थस्य पृ.६०१तः६०४ द्रष्टव्यम्)

वैधव्यदोषपरिहारः

विष्णुविवाहकरणेन (कुम्भविवाहकरणेन) वैधव्यदोषशमनं भवति । विशेषार्थं वि.च. ग्रन्थस्य पृ.१५१ द्रष्टव्यम् ।

अखण्डितसौभाग्यदायकं ज्येष्ठ शुक्ल पूर्णिमायां वटसावित्रीव्रतम् (श्रीव्रतो.च.ग्रन्थस्य पृ. ४४५-४४६

द्रष्टव्यम्), भाद्रपद शुक्ल तृतीयायां हरितालिकाव्रतम् (श्रीव्रतो.च.ग्रन्थस्य पृ.२३४-३४२ द्रष्टव्यम्),

आश्विन कृष्ण चतुर्थी करकचतुर्थी व्रतकरणेन वैधव्यदोषशमनं भवति ।

वन्दिताङ्घ्रियुगे देवि सर्वसौभाग्यदायिनि ।

रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि ।। दु.अ./७ ।।

देहि सौभाग्यमारोग्यं देहि मे परमं सुखम् ।

रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि ।। दु.अ./१२ ।।

पत्नीप्राप्तिमन्त्रः

पत्नीं मनोरमां देहि मनोवत्तानुसारिणीम् ।

तारिणीं दुर्गसंसार सागरस्य कुलोद्भवाम् ।। दु.अ./२४ ।।

सुयोग्यपतिप्राप्तिमन्त्रः

कात्यायनि महामाये महायोगिन्यधीश्वरि ।

नन्द गोप सुतन्देहि पतिं मे कुरु ते नमः ।। श्रीभा.मा.१०/२२/०४

पतिप्रीतिसम्पादनमन्त्रः । (हृष्टपतिप्रीतिसम्पादनमन्त्रः)

तासामाविरभूच्छौरिः स्मयमानमुखाम्बुजः ।

पीताम्बरधरः स्रग्वी साक्षान्मन्मथमन्मथः ।। श्रीभा.मा.१०/३२/०२

अस्त्वम्बुजाक्ष मम ते चरणानुरागः आत्मन् रतस्य मयि चानतिरिक्तदृष्टेः ।

परिशिष्टम्-७

यर्हस्य वृद्धय उषात्तरजोऽतिमात्रो मामीक्षसे तदुह नः परमानुकम्पा ॥ श्रीभा.मा.१०/६०/४६
पति-पत्नी विरहपीडा विनाशकस्तोत्रम् (विशेषार्थं सर्व.अनु.प्र.ग्रन्थस्य पृ.६१६तः६१७ द्रष्टव्यम्)

शत्रुनाशक उपायाः

शत्रुसंहारकमेकदन्तस्तोत्रम् पृ.१४ बृहत् स्तोत्ररत्नाकरग्रन्थे द्रष्टव्यम्।
अचिन्त्यरूपचरिते सर्वशत्रुविनाशिनि।
रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि ॥ दु.अ./०८॥
सर्वाबाधा प्रशमनं त्रैलोक्यस्याखिलेश्वरि।
एवमेव त्वयाकार्यमस्मद्वैरि विनाशनम् ॥ दु.स.११/३१॥

ग्रहाणां स्वभावाः

ग्रहाणां गुणाः चन्द्रसूर्य गुरुसौम्या भृग्वारशनयो द्विज।
सत्वरजस्तम इति स्वभावो ज्ञायते क्रमात्।
आदित्यामरमन्त्रिशीतकिरणाः सत्वप्रधानग्रहाः ।
शुक्रजौ सरजोगुणेशनिधरोपुत्रोत्तमः स्वामिनौ ॥ ॥ जा.पा.२/२६॥
सत्त्वाधिका भास्करभौमजीवा भृग्वात्मजौ राजसिकः शशीच
शनैश्चरस्तामासिकौ बुधश्च संयोगतोऽस्माल्लभते विशेषान् ॥
येनग्रहेणसह बुधः युतिं करोति तस्य ग्रहस्य गुणानुसारं बुधस्य गुणः भवति।

ग्रहाणां वस्त्राणि ।

स्थूलाम्बं नूतनचारुचेलं कृशानुतोयाहतमध्यमानि।
दृढांशुकं जीर्णमिनादिकानां वस्त्राणिसर्वे मुनयोवदन्ति ॥ जा.पा.२/२२॥

ग्रहाणां ताम्रादि धातवाः ।

ताम्रं कांस्यं धातुताम्रं त्रपु स्यात् स्वर्णं रौप्यं चायसं भास्करादेः ॥ ॥ फ.दी.२/३०॥

ग्रहाणां रसाः ।

कदुलवणतिक्तमिश्र मधुरश्च कषायकाः ।
क्रमेण सर्वे विज्ञेया सूर्यादीन, द्विजोत्तम ॥ ॥ बृ.पा.हो.शा.३/२३॥

ग्रहाणां रत्नानि ।

माणिक्यं दिननायकस्य, विमलं मुक्ताफलं शीतगो
माहेयस्य च विद्रुमं मरकतं सौमस्य गुरुत्मकम्
देवेज्यस्य च पुष्परागमसुराचार्यस्य वज्रं शमः
नीलं निर्मलमन्ययोश्च गदिते गोमेदवैद्यके ॥ जा.पा.२/२१॥

परिशिष्टम्-७

गोधूमं तण्डुलं वै तलचणककुलुत्थाढकश्याममुद्रा
निष्पावा माष अर्केन्द्रसितगुरुशिखिकूरविद्धृग्वहीनाम्।
भोगीनाकर्चारजीवज्ञशशिशिखिसितहम्बराख्यं कलिङ्गं
सौराष्ट्रवन्तिसिन्धून्सुनगधयवनान्पर्वतान्कीकटांश्च।।फ.दी.२/२८।।

सूर्यादिग्रहाणां पीडाशमनार्थं धान्यादिदानाविचारः।

ग्रहाणां निवासप्रदेशाः।

देवतोयतटवह्निविहाराः कोशगेहशयनोत्करदेशाः।

भानूपूर्वनिलयाः परिकल्प्या वेस्मकोणनिलयाहिकेतू।। जा.पा.२/२४।।

लङ्कादिकृष्णासरिदनतमारः सितस्ततो गौतमिकान्तभूमिः।

विन्ध्यान्तमार्यः सुरनिम्नगान्तं बुधः शनिः स्यात्तुहिनाचलानतः।। जा.पा.२/२५।।

सूर्यादिग्रहाणां जपसंख्या।

रवेःसप्तसहस्राणि चन्द्रस्यैकादश स्मृताः।

भौमे दशसहस्राणि बुधे चाष्टसहस्रकम्।।

एकोनविंशतिर्जीवे भृगोर्नपसहस्रकम्।

त्रयोविंशतिः सौरेश्च रहोरष्टादश स्मृताः।।

केतोरत्यष्ट्यसाहस्रं जहसंख्याः प्रकीर्तिताः।। बा.ज्यो.सा.स.१०/६३-६४।।

परिशिष्टम्-७

.

.

.

परिशिष्टम्-७

ग्रहाणामात्मादि संज्ञाः ।

कालस्यात्मा भास्करश्चित्तमिन्दुः सत्त्वं भौमः स्वाद्वचन्द्रसूनुः

देवाचार्यः सौख्यविज्ञानसारः कामः शुक्रो दुःख मेवार्कसूनुः ।।जा.पा. २/१।।

कालात्मा च दिवानाथे मनः कुमुदबान्धवः ।

सत्त्वंकुजो विजानीयाद् बुधो वाणी प्रदायकः ।।

देवेज्यो ज्ञानसुखदो भृगुवीर्यप्रदायकः ।

विचार्यतामिदं सर्वं छायासूनुश्च दुःखदः ।।बृ.पा.हो.शा. ३/१तः २।।

रुद्राम्बागुहविष्णुधातकमलकालह्यजा देवताः

सूर्यादग्नि जलाग्नि भूमिखपयोवाश्व्यात्मकाः स्युर्ग्रहाः ।।फ.दी. २/२।।

अग्निभूमिभस्तोयवायवः क्रमतो द्विजा

भौमादीनां ग्रहाणां च तत्त्वास्वामी प्रकीर्तिताः ।।बृ.पा.हो.शा. ३/९।।

रामाऽवतारः सूर्यस्य चन्द्रस्य यदुनायकः ।

नृसिंहा भूमिपुत्रस्य बुद्धः सोमसुतस्य च ।।

वामनो विबुधेन्यस्य भार्गवो भार्गवस्य च ।

कूर्मो भास्करपुत्रस्य सैहिकेयस्य सूकरः ।

केतोमीनावतारश्च ये चान्ये तेऽपि खेरजाः ।।बृ.पा.हो.शा. २/२७तः २९।।

ग्रहाणामरिष्टशमनार्थरामादिदेवतानामाराधना विचारः ।

ग्रहाः	अवतारः
सूर्यः	रामावतारः
चन्द्रः	कृष्णावतारः
मङ्गलः	नृसिंहावतारः
बुधः	बौद्धावतारः
गुरुः	वामनावतारः
शुक्रः	परशुरामावतारः
शनैश्चरः	कूर्मावतारः
राहुः	सूकरावतारः
केतुः	मत्स्यावतारः

परिशिष्टम्-७

ग्रहाणां आग्नेयादिसंज्ञाः ।

ग्रहः	देवताः	वासदेशाः	तत्त्वम्	तत्त्वानुसार देवता	आत्मादि	जपसंख्या	पुष्पम्
सूर्यः	अग्निः	देवालयः	अग्नि/तेजतत्त्वम्	रुद्रः	आत्मा	७०००	रक्तकमलम्
चन्द्रः	वरुणः	जलस्थानम्	जलतत्त्वम्	देवी (लक्ष्मी)	शरीरम्	११०००	श्वेत पुष्पम्
मङ्गलः	कार्तिकस्वामी	अग्निशाला	तेजतत्त्वम्	कार्तिकः	दृष्टेन्द्रियम्	१०००	रक्तकरवीर पुष्पम्
बुधः	विष्णुः	विहारस्थानम्	पृथ्वीतत्त्वम्	विष्णुः	ध्राणेन्द्रियम्	४०००	हरितपुष्पम्
गुरुः	इन्द्रः	कोशगृहम्	आकाशतत्त्वम्	ब्रह्मा	श्रवणेन्द्रियम्	१९०००	पीतपुष्पम्
शुक्रः	इन्द्राणी	शयनालयः	जलतत्त्वम्	देवी (लक्ष्मी)	रसेन्द्रियम्	१६०००	श्वेतपुष्पम्
शनैश्चरः	प्रजापतिः	उषरभूमि	वायुतत्त्वम्	यमः	स्पर्शेन्द्रियम्	२३०००	कृष्णपुष्पम्
राहुः	भूतप्रेत	कोणस्थानम्	वायुतत्त्वम्	शेषनागः	स्पर्शेन्द्रियम्	१८०००	कृष्णपुष्पम्
केतुः	-	कोणस्थानम्	वायुतत्त्वम्	ब्रह्मा	स्पर्शेन्द्रियम्	१७०००	धूमपुष्पम्

सूर्यादिग्रहाणां पीडाशमनार्थं धन्यादिदानाविचारः ।

क्रमाङ्कः	ग्रहः	गुणाः	वस्त्राणि	धातवः	पशवः	रसाः	रत्नानि	प्रदेशाः	धान्यानि
१	सूर्यः	सत्त्वम्	रक्तम्	ताम्रम्	रक्तधेनुः	कटुः	माणिक्यम्	कुलिङ्गाः	गोधूमाः
२	चन्द्रः	रजस्	श्वेतम्	कास्यम्	श्वेतवृषभः	लवणः	मौक्तिकम्	यवनानि	तण्डुलाः
३	मङ्गलः	सत्त्वम्	रक्तम्	ताम्रम्	रक्तवृषभः	तिक्तः	प्रवालं	अवन्ती	मसूराः
४	बुधः	ग्रह्युतिअनुसारं ^१	हरितम्	सीसकम्/ त्रपुः	हस्तिः	मिश्रः	मरकतः	मगधः	मुङ्गाः
५	गुरुः	सत्त्वम्	पीतम्	सुवर्णम्	अश्वः	मधुरः	पुष्परागः	सिन्धुः	चनकाः
६	शुक्रः	रजस्	पाटलम्	रजतम्	श्वेताश्वः	आमलः	वज्रम्	कर्णाटकः	श्याममुद्गाः/ तण्डुलाः
७	शनैश्चरः	तमस्	कृष्णम्	लोहः	महिषी	कषायः	नीलम	सुराष्ट्रः	तिलाः/ माषान्नम्
८	राहुः	तमस्	गाढहरितम्	सीसकम्	अश्वः	-	गोमेद	अम्बरः	माषान्नाः
९	केतुः	तमस्	चित्रविचित्र	-	अजः	-	वैदूर्यम्	पर्वतः	तिलाः/ कुलत्थः

^१ आदित्यामरमन्त्रिशतकिरणाः सत्त्वप्रधानग्रहाः । शुक्रज्ञौ सरजोगुणेशनिधरोपुत्रोत्तमः स्वामिनौ ।। २६ श्लो. २ अ.जा.पा.
सत्त्वाधिका भास्करभौमजीवा भृग्वत्सजौ राजसिकः शशीच
शनैश्चरस्तामासिकौ बुधश्च संयोगतोऽस्मात्लभते विशेषान् ।।
येनग्रहेणसह बुधःयुतिं करोति तस्य ग्रहस्य गुणानुसारं बुधस्य गुणः भवति ।